Extinderea domeniului luptei

Traducere de Emanoil Marcu

Michel Houellebecq, *Extension du domaine de la lutte*

© Maurice Nadeau, 1994
© 2005 by Editura POLIROM, pentru prezenta traducere

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506 Bucureşti,
B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37; P.O. BOX
1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

HOUELLEBECQ, MICHEL
Extinderea domeniului luptei /Michel Houellebecq;
trad. de Emanoil Marcu. - Iaşi: Polirom, 2005

ISBN 973-46-0009-5 I.

Marcu, Emanoil (trad.)

821.133.1-31=135.1

Printed in ROMÂNIA

K u ^ v ? :

POLIROM
2005

Michel Houellebecq s-a născut la 26 februarie 1958 în La R6union. în 1980, obţine diploma de inginer agronom. Urmează o perioadă dificilă pentru Houellebecq: este şomer, divorţează, are o depresie în urma căreia va petrece mai multe stadii în instituţii psihiatrice. In 1985, îl întâlneşte pe Michel Bulteau, director al *Nouvelle Revue de Paris,* care îi publică poemele. In 1991, îi apare o biografie a lui Howard P. Lovercraft, intitulată *împotriva lumii, împotriva vieţii.* In 1992, vede lumina tiparului primul său volum de poeme, *Pe urmele fericirii,* distins cu Premiul Tristan Tzara. In 1994, publică primul roman, *Extinderea domeniului luptei,* care îl face cunoscut publicului larg. Al doilea volum de poeme, *Sensul luptei,* obţine

Prix de Flore în 1996. în 1998, publică simultan volumul de texte critice *Intervenţii* şi romanul *Particule elementare,* tradus în peste douăzeci şi cinci de limbi şi recompensat cu Prix Novembre. în 2000, îi apar un disc, *Prezenţă umană,* cu poeme în lectură proprie, acompaniate de muzica lui Bertrand Burgalat, şi *Lanzarote,* un volum între reportaj şi ficţiune, cu fotografii. Se stabileşte în Irlanda. în 2001, publică romanul *Platforma,* care cunoaşte, asemenea *Particulelor elementare,* un succes fulminant. în anul 2002, devine primul francez căruia i s-a acordat prestigiosul ÎMPAC Dublin Literary Award. *Extinderea domeniului luptei* (1994), primul roman al lui Michel Houellebecq, conţine, *in nuce,* temele din cărţile viitoare: singurătatea existenţială, lipsa de comunicare interumană, alienarea, criza sexualităţii occidentale. Este odiseea personajului principal, un informatician de treizeci de ani care îşi practică meseria fără zel sau convingere, acceptându-şi cu resemnare condiţia de rotiţă în angrenajul unui sistem. Descriind lupta cotidiană a semenilor săi pentru un strop de iubire, de plăcere sau pentru bani, el transformă în bătălie epică cel mai neînsemnat gest al lor. O călătorie în provincie îi va permite să-şi extindă câmpul observaţiei şi să elaboreze o teorie a liberalismului, economic ori sexual, într-o lume a disperării şi a nonsensului.

în anul 1999, romanul *Extinderea domeniului luptei* a fost ecranizat de regizorul Philippe Harel, cu Philippe Harel şi Josă Garcia în rolurile principale, pe baza scenariului semnat de Philippe Harel şi Michel Houellebecq. De acelaşi autor, în colecţia „Biblioteca Polirom" a apărut *Platforma* (2003).

PfîT'l'PPI ÎTTfâl
l»«J.

1

„Noaptea e pe sfârșite; ziua este aproape. Să lepădăm

darlucrurile

întunericului

și

să

neîmbrăcăm

cu

armel

e

l
u
m
i
n
i
i
.
"
(
R
o
m
a
n
i
,

X
I
I
I
,

1
2
)
V
i
n
e
r
i

s
e
a
r
a

a
m

f
o
s
t

i
n
v

i
t
a
t

l
a

o

p
e
t
r
e
c
e
r
e
,

l
a

u
n

c
o
l
l
e
g

d
e

s
e
r
v
i
c
i
u
.

E
r
a
m

v
r

e
o

t
r
e
i
z
e
c
i

d
e

i
n
ș
i
,

n
u
m
a
i

c
a
d
r
e

m
e
d
i
i

c
u

v
â
r
s
t
e

î
n
t
r

e

douăzeci

și

cinci

și

patruzeci

de

ani.

La

un

moment

dat, o pipiță a început să facă striptease. Și-a sc

o
s

t
r
i
c
o
u
l
,

a
p
o
i

s
u
t
i
e
n
u
l
,

p
e

u
r
m
ă

f
u
s
t
a
,

t
o
t
u
l

c
u

n
i

ș
t
e

f
i
ț
e

i
n
c
r
e
d
i
b
i
l
e
.

S
-
a

m
a
i

î
n
v
â
r
t
i
t

p
u
ț
i
n

î
n

c
h
i
l
o

ți, după care, neștiind ce să mai facă, a început să

se îmbrace din nou. Altminteri, e o fată care nu și-o

t
r
a
g
e

c
u

n
i
m
e
n
i
.

C
e
e
a

c
e

s
c
o
a
t
e

î
n

e
v
i
d
e
n
ț
ă

a
b
s
u
r
d
i
t

atea

comportamentului

ei. După

al

patrulea

pahar

de

vo

d
c
ă
,

a
m

î
n
c
e
p
u
t

s
ă

m
ă

s
i
m
t

c
a
m

r
ă
u
;

a

t
r
e
b
u
i
t

s
ă
m
ă

î
n

tind pe niște pernuțe, în spatele canapelei. Puțin după ac

e
e
a
,

a
u

v
e
n
i
t

d
o
u
ă

f
e
t
e

c
a
r
e

s
-
a
u

a
ș
e
z
a
t

p
e

c
a
n
a
p
e
a
.

T
i
p
e
l

e nu sunt chiar niște frumusețici; de fapt, sunt cele mai bo

c
c
i
i

d
i
n

d
e
p
a
r
t
a
m
e
n
t
u
l

n
o
s
t
r
u
.

M
e
r
g

s
ă

m
ă
n
â
n
c
e

î
m
p
r
e
u
n
ă

ș
i

citesc opuri despre dezvoltarea limbajului la copil, în f

ine, aiurelii de soiul ăsta. Au început îndată să comentieze

evenimentul zilei, anume că o fată din departament venise

la

serviciu cu o

minijupă scandaloș de

scurtă,

care

abia

î

i

a
c
o
p
e
r
e
a

f
e
s
e
l
e
.
C
e

c
r
e
d
e
a
u

d
e
s
p
r
e

a
s
t
a
?

D
u
p
ă

e
l
e
,

e
r
a

O
K

.

Siluetele lor se desenau deasupra mea, pe pereţe, ca nişte

te umbre chinezești, străniu de mari. Vocile lor păreau că

v
i
n

d
e

s
u
s
,

f
o
a
r
t
e

d
e

s
u
s
,

c
a

S
f
â
n
t
u
l

D
u
h
,

c
u
m
v
a
.

D
e

f
a
p
t

,

era

clar,

nu

mă

simțeam

bine

deloc.Preț

de

un

sfert

de

c

e
a
s
,

a
u

c
o
n
t
i
n
u
a
t

s
ă

d
e
b
i
t
e
z
e

b
a
n
a
l
i
t
ă
ț
i
.

C
ă

e
r
a

d
r
e
p
t
u
l

e

i să se îmbrace cum vrea, că nu era vorba aici de dorinţa

de a agăța bărbați, că voia doar să se simtă bine, că o fă

cea pentru plăcerea ei etc.

Ultimele rezidduuri, dezolante,

a
l
e

r
u
i
n
e
i

f
e
m
i
n
i
s
m
u
l
u
i
.

L
a

u
n

m
o
m
e
n
t

d
a
t
,

a
m

r
o
s
t
i
t

c
h
i
a

r
,

c
u

v
o
c
e

t
a
r
e
:

„
u
l
t
i
m
e
l
e

r
e
z
i
d
u
u
r
i
,

d
e
z
o
l
a
n
t
e
,

a
l
e

r
u
i
n
e

i

f
e
m
i
n
i
s
m
u
l
u
i
"
.

D
a
r

n
u

m
-
a
u

a
u
z
i
t
.
O

r
e
m
a
r
c
a
s
e
m

ș
i

e
u

p
e

f

a t a a c e e a . E r a g r e u s ă n - o v e z i . D e a l t f e l , p â n ă ș i ș e f u l

de serviciu era în erecție. Am adormit în aintea de sfârșitul

discuției și am avut un vis penibil. Cele două bocceii merg

geaul

la

braţ

pe

coridorul

din

mijlocul

departamentului

nos

tru, își săltau picioarul în sus și cântau cât le ținea gur

a
:
D
e
ş
i

m
ă

p
l
i
m
b

î
n

c
u
r
u
l

g
o
l
,

N
u

v
r
e
a
u

s
ă

v
ă

e
x
c
i
t
,

p
a
r
o
l
!

Mi-arătă mărarul pe picerea Casă-mi fac singură plăcerea!
Fa

t
a

c
u

m
i
n
i
j
u
p
a

s
t
ă
t
e
a

î
n

c
a
d
r
u
l

u
n
e
i

u
ș
i
,

d
a
r

a
c
u
m

p
u
r
t
a

o

r
o
c
h
i
e

l
u
n
g
ă
,

n
e
a
g
r
ă
,

s
o
b
r
ă

ș
i

m
i
s
t
e
r
i
o
a
s
ă
,

ș
i

l
e

p
r
i
v
e
a

surâzând. Pe umăr avea un papagal uriaș, care-l reprezenta

pe

șeful de serviciu.

Din când în când, îi mângâia penele

de pe burtă, cu o mână distrată, dar experta. Trezindu-mă,

mi-am dat seama că vom asem pe mochetă. Petrecerea era pe

sfârșite.

Am acoperit voma cu un teanc de pernuțe, apoi m-

am ridicat cu intenția să plec acasă. Atunci mi-am dat seama

m
a

c
ă

î
m
i

p
i
e
r
d
u
s
e
m

c
h
e
i
l
e

d
e

l
a

m
a
ș
i
n
ă
.

8

9
7

2

Printre nenumăraţi Marcel

Peste două zile - era într-o duminică -m-am dus din nou în acel cartier, însă maşina mea era de negăsit. De fapt, nu-mi mai aminteam unde o parcasem, pe ce stradă; putea să fie oricare, toate mi se păreau la fel. Strada Marcel-Sembat, Marcel-Dassault... Nenumăraţi Marcel... Clădiri rectangulare, în care trăiesc oamenii. Violentă senzaţie de identitate. Dar unde era maşina mea?

Rătăcind printre atâţia Marcel, m-a cuprins treptat o anumită silă, de maşini şi de tot. Am un Peugeot 104 care, de când l-am cumpărat, nu mi-a adus decât belele: o mulţime de reparaţii misterioase, acroşaje uşoare... Desigur, ceilalţi şoferi se prefac relaxaţi, îşi scot formularele de asigurare, spun: „OK, nu-i nimic"; dar în realitate îţi aruncă priviri veninoase; e cât se poate de neplăcut.

Apoi, dacă mă gândeam bine, la serviciu mă duceam cu metroul; în weekend nu mai plecam deloc, în lipsa unei destinaţii plauzibile; în concedii, cel mai adesea optam pentru formula de voiaj organizat, uneori pentru aceea de sejur-club. „Ce mi-o fi trebuind maşina asta?" îmi repetam exasperat, intrând pe strada Emile-Landrin.

Ideea s-o declar furată mi-a venit abia când am ajuns pe bulevardul Ferdinand-Buisson. In zilele noastre se fură foarte multe maşini, mai ales în cartierele mărginaşe; povestea ar fi înţeleasă şi acceptată uşor, atât de compania de asigurări, cât şi de colegii mei de birou. într-adevăr, cum să recunosc că mi-am rătăcit maşina? Aş trece drept un neserios sau, şi mai rău, drept un inadaptat ori un caraghios; era foarte riscant. Nu se glumeşte pe un subiect ca ăsta; aşa se creează reputaţii, aşa se fac şi se desfac prietenii. Cunosc viaţa, am experienţă. Să recunoşti că ţi-ai rătăcit maşina înseamnă practic să te excluzi din societate; evident, vom invoca furtul.

Seara târziu, singurătatea mea a devenit dureros de concretă. Pe masa din bucătărie zăceau împrăştiate câteva foi de hârtie, pătate de un rest de ton cu sos catalan.

Erau nişte note pentru o ficţiune animalieră ; ficţiunea animalieră este un gen literar ca oricare altul, poate superior altora; oricum, fapt e că scriu ficţiuni animaliere. Aceasta se intitula *Dialoguri între o vacă şi o iapă*; putea fi numită meditaţie etică şi îmi fusese inspirată de un scurt stagiu profesional făcut în ţinutul Leon. Iată un extras semnificativ:

„Să considerăm, mai întâi, vaca bretonă: tot timpul anului nu se gândeşte decât să pască, botul ei lucios se apleacă şi se înalţă cu o regularitate impresionantă, iar privirea patetică a ochilor ei căprui nu e tulburată de nici o angoasă. Totul pare în regulă, totul pare chiar să indice o profundă unitate existenţială, o identitate între fiinţa-în-lume şi fiinţa-în-sine, identitate salutară din varii motive. în cazul nostru, filozoful comite (vai!) o eroare, iar concluziile sale, deşi bazate pe o intuiţie corectă şi profundă, vor fi greşite dacă n-a avut grijă, mai întâi, să se documenteze pe lângă naturalist. într-adevăr, natura vacii bretone e dublă. în anumite perioade ale anului (indicate precis de inexorabila funcţionare a programării genetice), în fiinţa ei se produce o stranie revoluţie. Mugetele devin mai puternice, mai prelungi, însăşi textura lor armonică

se transformă până ce, uneori, amintesc în chip uimitor de anumite vaiete emise de fiii omului. Mişcările îi devîh mai rapide, mai nervoase, uneori porneşte într-un trap mărunt. Până şi botul care, simetric şi lucios, părea făcut să reflecte veşnicia unei înţelepciuni minerale, se contractă şi se crispează sub efectul dureros al unei dorinţe vizibil intense.

Cheia enigmei e simplă: ceea ce doreşte vaca bretonă (manifestând astfel, să-i recunoaştem modestia, unica dorinţă a vieţii sale) este, cum spun fermierii în limbajul lor cinic, «să-şi facă plinul». Aşa că-i «fac plinul», mai mult sau mai puţin direct; pentru această operaţiune, seringa de inse-minare artificială poate înlocui (e drept, cu preţul unor complicaţii emoţionale) penisul taurului. în ambele cazuri, vaca se calmează şi revine la starea iniţială de meditaţie concentrată, cu precizarea că peste câteva luni va făta un viţeluş adorabil. Ceea ce, în treacăt fie spus, nu poate fi decât în beneficiul fermierului".

Firește, fermierul îl simboliza pe Dumnezeu. în capitolul următor, mânat de o simpatie iraţională pentru iapă, îi va făgădui voluptăţi eterne cu armăsari nenumăraţi, în timp ce vaca, vinovată de păcatul trufiei, va fi puţin câte puţin condamnată la ternele plăceri ale fecundării artificiale. Mugetele jalnice ale bovinei vor fi incapabile să îmblânzească sentinţa Marelui Arhitect. O delegaţie de mioare, formată din solidaritate, nu va cunoaşte o soartă mai bună. Dumnezeul pus în scenă de această scurtă ficţiune nu era, cum se vede, un Dumnezeu al îndurării.

3

Problema e că nu-i destul să trăieşti după regulă. E drept, izbuteşti (uneori la mustaţă, la limită, însă în mare izbuteşti) să trăieşti după regulă. Plăteşti impozitul la zi. Achiţi facturile la termen. Nu ieşi niciodată fără act de identitate (sau fără micul portvizit special pentru cârduri!...). Cu toate astea, prieteni nu ai.

Regula este complexă, multiformă. Pe lângă orele de muncă, mai sunt cumpărăturile pe care trebuie să le faci, banco-matele de la care trebuie să scoţi bani (şi unde, prea adesea, trebuie să aştepţi). Sunt, mai ales, diferitele plăţi ce trebuie făcute către organismele care-ţi administrează diferitele aspecte ale vieţii. Colac peste pupăză, te poţi îmbolnăvi, asta înseamnă alte cheltuieli şi noi formalităţi.

Şi totuşi, îţi rămâne timp liber. Ce să faci? Cum să-l foloseşti? Să te consacri ajutorării semenilor? în fond, semenii nu

te interesează absolu: deloc. Să asculţi muzică? Era o soluţie, dar, cu trecerea anilor, trebuie să recunoşti că muzica te mişcă din ce în ce mai puţin.

Bricolajul, în sensul cel mai larg, poate oferi o soluţie. în realitate, nimic nu poate împiedica, din ce în ce mai des, revenirea acelor momente când singurătatea absolută, senzaţia de vid universal, presentimentul că viaţa ta se apropie de un dezastru dureros şi definitiv se reunesc spre a te cufunda într-o reală suferinţă.

Cu toate astea, nu-ţi vine încă să mori.

Ai avut o viaţă a ta. Da, au fost momente când ai avut o viaţă. Desigur, nu ţi-o mai aminteşti foarte bine; stau însă mărturie câteva fotografii. Era probabil în adolescenţă sau puţin mai târziu. Ce poftă de viaţă aveai, pe atunci! Cât de bogată în posibilităţi inedite ţi se părea existenţa! Puteai să devii cântăreţ de varietăţi; să pleci în Venezuela.

Şi mai surprinzător, ai avut o copilărie. Priviţi acum un copil de şapte ani, care se joacă pe covorul din salon cu soldăţeii lui de plastic. Vă rog să-1 priviţi cu atenţie. De la divorţul părinţilor, nu mai are tată. Pe mamă, care ocupă un post important

într-o firmă de cosmetice, o vede destul de puţin. Totuşi, copilul se joacă cu soldăţeii, iar interesul lui pentru aceste simboluri ale lumii şi ale războiului pare foarte viu. Deja e cam lipsit de afecţiune, asta e sigur; dar lumea, ce mult pare să-1 intereseze lumea!

Lumea te-a interesat şi pe tine. Asta a fost demult; te rog să-ţi aminteşti de vremea aceea. Domeniul regulii nu te mai mulţumea ; nu mai puteai trăi mult timp în domeniul regulii; a trebuit, de aceea, să intri în domeniul luptei. Te rog să revii cu gândul la momentul acela precis. E mult de atunci, nu-i aşa ? Aminteşte-ţi: apa era îngheţată.

Acum eşti departe de mal: o, ce departe eşti de mal! Mult timp ai crezut că există şi celălalt mal; nu mai e cazul. Continui totuşi să înoţi, iar fiecare mişcare te apropie de înec. Te sufoci, plămânii te ustură. Apa ţi se pare tot mai rece şi - mai ales -tot mai amară. Nu mai eşti foarte tânăr. Acum o să mori. Nu-i nimic. Sunt aici. N-am să te las să cazi. Continuă să citeşti.

Aminteşte-ţi, încă o dată, momentul intrării în domeniul luptei.

Paginile care urmează sunt un roman; adică un şir de istorioare în care sunt

protagonist. Această scriere autobiografică e totuşi altceva: oricum, altă soluţie nu am. Dacă nu scriu despre ceea ce am văzut, voi suferi la fel de mult - dacă nu şi mai mult. Doar cu puţin mai mult, insist asupra acestei precizări. Scrisul nu uşurează. Scrisul descrie, delimitează. Introduce un dram de coerenţă, un strop de realism. Ne bălăcim mai departe într-o ceaţă însângerată, însă există câteva repere. Haosul a rămas la câţiva metri. Izbânda e modestă, ce-i drept.

Ce contrast faţă de puterea absolută, miraculoasă, a lecturii! Aş fi fost fericit să-mi petrec toată viaţa citind; ştiu asta de la şapte ani. Textura lumii este dureroasă, inadecvată; şi mi se pare imposibil de schimbat. Da, cred că aş fi preferat o viaţă întreagă în care să citesc.

O asemenea viaţă nu mi-a fost dată.

Tocmai am împlinit treizeci de ani. După un început haotic, am reuşit să-mi duc la capăt studiile; acum sunt cadru mediu. Analist-programator la o firmă de servicii informatice; am un salariu net de două ori şi jumătate mai mare decât salariul minim, ceea ce înseamnă o putere de cumpărare apreciabilă. Am reale perspective de

avansare în cadrul companiei; asta dacă nu mă decid, ca atâţia, să mă angajez la unul dintre clienţi. Una peste alta, mă pot considera mulţumit de statutul meu social. Pe plan sexual, dimpotrivă, reuşita e mai puţin strălucită. Am fost cu mai multe femei, dar pentru perioade limitate. Nu sunt frumos, nu am farmec personal, fac adesea crize depresive, deci sunt departe de ceea ce caută în mod prioritar femeile. Astfel că am simţit mereu la cele care-mi deschideau organele lor o uşoară rezervă; în fond, nu reprezentam pentru ele decât un *înlocuitor,* acceptat în lipsă de ceva mai bun. Ceea ce, veţi fi de acord, nu este baza ideală pentru o relaţie de durată.

De când m-am despărţit de Veronique, acum doi ani, nu am mai cunoscut, de fapt, nici o femeie; tentativele timide şi inconsistente pe care le-am făcut în acest sens nu au dus decât la un eşec previzibil. Doi ani pot să pară o perioadă lungă. In realitate, mai ales când munceşti, trec foarte repede. Vă poate confirma oricine: trec foarte repede.

Este posibil, dragă cititorule, să fii chiar tu o femeie. Nu te întrista, sunt lucruri care se întâmplă. De altfel, asta nu schimbă cu nimic ceea ce am de spus. Nu mă voi împiedica în detalii.

Nu-mi propun să vă încânt cu finețuri psihologice. Nu am ambiția să smulg aplauze pentru subtilitatea și umorul meu. Există autori care își folosesc talentul ca să descrie cu rafinament diferite stări sufletești, trăsături de caracter etc. Nu mă voi număra printre aceștia. Toată acea puzderie de detalii realiste, care ar trebui să prezinte cu forță personaje distincte, mi s-a părut întotdeauna, scuzați-mi sinceritatea, o simplă abureală. X, care este amicul lui Y, dar care are anumite rezerve față de Z... Visul lui Paul care se întrupează în Virginie... Voiajul verișoarei mele la Veneția... putem pierde ore întregi cu chestii din astea. Mai bine observi homarii care fojgăiesc într-un borcan (e destul, pentru asta, să mergi la un restaurant specializat în pescărie). De altfel, nu prea frecventez ființele umane.

Ca să-mi ating scopul - mult mai filozofic - pe care mi-l propun, va trebui, din contră, să suprim o mulțime de lucruri. Să simplific. Să lichidez, unul câte unul, o groază de detalii. Voi fi ajutat, s-o fac, de altfel, de simplul joc al evoluției istorice. Sub ochii noștri, lumea se uniformizează; mijloacele de telecomunicație progresează; în apartamentele noastre apar noi și noi

aparate; puțin câte puțin, relațiile umane devin imposibile, ceea ce reduce și mai mult suma de anecdote din care se compune o viață. Și, puțin câte puțin, apare chipul morții, în toată splendoarea lui. Mileniul trei semne bune are.

4 Bernard,

ah! Bernard

Lunea următoare, revenind la serviciu, aflu că Ministerul Agriculturii a cumpărat un program de la firma noastră şi că am fost ales să asigur instruirea utilizatorilor. Vestea mi-a fost anunţată de Henry La Brette (ţine mult la *y,* ca şi la scrierea numelui în două cuvinte). în vârstă de treizeci de ani, ca şi mine, Henry La Brette e superiorul meu ierarhic direct; în general, relaţiile noastre sunt impregnate de o ostilitate mocnită. Astfel, făcându-şi parcă o plăcere personală din a mă oftica, mi-a spus chiar de la început că acest contract va impune mai multe deplasări: la Rouen, la La Roche-sur-Yon şi nu mai ştiu unde. Pentru mine, deplasările au fost întotdeauna un coşmar; Henry La Brette o ştie. Aş fi putut să-i răspund: „Ei bine, îmi dau demisia"; dar nu am făcut-o.

Cu mult înainte ca expresia să ajungă la modă, compania mea a dezvoltat o adevărată *cultură de întreprindere* (crearea unui logo, dotarea salariaţilor cu *sweat-shirts,* seminarii de motivare în Turcia). Este o companie performantă, care, în domeniul ei, se bucură de o reputaţie de invidiat; am *un job super,* din toate punctele de vedere. Vezi bine că nu pot să demisionez doar aşa, că mi s-a pus pata.

E ora zece dimineaţa. Sunt aşezat într-un birou alb şi liniştit; în faţa mea stă un tip ceva mai tânăr decât mine, angajat de curând. Cred că-1 cheamă Bernard. Mediocritatea lui mă calcă pe nervi. Vorbeşte încontinuu despre bani şi plasamente: SICAV, obligaţiuni, investiţii imobiliare... nu-i scapă nimic. Speră într-o rată de creştere ceva mai mare decât inflaţia. Mă cam seacă; nu prea apuc să-i răspund. Mustaţa i se mişcă.

Când iese din birou, se lasă iar liniştea. Lucrăm într-un cartier complet devastat, care evocă oarecum suprafaţa lunară. E pe undeva prin arondismentul XIII. Când ajungi aici cu autobuzul, te poţi crede la sfârşitul unui al treilea război mondial. Ei bine, nu, nici vorbă, e doar un plan de urbanism.

Ferestrele noastre dau spre un teren viran, întins cât vezi cu ochii, noroios, împrejmuit cu panouri de şantier. Câteva carcase de blocuri. Macarale încremenite. Ambianţă calmă şi rece.

Bernard revine. Ca să înveselesc atmosfera, îi spun că în blocul meu miroase urât. Am remarcat că, în general, lumea gustă istoriile astea cu miasme; de altfel, e adevărat, coborând dimineaţă pe scară, chiar am simţit un miros pestilenţial. Ce naiba face femeia de serviciu, de obicei atât de activă?

Bernard spune: „Trebuie să fie vreun şobolan mort pe undeva". Ideea, nu se ştie de ce, pare să-1 amuze. Mustaţa i se mişcă uşor.

Bietul Bernard, într-un fel. Ce ar putea să facă el cu viaţa lui ? Să cumpere CD-uri de la FNAC ? Un tip ca el ar trebui să aibă copii; dac-ar avea copii, s-ar putea spera ca, până la urmă, să iasă ceva din liota de mici Bernarzi. Dar nu, nici măcar nu-i însurat. Sămânţă stearpă.

în fond, nu-i chiar de plâns, bunul Bernard, drăguţul de Bernard. Cred chiar că este fericit - în măsura ce-i este dată, firește; în măsura lui de Bernard.

5 Luare de contact

Mai târziu, am fixat o întâlnire la Ministerul Agriculturii, cu o fată pe nume Catherine Lechardoy. Programul se numea Sycomore. Adevăratul sicomor (numit şi arţar alb) este un arbore apreciat de ebe-nişti, care în plus produce un suc dulce şi creşte în unele regiuni din zona temperată, fiind răspândit mai ales în Canada. Programul Sycomore e scris în limbajul Pascal, cu câteva rutine în C++. Pascal este un scriitor francez din secolul al XVII-lea, autor al celebrelor *Cugetări.* E de asemenea un limbaj de programare bine structurat, adaptat în special pentru operaţii statistice, pe care-l stăpânesc mai de mult. Programul Sycomore urma să fie folosit la plata ajutoarelor guvernamentale pentru agricultori, domeniu de care răspundea Catherine Lechardoy, din punct de vedere informatic,

se-nţelege. N-o mai întâlnisem pe Catherine Lechardoy. Aşadar, era vorba de o „primă luare de contact".

în meseria noastră de informaticieni, aspectul cel mai fascinant e fără doar şi poate contactul cu clienţii; oricum, e ceea ce ţin să sublinieze şefii companiei, la un lichior de smochine (i-am auzit vorbind despre asta de câteva ori, la piscină, la ultimul *team building* organizat în satul de vacanţă din Kusadasi).

In ce mă priveşte, întotdeauna privesc cu o anume teamă primul contact cu un client nou; clienţii sunt fiinţe umane diverse, organizate într-o structură dată, cu care va trebui să te obişnuieşti; perspectivă nu prea plăcută. Sigur, experienţa m-a învăţat rapid că voi avea de-a face cu oameni, dacă nu absolut identici, măcar asemănători în ce priveşte obiceiurile, ideile, gusturile, maniera generală de a aborda viaţa. Aşadar, teoretic nu e nimic de temut, cu atât mai mult cu cât caracterul profesional al întâlnirii îi garantează în principiu inocui-tatea. Totuşi, am avut adesea prilejul să constat că fiinţele umane ţin să se individualizeze prin mici şi agasante variaţii, imperfecţiuni, trăsături de caracter şi aşa mai departe - fără îndoială cu singurul

scop de a-şi sili interlocutorul să-i trateze ca pe nişte indivizi cu personalitate distinctă. Astfel, unul va iubi tenisul, altul va fi amator de echitaţie, despre al treilea vei afla că joacă golf. Există cadre superioare care se dau în vânt după fileul de scrumbie ; alţii îl detestă. Sunt tot atâtea destine, tot atâtea cariere posibile. Prin urmare, deşi cadrul general al unui „prim contact cu clientul" e strict delimitat, de fiecare dată rămâne, vai, o marjă de incertitudine.

în cazul de faţă, când m-am prezentat la biroul 6017, Catherine Lechardoy lipsea. Am fost informat că e „reţinută pentru nişte ajustări pe site-ul central". Am fost poftit să iau loc şi s-o aştept, ceea ce am şi făcut. în birou se vorbea despre un atentat comis în ajun pe Champs-Elysăes. O bombă fusese plasată sub o banchetă, într-o cafenea. Două persoane muriseră. O a treia avea picioarele secţionate şi jumătate de faţă smulsă; avea să rămână mutilată şi oarbă. Am aflat că nu era primul atentat; câteva zile mai înainte, o bombă explodase într-un oficiu poştal, lângă Primărie, sfârtecând o femeie de vreo cincizeci de ani. Am mai aflat că bombele erau puse de terorişti arabi, care cereau eliberarea altor

terorişti arabi, închişi în Franţa pentru diferite asasinate.

Pe la ora şaptesprezece a trebuit să plec la poliţie, să depun plângere pentru furtul maşinii. Catherine Lechardoy nu revenise, iar la discuţia din birou nu participasem deloc. Luarea de contact va avea loc în altă zi, presupun.

Inspectorul care mi-a scris la maşină plângerea avea cam aceeaşi vârstă cu mine. Bărbatul, de origine vădit provensală, purta verighetă. M-am întrebat dacă soţia lui, eventualii copii şi el însuşi erau fericiţi la Paris. Soţie poştăriţă, copii la creşă? Cu neputinţă de ghicit.

Poliţistul, cum te puteai aştepta, era cam ursuz şi nu-şi făcea iluzii: „Furturi... avem în fiecare zi... nici o şansă... oricum îi eliberează imediat...". îl aprobam cu simpatie pe măsură ce rostea aceste cuvinte simple şi adevărate, desprinse din experienţa lui cotidiană; dar nu puteam să-i uşurez în nici un fel povara.

Totuşi, către sfârşit, mi s-a părut că amărăciunea lui capătă o nuanţă mai pozitivă: „Păi, la revedere! Poate că totuşi o să vă găsim maşina! Se mai întâmplă!...". Ar fi vrut, cred, să mai spună ceva; dar nu mai era nimic de spus.

6 A doua şansă

A doua zi dimineaţa, mi se spune că am comis o eroare. Ar fi trebuit să insist s-o văd pe Catherine Lechardoy; plecarea mea, fără explicaţii, a făcut impresie proastă la Ministerul Agriculturii.

Aflu de asemenea - cu surprindere - că prestaţia mea, la precedentul contract, nu a dat deplină satisfacţie. Nu mi-au spus-o până acum, dar îi dezamăgisem. Acest contract cu Ministerul Agriculturii e, într-un fel, o a doua şansă pe care mi-o dau. Şeful meu de serviciu afişează o expresie gravă, cam ca în serialele americane, şi îmi spune:

— Suntem la dispoziţia clientului, precum ştiţi. în meseria noastră, din păcate, nu ţi se oferă prea des o a doua şansă...

îmi pare rău că-l supăr pe şef. E un bărbat frumos. Chip senzual şi în acelaşi timp viril, păr grizonat tuns scurt. Cămaşă albă

dintr-o pânză impecabilă, foarte fină, prin care transpar nişte pectorali puternici şi bronzaţi. Cravată club. Mişcări naturale şi ferme, semn al unei condiţii fizice perfecte. Singura scuză pe care-o găsesc - şi care mi se pare foarte subţire - este că mi s-a furat maşina. Invoc aşadar un început de tulburare psihică şi promit pe loc s-o combat. In fiinţa şefului se produce o răsturnare; furtul maşinii, în mod vizibil, îl indignează. Nu ştia ce păţisem; nu avea cum să ghicească; acum însă înţelege mai bine. La despărţire, lângă uşa biroului, cu picioarele înfipte în mocheta groasă de un gri sidefiu, şeful îmi va ura înduioşat „să mă ţin tare".

7 Catherine, micuţă Catherine

„Good times are coming I hear it everywhere I go Good times are coming But they're sure coming slow." (Neil Young)

La Ministerul Agriculturii, fata de la primire poartă aceeaşi minijupă din piele; acum însă nu am nevoie de ea ca să ajung la biroul 6017.

Catherine Lechardoy îmi confirmă, de la-nceput, toate temerile. Are douăzeci şi cinci de ani, o postliceală de informatică, dinţii din faţă stricaţi; agresivitatea ei mă uimeşte:

— Să sperăm că va merge! Dacă-i ca ultimul program pe care l-am cumpărat de la voi... ăla a fost o mizerie. în fine, nu eu decid ce cumpărăm, evident. Eu sunt fata de comitet, care trebuie să dreagă ce strică alţii... etc.

Ii explic că nici eu nu decid ce vindem. Nici ce producem. în fapt, eu nu decid nimic. Nici unul, nici celălalt nu decidem nimic. Am venit doar ca s-o ajut, să-i las nişte exemplare din manualul de utilizare şi să încerc să pun la punct un program de instruire împreună cu ea... Dar nu, nimic din ce spun n-o calmează. Furia ei este extremă, absolută. Acum vorbeşte despre metodologie. După ea, toată lumea ar trebui să respecte o metodologie riguroasă, bazată pe programarea structurată; în loc de asta, avem anarhie, programele se scriu la nimereală, fiecare face ce vrea în colţul lui, fără să-i pese de ceilalţi, nu există înţelegere, nu există un proiect general, nu există armonizare. Parisul este un oraş odios, oamenii nu comunică, nici măcar munca lor nu-i interesează, totul e superficial, la ora şase toţi pleacă acasă, indiferent dacă şi-au terminat sau nu treaba, tuturor li se fâlfâie.

îmi propune să coborâm la o cafea. Accept, evident. Găsim un automat de cafea. Nu am mărunt, îmi dă ea doi franci. Cafeaua este infectă, dar asta nu-i frânează elanul. La Paris, poţi să mori în stradă, nu-i pasă nimănui. La ea, în Bearn, nu e aşa. în fiecare weekend se întoarce acasă, în Beam. Iar seara merge la cursuri la CNAM, îşi

completează studiile. Peste trei ani, speră ea, va obţine diploma de inginer.

Inginer. Eu sunt inginer. Trebuie totuşi să spun ceva. Cu o voce stinsă, mă interesez :

— Ce fel de cursuri?

— Informatică de gestiune, statistică, algoritmică, contabilitate financiară.

— Cred că e ceva muncă..., observ eu pe un ton cam vag.

Da, e muncă multă, dar pe ea munca n-o sperie. De multe ori, ca să-şi facă temele, munceşte în garsoniera ei până la miezul nopţii. Oricum, trebuie să lupţi dacă vrei să obţii ceva în viaţă, aşa a considerat întotdeauna.

Urcăm din nou în biroul ei. „Ei bine, luptă, micuţă Catherine...", îmi spun eu melancolic. Nu e o frumuseţe, nu. Pe lângă dinţii stricaţi, are un păr lipsit de strălucire şi ochi mici care lucesc furioşi. Nici sâni, nici fese perceptibile. Dumnezeu n-a fost prea darnic cu ea.

Cred că ne vom înţelege perfect. Pare hotărâtă să organizeze totul, să conducă totul, nu-mi va rămâne decât să fac deplasarea şi să-mi ţin cursurile. îmi convine perfect; n-am nici un chef s-o contrazic. Nu cred că s-ar putea îndrăgosti de mine;

nu am impresia că. ar fi capabilă să încerce o aventură, ceva, cu un bărbat.

Pe la ora unsprezece, în birou dă buzna un personaj nou. îl cheamă Patrick Leroy şi se pare că este coleg de birou cu Catherine. Cămaşă havaiană, jeansi mulaţi pe fese şi, prins la curea, un mănunchi de chei care zăngănesc când merge. E niţeluş turtit, ne anunţă el. A petrecut noaptea într-un club de jazz, cu un prieten, au izbutit să „agate două puştoaice". în fine, e mulţumit.

Patrick îşi va petrece restul dimineţii vorbind la telefon. Vorbeşte tare.
în timpul celui de-al treilea telefon, va aborda un subiect destul de trist: o prietenă comună, a lui şi a fetei cu care vorbeşte, a murit într-un accident de maşină. Circumstanţă agravantă, maşina era condusă de un al treilea amic, pe nume Fred. Ei bine, Fred ăsta e teafăr şi nevătămat. în principiu, sunt lucruri deprimante, dar Patrick va izbuti să evite acest aspect al problemei printr-un soi de vulgaritate cinică, stând cu picioarele pe birou şi vorbind în jargon:

— Nathalie, da, era super... Beton, ce mai... A, nu, e naşpa, o jale... Tu ai fost la înmormântare? Pe mine, ştii, înmormân-

ţările mă cam seacă. Măcar de-ar folosi la ceva... Mă rog, poate pentru ăi bătrâni... A fost şi Fred? Nimic de zis, are tupeu, bulangiul!

Când s-a făcut ora prânzului, am simţit o reală uşurare.

După-amiază trebuia să-1 văd pe şeful serviciului „Studii informatice". Nu prea ştiu pentru ce. Eu unul, în orice caz, nu aveam nimic să-i comunic.

Am aşteptat o oră şi jumătate într-un birou gol, destul de întunecat. Nu prea aveam chef să aprind lumina, în parte de teamă să nu-mi semnalez prezenţa.

înainte de a intra în birou, am primit un dosar voluminos intitulat *Schemă directoare a planului informatic al Ministerului Agriculturii.* De ce mi l-au dat? Nu ştiu nici asta. Documentul nu mă privea în nici un fel. Oricum, din introducere am aflat că se voia o „încercare de predefinire a diverselor scenarii arhetipale, concepute ca un demers ţintă-obiectiv". Obiectivele, „motivate de o analiză mai fină în termeni de capabilitate", erau, bunăoară, orientarea politicii de sprijin pentru agricultori, dezvoltarea unui sector para-agricol mai competitiv la nivel european, redresarea

balanţei comerciale în domeniul produselor proaspete... Am frunzărit rapid lucrarea, subliniind cu creionul frazele amuzante. De pildă: „Nivelul strategic rezidă în realizarea unui sistem de informaţii global construit prin integrarea de subsisteme eterogene coordonate". Sau: „Apare ca urgent a valida un model relaţional canonic într-o dinamică organizaţională ducând pe termen mediu la o *databază* orientată spre obiectiv". în cele din urmă, o secretară a venit să-mi spună că şedinţa se prelungeşte şi că, din păcate, şeful nu va putea să mă primească azi.

Ei bine, am plecat frumuşel acasă. în ce mă priveşte, câtă vreme sunt plătit, ha ha ha!...

în staţia de metrou Sevres-Babylone, am văzut un graffiti straniu: „Dumnezeu a dorit inegalităţi, nu nedreptăţi", spunea inscripţia. M-am întrebat cine era persoana atât de bine informată despre intenţiile lui Dumnezeu.

8

în general, în weekend nu mă văd cu nimeni. Rămân acasă, fac un pic de ordine; îmi rumeg resemnat apatia.

Totuşi, sâmbăta asta, de la ora douăzeci la douăzeci şi trei, are loc un moment social. Mă duc să cinez cu un prieten preot la un restaurant mexican. Restaurantul e bun; în privinţa asta, n-am îndoieli. Dar prietenul mai este, oare, prietenul meu?

Am fost colegi de facultate; aveam douăzeci de ani. Eram foarte tineri. Acum, avem treizeci. După ce şi-a luat diploma de inginer, a făcut teologia; a „cotit-o". în prezent e preot în Vitry. Nu e o parohie uşoară.

în timp ce mănânc o *tortilla* cu fasole roşie, Jean-Pierre Buvet îmi vorbeşte despre sexualitate. După el, interesul pentru erotism pe care îl mimează societatea noastră (prin publicitate, reviste, media în general) e pură faţadă. în realitate, subiectul îi

plictiseşte destul de repede pe cei mai mulţi oameni; pretind însă contrariul, printr-o bizară ipocrizie pe dos.

Aici, ajunge la teoria lui. Civilizaţia noastră, spune el, suferă de epuizare vitală, în secolul lui Ludovic al XlV-lea, când pofta de viaţă era mare, cultura oficială insista pe negarea plăcerilor şi a trupului; amintea mereu că viaţa mondenă nu oferă decât plăceri imperfecte, că singurul izvor de fericire este în Dumnezeu. Un asemenea discurs, mă asigură el, n-ar mai fi acceptat în ziua de azi. Noi avem nevoie de aventură şi de erotism, pentru că avem nevoie să ne auzim repetând că viaţa e minunată şi pasionantă; asta înseamnă, desigur, că ne cam îndoim.

Am impresia că mă consideră o întrupare elocventă a acestei epuizări vitale. Fără sexualitate, nu există ambiţii; şi nici distracţii nu prea sunt. Nu ştiu ce să-i răspund; am impresia că toată lumea e mai mult sau mai puţin aşa. Mă consider un ins normal. Bun, poate nu chiar sută la sută, dar cine e, mă rog? Să zicem, 80% normal.

Ca să spun ceva, îi atrag totuşi atenţia că în zilele noastre oricine are impresia, într-un moment sau altul al vieţii, că este,

un ratat. Asupra acestui aspect, cădem de acord.

Discuţia se împotmoleşte. înghit cu noduri tăiţeii din supă. Amicul mă sfătuieşte să-l regăsesc pe Dumnezeu ori să încep nişte şedinţe de psihanaliză; această apropiere mă face să tresar. El dezvoltă ideea, cazul meu îl interesează; pare să creadă că trec printr-o situaţie periculoasă. Sunt singur, mult prea singur; nu e firesc, e de părere el.

Luăm o tărie; Jean-Pierre dă cărţile pe faţă. După el, soluţia este Isus; izvorul vieţii. Al unei vieţi bogate şi vii. „Trebuie să-ţi asumi natura divină!", exclamă el; tipii de la masa vecină întorc capul spre noi. Mă simt cam obosit; am impresia că ajungem într-un impas. Surâd, dispus să-i dau dreptate. Am puţini prieteni, nu vreau să-l pierd şi pe ăsta. „Trebuie să-ţi asumi natura divină...", repetă el cu blândeţe; promit că mă voi strădui. Mai adaug câteva fraze, încerc să restabilesc un consens.

Apoi bem o cafea şi fiecare se întoarce acasă. Una peste alta, a fost o seară reuşită.

9

Şase inşi stau acum în jurul unei mese ovale destul de elegante (probabil imitaţie de acaju). Draperiile, de un verde închis, sunt trase; te-ai crede într-un salonaş. Presimt subit că şedinţa va dura toată dimineaţa.

Primul reprezentant al Ministerului Agriculturii are ochi albaştri. E tânăr, poartă ochelari mici, rotunzi, şi cred că până de curând a fost student. în ciuda vârstei, lasă o remarcabilă impresie de seriozitate. Toată dimineaţa va lua notiţe, uneori în cele mai neaşteptate momente. Este cu siguranţă un şef, sau cel puţin un viitor şef.

Al doilea reprezentant al ministerului, un bărbat de vârstă mijlocie, are o barbă-colier, ca pedagogii severi din *Club des Cinq*. Pare să exercite o mare influenţă asupra Catherinei Lechardoy, care stă lângă el. Tipul este un teoretician. In toate intervenţiile lui, atrage atenţia cât de importantă e

metodologia şi, în general, o analiză premergătoare, acţiunii. în cazul de faţă, nu văd pentru ce: programul a fost deja cumpărat, nu mai e nimic de analizat, dar mă abţin să vorbesc. Simt imediat că nu-i plac. Cum să-i câştig simpatia? Decid ca de mai multe ori în cursul dimineţii să-i aprob intervenţiile cu o expresie de admiraţie puţin nătângă, ca şi cum mi-ar fi revelat perspective uimitoare, pline de înţelepciune şi profunzime. In mod normal, ar trebui să tragă concluzia că sunt un băiat plin de bunăvoinţă, gata să pornesc, sub îndrumarea lui, pe calea cea dreaptă.

Al treilea reprezentant al ministerului este Catherine Lechardoy. Sărmana, pare cam tristă în dimineaţa asta; toată combativitatea de ultima oară pare s-o fi părăsit. Feţişoara ei urâtă este ursuză, îşi şterge mereu ochelarii. Mă întreb chiar dacă n-a plâns; nu mi-e greu să mi-o imaginez izbucnind în lacrimi, când se îmbracă, singură, dimineaţa.

Al patrulea reprezentant al ministerului este un soi de caricatură de sindicalist agricol: poartă bocanci şi pufoaică, parcă abia s-a întors dintr-o expediţie pe teren; are o barbă mare şi fumează pipă; nu mi-ar plăcea să fiu băiatul lui. Şi-a pus pe masă, ostentativ, o carte intitulată *Brânzeturile*

In faţa noilor tehnologii. Nu pricep ce caută aici, cert este că e străin de subiect; o fi un reprezentant al bazei. Oricum, pare să-şi fi stabilit obiectivul de a tensiona atmosfera şi de a provoca un conflict cu remarci repetate despre „inutilitatea acestor şedinţe care nu duc niciodată la nimic" sau despre „aceste programe alese într-un birou din minister şi care niciodată nu răspund nevoilor reale ale băieţilor, în teren".

în faţa lui stă un tip de la noi de la firmă, care-i răspunde neobosit la obiecţii -după părerea mea, destul de stângaci: se preface a crede că celălalt exagerează voit sau chiar că glumeşte. Este unul dintre superiorii mei ierarhici; cred că-1 cheamă Norbert Lejailly. Nu ştiam că va veni şi nu pot spune că prezenţa lui mă încântă. Individul are exact fizionomia şi comportamentul unui porc. Nu scapă nici o ocazie ca să râdă, mult şi obscen. Când nu râde, îşi freacă încet mâinile una de alta. E corpolent, chiar obez, iar suficienţa lui, pe care nimic nu pare s-o justifice, de obicei mă calcă pe nervi. în dimineaţa asta sunt însă într-o dispoziţie excelentă, de două ori voi râde chiar o dată cu el, ca răspuns la vorbele lui de duh.

în cursul dimineţii, un al şaptelea personaj va apărea episodic, înveselind adunarea.

E vorba de şeful serviciului „Studii informatice" din Ministerul Agriculturii, cel pe care îl ratasem alaltăieri. Individul pare să-şi fi propus să întrupeze o hiperbolă delirantă a personajului „şef tânăr şi dinamic", dar întrece cu mult tot ce-am văzut în domeniu până acum. E descheiat la cămaşă, ca şi cum n-a avut timp să-şi încheie toţi nasturii, iar cravata îi stă într-o parte, răsucită parcă de elanul alergării, într-adevăr, insul nu păşeşte pe coridoare: alunecă. Dac-ar putea, ar zbura. Faţa îi este lucioasă, părul ciufulit şi umed, parcă a ieşit direct din piscină.

La prima lui intrare, ne observă, pe mine şi pe şeful meu; într-o clipită e lângă noi, nu pricep cum: a făcut zece metri în mai puţin de cinci secunde, oricum eu n-am apucat să-l văd deplasându-se.

îmi pune mâna pe umăr şi îmi vorbeşte cu o voce catifelată, spunându-mi cât de rău îi pare că ieri m-a făcut să aştept; îi adresez un surâs languros, îl asigur că nu face nimic, că înţeleg perfect şi că, mai devreme sau mai târziu, sunt convins, întâlnirea va avea loc. Sunt sincer. E un moment foarte duios; se ocupă de mine, numai de mine; s-ar putea crede că suntem doi amanţi pe care viaţa i-a reunit după o lungă absenţă.

în cursul dimineţii, va mai apărea de două ori, însă de fiecare dată va rămâne în uşă, adresându-i-se exclusiv tânărului cu ochelari. De fiecare dată, mai întâi se scuză că ne deranjează şi ne surâde graţios; rămâne în prag, agăţat de uşă, în echilibru pe un singur picior, ca şi cum tensiunea internă care-l animă nu i-ar permite şederea prelungită pe amândouă.

Despre şedinţa propriu-zisă nu-mi amintesc mare lucru; oricum nu s-a decis nimic concret; abia în ultimul sfert de ceas, chiar înainte de a merge la masă, s-a întocmit la iuţeală un grafic al stagiilor din provincie. Cum asta mă priveşte direct (deplasările cad în sarcina mea), îmi notez în grabă datele şi locurile stabilite, pe o hârtie pe care de altfel o voi pierde în aceeaşi seară.

Totul îmi va fi explicat încă o dată, a doua zi, la un *briefing* cu teoreticianul. Aflu astfel că ministerul (adică el, dacă înţeleg bine) a elaborat un sistem de instruire sofisticat, pe trei niveluri. E vorba de a răspunde optim nevoilor utilizatorilor, printr-un program articulat de stagii complementare, dar organic independente. Evident, totul poartă pecetea unui spirit profund.

Concret, voi începe un periplu care mă va duce întâi la Rouen, pentru o durată de

două săptămâni, t^poi la Dijon, pentru o săptămână, şi în sfârşit la La Roche-sur-Yon, patru zile. Voi pleca pe 1 decembrie şi voi fî înapoi de Crăciun, ca să-mi „petrec sărbătorile în familie". Aspectul uman nu a fost aşadar uitat. Minunat.

Aflu de asemenea - şi este o surpriză - că nu voi fi singur în această misiune. într-adevăr, firma a decis să trimită doi oameni. Vom lucra aşadar în echipă. Timp de douăzeci şi cinci de minute, într-o linişte lugubră, teoreticianul enumera avantajele şi neajunsurile muncii în echipă. Una peste alta, *in extremis,* avantajele par să prevaleze.

Nu am nici cea mai mică idee cine îmi este coechipierul. Probabil cineva pe care-1 cunosc. Oricum, nimeni n-a găsit cu cale să-mi spună şi mie.

Speculând abil o remarcă pe care tot el a făcut-o, teoreticianul îşi exprimă regretul că această a doua persoană (identitatea ei va rămâne până la capăt un mister) nu e şi ea prezentă şi că nimeni n-a socotit necesar să fie convocată. Dezvoltându-şi ideea, ajunge să sugereze implicit că, în aceste condiţii, prezenţa mea e de asemenea inutilă sau cel mult de o utilitate limitată. E şi părerea mea.

10

Gradele de libertate după J.-Y. Frehaut

Mă întorc apoi la sediu. Sunt primit cu căldură; se pare că am reuşit să-mi recâştig poziţia în cadrul companiei.

Şeful de serviciu mă ia deoparte; îmi explică importanţa acestui contract. Ştie că sunt un băiat serios. Mai spune câteva cuvinte, de un realism amar, despre furtul maşinii mele. E un soi de discuţie ca între bărbaţi, la o cafea. Apreciez în el un mare profesionist al gestiunii de resurse umane; emit, lăuntric, şoapte de iubire. Şeful îmi pare din ce în ce mai frumos.

Mai târziu, după-amiază, particip la agapa de despărţire a lui Jean-Yves Frăhaut. Un element de valoare care ne părăseşte, subliniază şeful de serviciu; un tehnician meritoriu. Desigur, în viitoarea lui carieră,

va cunoaşte succese cel puţin egale cu cele cunoscute la noi; el, şeful de serviciu, i-o doreşte din inimă! Şi să mai treacă, oricând va dori, să bem un pahar ca între prieteni! Prima slujbă, încheie şeful pe un ton ştrengăresc, este un lucru care nu se uită; e, cumva, ca o primă iubire. Mă-ntreb dacă şeful nu a băut puţin prea mult.

Aplauze scurte. Câţiva colegi se apropie de Jean-Yves Frehaut, îl felicită; el se învârte ca un păun, cu o expresie satisfăcută. II cunosc puţin pe băiatul ăsta; am venit în firmă în acelaşi timp, acum trei ani; eram colegi de birou. O dată, am discutat despre civilizaţie. Spunea - şi într-un sens chiar credea - că sporirea fluxului de informaţii în interiorul societăţii este în sine un lucru bun. Că libertatea nu e altceva decât posibilitatea de a stabili interconexiuni variate între indivizi, proiecte, organisme, servicii. După el, un maximum de libertate coincide cu un maximum de opţiuni posibile. Opţiuni pe care, cu o metaforă împrumutată din mecanica solidelor, le numea grade de libertate.

îmi amintesc că stăteam lângă unitatea centrală. Instalaţia de aer condiţionat scotea **un** bâzâit uşor. într-un fel, Jean-Yves Frehaut compara societatea cu un creier,

iar pe indivizi cu celulele cerebrale, între care, efectiv, stabilirea unui maximum de interconexiuni e de dorit. însă analogia se oprea aici. Căci Jean-Yves Frehaut, un liberal, nu era defel adeptul a ceea ce este atât de necesar într-un creier: un proiect de unificare.

Propria lui viaţă, aveam să aflu mai târziu, era extrem de funcţională. Locuia într-o garsonieră din arondismentul XV. încălzirea intra în cheltuielile de întreţinere. Nu făcea decât să doarmă acolo, pentru că efectiv muncea enorm - şi adesea, după orele de program, citea *Micro-Sys-temes.* Faimoasele grade de libertate se limitau, în ce-1 privea, la a-şi alege cina pe Minitel (era abonat la serviciul, nou pe atunci, care asigura livrarea unei mese calde la o oră **foarte precisă, într-un timp relativ scurt).**

îmi plăcea, seara, să-1 văd cum îşi compune meniul, pe Minitel, pe tastatura aşezată în colţul stâng al biroului. îl tachinam în legătură cu mesajele erotice; în realitate, sunt convins că era virgin.

într-un fel, era fericit. Se simţea, pe bună dreptate, un actor al revoluţiei teleinformatice. Resimţea ca pe o victorie personală fiecare creştere a puterii

informatice, fiecare pas înainte spre raon-dializarea reţelei. Vota cu socialiştii. Şi, ciudat, îl adora pe Gauguin.

11

Nu aveam să-1 revăd pe Jean-Yves Frehaut niciodată; de altfel, la ce să-1 fi revăzut? în fond, nu *simpatizaserăm* cu adevărat. Oricum, oamenii se *revăd* puţin, în zilele noastre, chiar şi atunci când relaţia începe într-o atmosferă entuziastă. Uneori au loc discuţii palpitante, despre aspecte generale ale vieţii; uneori, de asemenea, are loc o relaţie trupească. Sigur, ne dăm numărul de telefon, însă de regulă telefonăm puţin. Şi chiar dac-o facem, deziluzia şi decepţia iau repede locul entuziasmului dintâi. Credeţi-mă, cunosc viaţa; blocajul e total. Această dispariţie progresivă a relaţiilor umane pune romanului anumite probleme, într-adevăr, cum să mai narezi iubiri pasio* nale ce se întind pe durata mai multor ani, făcându-şi uneori simţite efectele pe cîteva generaţii ? Suntem departe de *La răscruce de vânturi,* foarte departe. Forma roma-nescă nu e făcută să descrie indiferenţa sau

neantul; ar trebui să inventăm o rostire mai plată, mai concisă şi mai ternă.

Dacă relaţiile umane devin treptat imposibile, de vină e, firește, înmulţirea acelor grade de libertate pe care le profeţea cu entuziasm Jean-Yves Frehaut. El însuşi, sunt sigur, nu cunoscuse nici o *legătură*; gradul lui de libertate era maxim. Nu vorbesc cu invidie. Era, am spus-o, un om fericit; dar nu-l pizmuiesc pentru o asemenea fericire.

Specia de filozofi ai informaticii căreia îi aparţinea Jean-Yves Frehaut este mai numeroasă decât s-ar crede. In orice întreprindere de talie medie poţi găsi unul, uneori doi. în plus, majoritatea oamenilor acceptă vag că orice relaţie, şi în particular orice relaţie umană, se *reduce* la un schimb de informaţii (asta, desigur, dacă în noţiunea de informaţie includem mesajele cu caracter non-neutru, adică acelea care recompensează sau penalizează). în aceste condiţii, un filozof al informaticii se va transforma rapid într-un filozof al evoluţiei sociale. Discursul lui va fi adesea strălucit şi, de aceea, convingător; chiar şi dimensiunea afectivă va putea fi integrată.

A doua zi - tot cu ocazia unei agape de despărţire, de data asta la Ministerul Agriculturii - am avut ocazia să discut cu teoreticianul, flancat ca de obicei de Catherine Lechardoy. Individul nu-l cunoscuse pe Jean-Yves Frehaut, şi nici nu avea să-l cunoască vreodată. Dar cred că, în ipoteza unei întâlniri, schimbul intelectual ar fi fost urban şi de un nivel elevat. Ar fi ajuns probabil la consens în privinţa unor valori ca libertatea, transparenţa şi nevoia de a institui un sistem de tranzacţii generalizate acoperind ansamblul activităţilor sociale.

Acel moment convivial sărbătorea ieşirea la pensie a unui omuleţ de vreo şaizeci de ani, cu părul sur şi ochelari groşi. Colegii făcuseră chetă ca să-i ofere o undiţă - un model japonez, foarte performant, cu muli-netă cu trei viteze şi lungime modificabilă printr-o simplă apăsare de deget - dar deocamdată nu-i spuseseră nimic. Sărbătoritul se ţinea la vedere, lângă sticlele de şampanie. Colegii veneau pe rând să-i dea un ghiont amical ori să evoce o amintire comună.

Luă apoi cuvântul şeful serviciului „Studii informatice". Era o provocare redutabilă, spuse el de la bun început, să rezume în câteva fraze treizeci de ani de carieră

dedicaţi exclusiv informaticii agricole. Louis Lindon, reaminti el, trăise epoca eroică a informatizării: cartele perforate! Pene de curent! Tamburi magnetici! La fiecare exclamaţie, îşi desfăcea energic braţele, vrând parcă să invite asistenţa să-şi lase imaginaţia să zboare spre epoca aceea apusă.

Sărbătoritul surâdea făcând pe isteţul, îşi mușca mustaţa într-un fel nu tocmai plăcut; în mare însă, rămânea decent.

Louis Lindon, încheie călduros şeful de serviciu, şi-a pus amprenta pe informatica agricolă. Fără el, sistemul informatic al Ministerului Agriculturii nu ar fi ceea ce este. Lucru pe care nici unul dintre colegii săi actuali sau chiar viitori (aici vocea îi deveni mai vibrantă) nu va putea să-1 uite.

Au urmat vreo treizeci de secunde de aplauze vii. O tânără colegă, aleasă dintre cele mai pure, îi înmâna undiţa viitorului pensionar, care o ridică timid deasupra capului. Fu semnalul pentru asaltul bufetului. Apropiindu-se de Louis Lindon, şeful de serviciu îi puse mâna pe umăr şi-1 trase după el într-o plimbare lentă, ca să schimbe câteva cuvinte mai calde, mai personale.

Teoreticianul găsi momentul ca să-mi strecoare că Lindon aparţinea totuşi unei generaţii depăşite a informaticii. Făcea

programe cam fără metodă, mai mult după ureche; nu s-a adaptat cu adevărat la principiile analizei funcţionale; conceptele metodei *Merise* au rămas pentru el, în bună măsură, literă moartă. Toate programele făcute de el au trebuit rescrise; de doi ani, nu-i mai dădeau mare lucru să facă, era, mai mult sau mai puţin, pe tuşă. Nu, nu era vorba să-i conteste calităţile personale, adăugă el cu căldură. Pur şi simplu, lucrurile merg înainte, e normal.

Lindon odată îngropat în negurile trecutului, teoreticianul putu să atace tema lui predilectă: producţia şi circulaţia informaţiei trebuiau, după el, să cunoască o mutaţie analogă celei cunoscute de producţia si circulaţia mărfii: trecerea de la stadiul artizanal la stadiul industrial. în ce priveşte producţia informaţiei, constata el cu amărăciune, încă suntem departe de *zero erori*; redundanţa şi imprecizia sunt adesea regula. Reţelele de distribuire a informaţiei, insuficient dezvoltate, rămân marcate de imprecizie şi anacronism (astfel, spuse el iritat, Telecom încă mai scoate cărţi de telefon din hârtie!). Har Domnului, tinerii cer informaţii din ce în ce mai numeroase şi din ce în ce mai fiabile; har

Domnului, ei sunt din ce în ce mai exigenţi în privinţa timpului de răspuns; oricum, mai este cale lungă până la o societate perfect informată, perfect transparentă şi comunicantă.

A mai expus şi alte idei; lângă el era Catherine Lechardoy care, din când în când, îl aproba cu un: „Da, e foarte important". Era fardată cu ruj pe buze şi rimei albastru pe la ochi. Purta o fustă scurtă, la jumătatea coapselor, şi colanţi negri. M-am gândit subit că-şi cumpăra desigur chiloţi, poate chiar tanga; rumoarea din încăpere deveni ceva mai vie. Mi-am imaginat-o pe Catherine Lechardoy la Galeries Lafayette, alegând un tanga brazilian cu dantelă stacojie ; m-a copleşit un sentiment de milă dureroasă.

în clipa aceea, un coleg s-a apropiat de teoretician. Depărtându-se puţin, cei doi şi-au oferit trabucuri Panatella. Am rămas faţă-n faţă cu Catherine Lechardoy. A urmat o tăcere totală. Apoi, găsind un pretext, ea a început să vorbească despre armonizarea procedurilor de muncă între firma de servicii şi minister - adică între noi doi. Se apropiase şi mai mult de mine - trupurile noastre erau separate de un gol de cel mult treizeci de centimetri. La un moment dat,

cu un gest involuntar, mi-a prins uşor între degete reverul hainei.

Catherine Lechardoy nu-mi trezea nici o dorinţă; nu aveam nici un chef să i-o *trag.* Ea mă privea surâzând, îşi bea şampania, se silea să fie îndrăzneaţă; totuşi, ştiam, avea atâta nevoie să i-o *tragă* cineva! Gaura pe care o avea între picioare i se părea probabil cumplit de inutilă. La o adică, o pulă poţi oricând s-o tai; cum să uiţi însă vacuitatea unui vagin? Situaţia ei mi se părea disperată, iar cravata începea să mă strângă. După al treilea pahar, era cât pe ce să-i propun să plecăm, să mergem să i-o pun într-un birou; pe birou sau pe mochetă, nu mai conta; mă simţeam dispus să fac gesturile necesare. Am tăcut totuşi; şi, în fond, nu cred că ar fi acceptat; sau ar fi trebuit mai întâi s-o cuprind de talie, să-i spun că e frumoasă, să-i ating buzele cu un sărut uşor, duios. Hotărât lucru, era o situaţie fără ieşire. M-am scuzat scurt şi m-am dus la toaletă să vomez.

Când m-am întors, teoreticianul revenise, iar ea îl asculta, docilă. în concluzie, Catherine Lechardoy izbutise să restabilească controlul; poate era mai bine, pentru ea.

Această agapă avea să constituie apogeul derizoriu al relaţiilor mele cu Ministerul Agriculturii. Primisem toate informaţiile necesare ca să-mi pregătesc cursurile; nu aveam să-i mai văd; îmi rămânea o săptămână până la plecarea la Rouen.

Tristă săptămână. Era sfârşitul lui noiembrie, perioadă pe care, de regulă, o considerăm tristă. Mi se părea normal ca, în lipsa unor evenimente mai concrete, variaţiile climatice să ajungă să capete un anumit loc în viaţa mea; de altfel, pe cât se spune, bătrânii nici nu mai ştiu să vorbească despre altceva.

Am trăit atât de puţin, încât tind să-mi imaginez că nu voi muri; pare de necrezut că o viaţă omenească se poate reduce la atât de puţin; involuntar, ne imaginăm că totuşi, mai devreme "sau mai târziu, ceva se va întâmpla. Eroare profundă. O viaţă poate foarte bine să fie şi goală, şi scurtă.

Zilele curg sărăcăcios, fără să lase urme sau amintiri; apoi, brusc, se opresc.

Am mai avut, uneori, impresia că voi ajunge să mă statornicesc într-o viaţă indiferentă. Că plictisul, relativ indolor, îmi va permite să continuu gesturile uzuale ale vieţii. Altă eroare. Nimeni nu poate îndura plictisul prelungit: mai devreme sau mai târziu, el se transformă în percepţiile, mult mai dureroase, ale unei dureri materiale; exact ceea ce e pe cale să mi se întâmple.

Poate, mi-am spus, poate că această deplasare în provincie o să mă facă să-mi *schimb ideile*; probabil într-un sens negativ, dar o să-mi *schimb ideile* ; măcar va fi, cât de cât, o schimbare, o tresărire.

în apropierea strâmtorii BabelMandeb, suprafaţa echivocă şi neschimbătoare a mării ascunde mari recife de corali care, semănate din loc în loc, reprezintă pentru navigaţie un real pericol. Sunt perceptibile doar printr-o mijire roşiatică, o nuanţă uşor diferită de cea a apei. Iar dacă efemerul călător vrea să-şi amintească extraordinara densitate de rechini ce caracterizează această zonă a Mării Roşii (ajunge, dacă-mi amintesc bine, la aproape două mii de rechini pe kilometru pătrat), veţi înţelege că simte un fior rece, în ciuda căldurii apăsătoare şi aproape ireale ce face aerul să vibreze într-un clocot vâscos, în apropierea strâmtorii BabelMandeb.

Din fericire, printr-o stranie compensare a cerului, timpul e întotdeauna frumos, excepţional de frumos, iar la orizont pluteşte permanent acel halou fierbinte şi alb care se poate observa deopotrivă în uzinele

siderurgice, în a treia fază a tratării minereului de fier (vorbesc de momentul în care, suspendat parcă în aer şi consubstanţial în chip bizar cu natura sa intrinsecă, noul şuvoi de oţel lichid înfloreşte). Iată de ce majoritatea piloţilor trec de acest obstacol fără incidente şi, curând după aceea, brăzdează în linişte apele calme, irizate şi aburoase ale Golfului Aden.

Uneori, totuşi, astfel de lucruri se întâmplă, se manifestă cu adevărat. E luni dimineaţa, 1 decembrie; e frig şi îl aştept pe Tisserand lângă un panou cu plecările trenurilor spre Rouen; suntem în gara Saint-Lazare; sunt tot mai îngheţat şi mi-e din ce în ce mai lehamite. Tisserand apare în ultimul minut; va fi greu să găsim locuri. Asta dacă nu şi-a cumpărat, pentru el, bilet de clasa întâi; ar fi genul lui.

Puteam să fac *echipă* cu patru-cinci persoane din firmă, dar s-a nimerit să fie Tisserand. Nu mă bucur peste măsură. In schimb, el se declară încântat. „Tu şi cu mine facem o echipă super, declară el din capul locului, simt c-o să meargă ca unsă..." (schiţează cu mâinile un soi de mişcare rotativă, vrând parcă să simbolizeze viitoarea înţelegere).

îl ştiu pe tipul ăsta; am pălăvrăgit de câteva ori lângă automatul de cafea. De obicei, spunea *bancuri porcoase;* presimt că această deplasare în provincie va fi sinistră.

Mai târziu, în tren, găsim locuri în mijlocul unui grup de studenţi vorbăreţi, de la o academie comercială, se pare. Mă aşez lângă fereastră ca să scap, cât de cât, de larma din jur. Tisserand scoate din servieta diplomat diverse broşuri colorate despre programe de contabilitate; n-au nici o legătură cu cursurile pe care urmează să le ţinem. încerc să i-o spun. îmi dă o replică vagă: „A, da, Sycomore, e simpatic şi el...", apoi îşi reia monologul. Am sentimentul că, în ce priveşte aspectele tehnice, se bazează pe mine sută la sută.

Tisserand poartă un superb costum cu motive roşii, galbene şi verzi - ai zice că e o tapiserie din Evul Mediu. Din buzunarul de la piept îi iese o batistă gen „voiaj pe planeta Marte"; are şi cravată asortată, îmbrăcămintea lui evocă personajul „cadru-comercial-hiperdinamic, nu lipsit de umor". Cât despre mine, sunt îmbrăcat cu o scurtă matlasată şi un pulover gros gen „weekend în Hebride". în psihodrama care e pe cale

să se joace, presupun că eu voi reprezenta „omul de sistem" - tehnicianul competent, dar cam ursuz, puţin preocupat de ţinută şi total incapabil de un dialog cu utilizatorul, îmi convine de minune. Tisserand are dreptate, facem o echipă excelentă.

Mă-ntreb dacă nu şi-a scos broşurile ca să atragă atenţia fetei din stânga lui - o studentă de la academia comercială, drăguţă foc, ce-i drept. Aşadar, vorbele lui nu mi-ar fi adresate decât în aparenţă. îmi permit să arunc o privire la peisaj. începe să se lumineze de ziuă. Apare soarele, roşu ca sângele, fioros de roşu peste iarba de un verde întunecat, peste lacurile înecate în ceaţă. Mici aşezări omeneşti scot aburi în vale. Spectacolul e superb, puţin înfricoşător. Tisserand n-are ochi pen:ru el. în schimb, încearcă să atragă atenţia studentei de alături. Problema lui Raphael Tisserand - de fapt, esenţa personalităţii lui - este că e foarte urât. Atât de urât, încât aspectul lui le scârbeşte pe femei şi nu izbuteşte să se culce cu nici una. încearcă totuşi, încearcă din răsputeri, dar nu iese nimic. Pur şi simplu, femeile nu-1 vor.

Are totuşi un trup aproape normal: de tip mai mult sau mai puţin mediteranean, e desigur cam gras; „bondoc", cum se zice; în

plus, chelia pare într-o evoluţie galopantă. Bun, toate astea încă s-ar putea aranja; ce nu merge deloc este faţa. Are exact expresia unui broscoi râios - trăsături greoaie, din topor, lătăreţe, diforme, exact contrariul frumuseţii. Pielea lucioasă, acneică, pare să secreteze permanent o sudoare grasă. Poartă ochelari groşi (e foarte miop) -dar dacă ar purta lentile de contact, asta nu l-ar ajuta, mă tem, cu nimic. Peste toate, este un interlocutor execrabil, lipsit de finețe, de fantezie, de umor; nu are absolut nici un *farmec* (farmecul fiind o calitate ce poate uneori înlocui frumuseţea - cel puţin la bărbaţi; de altfel se spune adesea: „Are mult farmec" sau: „Important e să ai farmec" ; mă rog, aşa se zice). în aceste condiţii, firește, se simte cumplit de frustrat; oricum, nu pot să-1 ajut cu nimic. Aşa că privesc peisajul.

Mai târziu, Tisserand începe o discuţie cu studenta. Mergem de-a lungul Senei, fluviul e roşu-aprins, înecat în razele soarelui ce răsare - parcă ar fi de sânge.

Pe la ora nouă, ajungem la Rouen. Tisserand îşi ia rămas-bun de la studentă -care, evident, refuză să-i dea numărul de telefon. Preţ de câteva minute, va fi cuprins

de o vagă descurajare; va trebui să caut eu un autobuz.

Sediul Direcţiei Departamentale pentru Agricultură este sinistru, şi suntem în întârziere. Aici, programul începe la opt - cum aveam să aflu că se întâmplă adesea în provincie. Stagiul începe imediat. Tisserand ia cuvântul; se prezintă, mă prezintă pe mine, prezintă compania noastră. îmi închipui că va continua prezentând informatica, softurile integrate, avantajele lor. Ar putea de asemenea să prezinte cursul, metoda de lucru pe care o vom adopta, o mulţime de lucruri. Totul ar trebui să dureze fără probleme până în jurul prânzului, mai ales dacă facem obişnuita pauză de cafea. îmi scot scurta, înşir câteva hârtii în jurul meu. Asistenţa e formată din vreo cincisprezece persoane; sunt secretare şi cadre medii, tehnicieni, presupun - în fine, au un aer de tehnicieni. Nu par prea ostili, nici prea interesaţi de informatică - şi totuşi, îmi spun în sinea mea, informatica le va schimba vieţile.

Simt imediat de unde va veni pericolul : e un tip foarte tânăr, cu ochelari, lung, slab şi agil. S-a aşezat în spate, vrând parcă să-i supravegheze pe toţi; în gând, îl botez „Şarpele"; ni se va prezenta însă chiar el, în

pauza de cafea, sub numele de Schnăbele. E viitorul şef al serviciului informatic în curs de creare, şi pare foarte mulţumit. Lângă el stă un tip de vreo cincizeci de ani, destul de solid, cu un aer duşmănos şi o barbă-colier roşcată. Probabil un fost plu-tonier-adjutant, ceva de soiul ăsta. Are un ochi fix - Indochina, presupun - pe care un timp îl va ţine aţintit înspre mine, parcă m-ar soma să-i explic ce caut eu acolo. Pare devotat trup şi suflet Şarpelui, şeful lui. El însuşi evocă mai curând un buldog -sau, oricum, genul de câine care înşfacă prada şi nu-i mai dă drumul.

Şarpele nu va întârzia să pună întrebări cu scopul de a-1 destabiliza pe Tisserand, dovedindu-i incompetenţa. Tisserand este incompetent, e un fapt, dar a trecut prin situaţii şi mai dificile. E un profesionist. Va izbuti să pareze uşor diversele atacuri, când eludând cu graţie întrebarea, când promiţând să revină la ea mai târziu. De câteva ori, va reuşi chiar să sugereze că întrebarea putea să aibă sens în alte epoci din evoluţia informaticii, dar că acum e fără obiect.

La amiază, suntem întrerupţi de o sonerie stridentă şi agresivă. Schnăbele unduieşte spre noi: „Mâncăm împreună?...". întrebarea nu îngăduie replică.

înainte de masă, se scuză el, mai are câteva mici detalii de rezolvat. însă putem să-l însoţim, în felul ăsta ne va arăta şi „casa". Ne trage după el pe coridoare; acolitul lui ne urmează la doi paşi. Tisserand îmi şopteşte că ar fi „preferat să mănânce cu cele două pipiţe din rândul al treilea". Aşadar, a reperat deja prăzi feminine în rândul asistenţei, era aproape inevitabil; sunt totuşi puţin îngrijorat.

Intrăm în biroul lui Schnäbele. Acolitul rămâne în pragul uşii, încremenit într-o postură de aşteptare; într-un fel, stă de pază. Biroul e mare, chiar foarte mare pentru un cadru atât de tânăr, şi mai întâi mă gândesc că ne-a adus aici doar ca să-l vedem, pentru că nu face nimic - se mărgineşte să formeze nervos un număr de telefon. Mă nărui într-un fotoliu din faţa biroului; Tisserand mă imită. Boul de Schnäbele catadicseşte: „A, da, luaţi loc..." în aceeaşi clipă, o uşă laterală se deschide şi apare o secretară. Se apropie de birou cu respect. Este o femeie mai în vârstă, cu ochelari. Ţine cu amândouă mâinile o mapă cu acte de semnat. Iată deci, îmi spun, motivul acestei comedii.

Schnäbele îşi joacă rolul cu un aplomb impresionant. înainte de a semna prima

hârtie, o parcurge îndelung, cu gravitate. Semnalează o turnură „cam nefericită la nivelul sintaxei". Secretara, consternată: „Pot s-o refac, Domnule..."; el însă, mărinimos, îi răspunde: „Nu, lasă, o să meargă şi aşa".

Obositorul ceremonial se repetă cu a doua hârtie, apoi cu a treia. începe să-mi fie foame. Mă ridic să privesc fotografiile atârnate pe pereţi. Sunt fotografii de amator, developate şi încadrate cu grijă. Par să reprezinte gheizere, ţurţuri de gheaţă, chestii de genul ăsta. Bănuiesc că le-a făcut chiar el într-un concediu în Islanda - un circuit Nouvelles Frontieres, probabil. Din păcate, a abuzat de efecte: tot soiul de filtre, solarizări, naiba mai ştie ce; nu recunoşti aproape nimic, iar ansamblul e mai degrabă urât.

Văzându-mă interesat, Schnäbele se apropie şi declară:

— E în Islanda... Mi se pare destul de drăguţ.

— O..., răspund eu.

în sfârşit, mergem la masă. Schnäbele ne-o ia înainte pe coridoare, comentând organizarea birourilor şi „repartizarea spaţiilor", parcă abia a cumpărat clădirea. Din

când în când, face un viraj în unghi drept şi atunci mă ia pe după umeri - fără totuşi să mă atingă, din fericire. Merge repede, iar Tisserand, cu picioarele lui scurte, îl urmează cu oarece efort - îl aud gâfâind lângă mine. La doi paşi în urmă, acolitul încheie plutonul, parcă pentru a preveni un atac prin surprindere.

Prânzul va fi interminabil. La început, totul este OK, Schnäbele vorbeşte despre sine. Ne mai informează o dată că, la douăzeci şi cinci de ani, e şeful serviciului informatic sau cel puţin pe cale să devină, în viitorul imediat. între aperitive şi felul principal, ne va reaminti de trei ori: douăzeci şi cinci de ani.

Pe urmă vrea să afle ce „pregătire" avem, probabil ca să se asigure că a lui e superioară (are o diplomă IGREF şi pare foarte mândru de ea; nu ştiu ce-i aia, dar voi afla îndată că IGREF-ii sunt un soi special de funcţionari superiori, care lucrează doar în Ministerul Agriculturii - cam ca absolvenţii de la ENA, dar mai puţin prestigioşi, totuşi). Sub acest aspect, Tisserand îi dă totală satisfacţie: pretinde că a făcut Şcoala Superioară de Comerţ din Bastia sau ceva de genul ăsta, la limita credibilului. Eu îmi mestec cotletul, mă fac că

n-am auzit întrebarea. Adjutantul mă priveşte cu ochiul lui fix, o clipă mă întreb dacă nu va începe să zbiere: „Răspunde naibii când ţi se pune o întrebare!"; mă uit pur şi simplu în altă parte. Până la urmă, Tisserand răspunde în locul meu: mă prezintă ca „inginer de sistem". Ca să acreditez ideea, debitez câteva fraze despre normele scandinave şi comutarea de reţele; Schnäbele, în defensivă, se repliază pe locul lui; mă duc să-mi iau o cremă caramel.

După-amiaza avea să fie consacrată unor aplicaţii pe computer. Aici intervin eu: în timp ce Tisserand îşi continuă explicaţiile, trec printre cursanţi să verific dacă toată lumea reuşeşte să ţină pasul, să facă exerciţiile propuse. Mă descurc binişor; la urma urmei, e meseria mea.

Cele două pipiţe mă solicită destul de des ; sunt secretare şi par să se afle pentru prima oară în faţa unui computer. Sunt aşadar puţin înfricoşate, pe bună dreptate, de altfel. însă de fiecare dată când mă apropii de ele, Tisserand intervine, chiar dacă tre-buie să-şi întrerupă explicaţiile. II atrage, cred, mai ales una dintre ele; ce-i drept, fata e superbă, cu forme împlinite, foarte sexy; poartă o bustieră din dantelă neagră sub

care sânii i se leagănă aşor. Din păcate, de fiecare dată când se apropie de biata secretară, chipul ei se crispează cu o expresie de repulsie involuntară, aproape cu scârbă. E o fatalitate, hotărât lucru.

La ora şaptesprezece, soneria sună din nou. Cursanţii îşi strâng lucrurile, se pregătesc de plecare; dar Schnäbele se apropie de noi: se pare că veninosul personaj mai are o carte dejucat. Mai întâi încearcă să mă izoleze printr-o remarcă preliminară : „Am o întrebare care se adresează, cred, unui om de sistem ca dumneavoastră..."; apoi îmi expune problema: să cumpere sau nu un ondulor pentru stabilizarea tensiunii de intrare a curentului ce alimentează serverul de reţea? A auzit, pe tema asta, opinii contradictorii. Habar n-am cum e mai bine şi mă pregătesc să i-o spun. Dar Tisserand, în mare formă, mi-o ia înainte: tocmai a apărut un studiu pe această temă, afirmă el curajos; concluzia e clară: de la un anume palier în sus, ondulorul se amortizează rapid, oricum în mai puţin de trei ani. Din păcate, nu are la el studiul, nici referinţe; dar promite să-i trimită un xerox, de îndată ce se întoarce la Paris.

Bine jucat. Schnäbele bate în retragere, învins; ba chiar ne urează o seară plăcută.

Seara, într-o primă fază, va consta în căutarea unui hotel. La iniţiativa lui Tisserand, tragem la Armes Cauchoises. Frumos hotel, de lux chiar - dar, în definitiv, firma ne decontează cheltuielile de deplasare, nu?

Pe urmă, Tisserand vrea să bea un aperitiv. Păi dar cum!...

La bar, alege o masă lângă două fete. Exact când se aşază, fetele pleacă. Hotărât lucru, un plan perfect sincronizat. Bravo, fetelor, bravo!

Disperat, Tisserand comandă un Martini; eu mă mulţumesc cu o bere. Mă simt cam nervos; fumez întruna, aprind efectiv ţigară de la ţigară.

Tisserand mă anunţă că s-a înscris la un club de fitness, ca să dea jos ceva kilograme, dar şi „pentru agăţat gagici, desigur". OK, nu am nimic împotrivă.

îmi dau seama că fumez din ce în ce mai mult; pe puţin patru pachete pe zi, cred. Fumatul a devenit singura libertate reală din existenţa mea. Singurul lucru pe care-1 fac din tot sufletul, cu toată fiinţa. Singurul meu proiect.

Tisserand trece apoi la tema lui predilectă, aceea că „noi, iriformaticienii, suntem cei mai tari". Prin asta înţelege, presupun, un salariu gras, un anume prestigiu profesional şi posibilitatea de a găsi uşor o slujbă. Ei bine, din acest punct de vedere, nu greşeşte. Suntem cei mai tari.

Tisserand îşi dezvoltă ideea; eu încep al cincilea pachet de Camei. Pe urmă el îşi termină paharul de Martini şi vrea să se întoarcă la hotel, să se schimbe înainte de cină. Ei bine, e perfect, să mergem.

II aştept în hol privind la televizor. Se dă un reportaj despre manifestaţiile studenţeşti. Una dintre ele, la Paris, a fost uriaşă: după părerea ziariştilor, în stradă erau pe puţin trei sute de mii de persoane. Trebuia să fie o manifestaţie paşnică, mai curând o mare chermeză. Si, ca toate manifestaţiile paşnice, a sfârşit rău, un student s-a ales cu ochiul scos, un poliţist cu mâna ruptă etc.

A doua zi după acea manifestaţie uriaşă, la Paris a avut loc o altă manifestaţie, de protest împotriva „brutalităţilor Poliţiei"; totul într-o atmosferă „de o demnitate tulburătoare", spune comentatorul, care e clar de partea studenţilor. Atâta demnitate mă cam oboseşte; schimb postul şi dau peste un clip sexi. Până la urmă, închid televizorul.

Apare Tisserand; şi-a pus un soi de trening de seară, negru cu auriu, care-i dă un aer de scarabeu. Ei bine, să mergem.

La ideea mea, ne ducem la Flunch. Este un restaurant unde poţi să mănânci cartofi prăjiţi cu o cantitate de maioneză nelimitată (o iei dintr-o găleată mare, cât pofteşti); mă voi mulţumi cu o farfurie de cartofi prăjiţi înecaţi în maioneză şi cu o bere. Fără să şovăie, Tisserand comandă un cus-cus regal şi o sticlă de Sidi Brahim. După al doilea pahar de vin, începe iar să arunce priviri după chelneriţe, după cliente, după oricine. Bietul băiat. Bietul, bietul băiat. In fond, ştiu de ce-i place aşa de mult cu mine: pentru că nu vorbesc niciodată despre gagicile mele şi nu fac caz de succesul meu la femei. Prin urmare, Tisserand se simte îndreptăţit să presupună (pe bună dreptate, de altfel) că, dintr-un motiv sau altul, nu am o viaţă sexuală; pentru el, asta înseamnă o suferinţă mai puţin, un strop de uşurare în calvarul lui. îmi amintesc că am asistat la o scenă penibilă, în ziua când Tisserand i-a fost prezentat lui Thomassen, care abia venise în firma noastră. Thomassen e de origine suedeză; e foarte înalt (peste doi metri, cred), admirabil proporţionat, cu un

chip superb, de o fruaiuseţe solară, luminoasă; ai senzaţia că te afli în faţa unui supraom, a unui semizeu.

Thomassen mi-a strâns mâna mai întâi mie, apoi s-a îndreptat spre Tisserand. Tisserand s-a ridicat în picioare, dar şi-a dat seama că suedezul îl depăşea cu patruzeci de centimetri şi mai bine. S-a reaşezat violent, faţa i s-a făcut stacojie, am crezut că va sări la gâtul celuilalt; era un spectacol greu de suportat.

Mai târziu, am făcut mai multe deplasări în provincie - pentru stagii de acelaşi gen - cu Thomassen. Ne-am înţeles perfect. Am remarcat asta de multe ori, oamenii foarte frumoşi sunt adesea modeşti, drăguţi, amabili, atenţi. Izbutesc cu greu să-şi facă prieteni, cel puţin printre bărbaţi. Sunt nevoiţi să facă eforturi permanente încercând să-şi facă uitată, măcar în parte, superioritatea.

Tisserand, slavă Domnului, n-a trebuit niciodată să facă deplasări cu Thomassen. însă de fiecare dată când se pregăteşte un nou ciclu de instruire, ştiu că se gândeşte la asta şi că are coşmaruri.

După cină, Tisserand vrea să bem ceva într-un „local simpatic". Minunat.

îl urmez, şi trebuie să recunosc că de data asta alegerea lui se dovedeşte excelentă : intrăm într-un soi de pivniţă mare, boltită, cu grinzi patinate de vreme, autentice. Peste tot sunt măsuţe de lemn, luminate de lumânări. Focul arde într-un şemineu uriaş, în fundul încăperii. Ansamblul creează o atmosferă de improvizaţie reuşită, de dezordine simpatică.

Ne aşezăm. Tisserand comandă un whisky cu apă, eu rămân la bere. Privesc înjur şi îmi spun că de data asta am nimerit-o, că nefericitul meu tovarăş a ajuns poate la capătul drumului. Suntem într-o cafenea studenţească, toată lumea e veselă, toţi au chef de distracţie. Sunt mai multe mese la care stau două-trei fete, la bar sunt chiar şi câteva fete singure.

îl privesc pe Tisserand cu toată bunăvoinţa de care sunt capabil. în jur, băieţii şi fetele se giugiulesc. Femeile îşi aranjează părul pe ceafă cu un gest graţios. Stau picior peste picior, aşteaptă ocazia să pufnească în râs. în fine, se distrează. Acum este momentul să ataci, să „agăţi", exact în clipa asta, în locul ăsta atât de propice.

Tisserand îşi ridică privirea din pahar şi mă priveşte din spatele ochelarilor. îmi

dau seama că nu mai are putere. Nu mai poate, nu mai are curaj să încerce, e sătul până-n gât. Mă priveşte, obrazul îi tremură puţin. Probabil din cauza vinului, a băut prea mult la masă, dobitocul. Mă-ntreb dacă va izbucni în plâns, dacă-mi va povesti calvarul lui; simt că e copt pentru ceva de genul ăsta; lentilele ochelarilor îi sunt uşor aburite de lacrimi.

Nu-i nimic, sunt dispus să-l suport, să ascult totul, să-l car până la hotel, dacă trebuie; ştiu însă că mâine dimineaţă o să-mi poarte pică.

Tac; aştept fără să spun nimic; nu ştiu nici un cuvânt rezonabil pe care-aş putea să-l rostesc. Incertitudinea durează un minut şi mai bine, pe urmă criza trece. Cu o voce straniu de slabă, aproape gâtuită, Tisserand îmi spune:

— Ar fi mai bine să plecăm. Mâine începem devreme.

De acord, plecăm. Terminăm paharul şi plecăm. Aprind o ultimă ţigară, mă uit din nou la Tisserand. Are o expresie pierdută, năucă. Fără o vorbă, mă lasă să plătesc consumaţia, fără o vorbă mă urmează când pornesc spre ieşire. E cocârjat, năruit; îi este ruşine de el însuşi, se dispreţuieşte, ar vrea să fie mort.

O luăm spre hotel. în stradă, începe să plouă. Asta e, prima noastră zi la Rouen s-a sfârşit. Şi ştiu, cu certitudinea lucrului evident, că zilele următoare vor fi riguros identice.

2 Fiecare zi e o nouă zi

Astăzi, la Nouvelles Galeries, am fost martor la moartea unui tip. O moarte foarte simplă, *ă la* Patricia Highsmith (vreau să spun cu acea simplitate, cu acea brutalitate caracteristice vieţii reale care se regăsesc şi în romanele Patriciei Highsmith).

Iată cum s-au petrecut lucrurile. Intrând în autoservire, am zărit un om întins pe jos (nu puteam să-i văd faţa, însă după aceea, ascultând o discuţie între casieriţe, am aflat că avea vreo patruzeci de ani). în jurul lui se agitau deja mai multe persoane. Am trecut mai departe, încercând să nu încetinesc prea mult pasul, nu voiam să trădez o curiozitate morbidă. Era aproximativ ora optsprezece.

N-am cumpărat mare lucru, nişte brânză şi pâine felii (în seara aia voiam să mănânc în cameră, la hotel; hotărâsem

să-1 evit pe Tisserand, ca să mă odihnesc puţin). M-am învârtit un timp în raionul de vinuri: oferta era foarte diversă, pentru toate gusturile. Problema e că nu aveam tirbuşon. De altfel, nici nu-mi place vinul; acest din urmă argument a învins, şi m-am mulţumit cu un bax de Tuborg.

Ajuns la casă, am aflat că omul murise - casieriţele discutau cu un cuplu care asistase la încercările de salvare, cel puţin în faza lor terminală. Femeia din cuplu era asistentă. Ar fi trebuit, credea ea, să i se facă un masaj cardiac, asta ar fi putut să-1 salveze. Nu ştiu, nu mă pricep, dar, dacă e aşa, de ce nu i 1-a făcut chiar ea? Nu pot să înţeleg genul ăsta de atitudine.

Oricum, concluzia mea este că poţi foarte uşor să dai colţul - sau nu -, depinde de circumstanţe.

Nu se poate spune că a fost o moarte prea demnă, cu toată lumea aia care trecea împingând căruţurile de cumpărături (era ora de maximă afluenţă), în ambianţa de circ nelipsită din supermarketuri. îmi amintesc chiar că se auzea cântecelul publicitar al Galeriilor (poate că între timp l-au schimbat); refrenul, în special, era format din cuvintele următoare: „Noile Galerii, astăziiiii... Fiecare zi e-o nouă ziiii...".

Când am ieşit din magazin, omul era tot acolo. Cadavrul fusese împachetat în covoare sau mai degrabă în nişte pături foarte groase, legate strâns cu sfoară. Deja nu mai era un om, ci un colet, greu şi inert; se luau măsuri pentru transportarea lui.

Da, lucrat ca la carte. Era ora optsprezece şi douăzeci.

3

Mişcarea din Piaţa Veche

Am luat hotărârea, cam absurdă, să rămân la Rouen în weekend. Tisserand s-a mirat; i-am explicat că vreau să vizitez oraşul şi că nu am nimic de făcut la Paris. De fapt, n-am nici un chef să vizitez oraşul.

La Rouen există totuşi superbe vestigii medievale, case vechi, de un farmec real. Acum cinci-şase secole, Rouen a fost probabil unul din cele mai frumoase oraşe din Franţa; acum însă totul s-a dus de râpă. Totul e murdar, jegos, prost întreţinut, otrăvit de omniprezenţa maşinilor, de zgomot, de poluare. Nu ştiu cine-i primar, dar e destul să umbli zece minute pe străzile oraşului vechi ca să-ţi dai seama că este ori total incompetent, ori corupt.

Colac peste pupăză, zeci de golani străbat străzile pe motociclete sau motorete fără ţevi de eşapament. Vin de la periferia

oraşului, unde zona industrială e pe cale de a deveni o ruină. Distracţia lor - să emită un zgomot strident, cât mai nesuferit, care să-i scoată din minţi pe cei din casele de la stradă. Reuşesc de minune.

Pe la ora paisprezece, ies din hotel şi mă îndrept hotărât spre Piaţa Veche. E o piaţă destul de mare, înconjurată de cafenele, restaurante şi magazine de lux. Aici, în urmă cu peste cinci sute de ani, a fost arsă pe rug Ioana d'Arc. în amintirea evenimentului, s-a ridicat un soi de bloc din lespezi de beton curbate în chip bizar, pe jumătate înfundate în sol şi care, la o cercetare mai atentă, se dovedeşte a fi o biserică. Există şi rudimente de peluză, straturi de flori şi planuri înclinate ce par destinate amatorilor de skateboard - sau poate cărucioarelor de handicapaţi, greu de spus. Complexitatea locului nu se opreşte însă aici: în centrul pieţei, sub un soi de rotondă din beton, sunt magazine, precum şi o clădire ce seamănă cu o staţie de autocare.

Mă aşez pe o lespede de beton, hotărât să mă lămuresc. Pare neîndoielnic, această piaţă este nucleul, inima oraşului. Dar care-i mişcarea aici, mai exact?

Mai întâi, observ că în general oamenii se deplasează în bande sau în grupuri mici

de doi până la şase indivizi. Nici un grup nu mi se pare identic cu altul. Evident, seamănă, seamănă enorm, dar această asemănare nu s-ar putea numi identitate. Parcă şi-ar fi propus să întrupeze diferenţa ce însoţeşte inevitabil orice gen de individua-ţie, adoptând ţinute, moduri de deplasare, formule de regrupare uşor diferite.

Observ apoi că toţi aceşti oameni par mulţumiţi de ei şi de univers; este uimitor, puţin angoasant chiar. Se plimbă gravi, afişând care un surâs viclean, care un aer stupid. Unii, dintre cei mai tineri, poartă bluzoane cu sloganuri luate din cel mai agresiv hard-rock; poţi citi fraze ca „Fuck and destroy!" sau „Kill them all!"; dar toţi împărtăşesc certitudinea că petrec o după-amiază plăcută, consacrată consumului, şi că prin asta contribuie la împlinirea fiinţei lor.

Observ, în fine, că mă simt diferit de ei, fără totuşi să pot preciza natura acestei deosebiri.

Până la urmă, sătul de această observare fără concluzie, mă retrag într-o cafenea. Altă greşeală. Printre mese circulă un dog german uriaş, mai monstruos chiar decât majoritatea celor din rasa lui. Se

opreşte în faţa fiecărui client, întrebându-se parcă dacă-şi poate permite să-l muşte sau nu.

La doi metri de mine, la o masă, o fată stă cu o ceaşcă de ciocolată în faţă. Animalul se opreşte în faţa ei, aşteaptă îndelung, adulmecă ciocolata cu botul, parcă s-ar pregăti s-o leorpăie brusc cu limba lui uriaşă. Simt că fata începe să se teamă. Mă ridic, aş vrea să intervin, urăsc soiul ăsta de animale. Dar în cele din urmă câinele pleacă.

După aceea, am hoinărit pe nişte străduţe. Din pură întâmplare, am intrat în abaţia Saint-Maclou: o curte mare pătrată, superbă, mărginită pe laturi de sculpturi gotice din lemn întunecat.

Puţin mai încolo, am văzut un alai de nuntă ieşind din biserică. O nuntă de modă veche: costum gri-bleu, rochie albă şi flori de portocal, mici domnişoare de onoare... Stăteam pe o bancă, nu departe de treptele bisericii.

Mirii nu erau tocmai tineri. El, un tip pântecos, cam roşu la faţă, cu aer de ţăran bogat; ea, ceva mai înaltă decât el, cu o faţă ascuţită, cu ochelari. Totul, trebuie din păcate s-o spun, lăsa o uşoară impresie de ridicol. Câţiva tineri, în trecere, râdeau de mutra mirilor. Evident.

Preţ de câteva minute, am izbutit să privesc scena cu detaşare. Apoi o senzaţie neplăcută a pus stăpânire pe mine. M-am ridicat şi am plecat în grabă.

Peste două ore, la căderea nopţii, am ieşit iar din hotel. Am mâncat o pizza, în picioare, singur, într-un local pustiu - şi care merita să rămână pustiu. Pizza era infectă. Decorul era format din dale de mozaic alb şi lampadare din oţel cenuşiu - puteai să te crezi într-o sală de operaţii.

M-am dus apoi să văd un film porno, la cinematograful specializat în acest gen. Sala era pe jumătate plină, ceea ce nu era chiar rău. Mai ales pensionari şi imigranţi, bineînţeles; totuşi, erau şi câteva cupluri.

După o vreme, am constatat surprins că bărbaţii îşi schimbau foarte des locul, aparent fără motiv. Ca să pricep motivul acestor manevre, mi-am schimbat şi eu locul, în acelaşi timp cu un tip. Explicaţia e foarte simplă: de fiecare dată când soseşte un cuplu, este înconjurat de doi-trei bărbaţi care se aşază la câteva fotolii distanţă şi încep imediat să se masturbeze. Speranţa lor, presupun, este ca femeia din cuplu să arunce o privire la sexul lor.

Am rămas în sală aproape un ceas, apoi am traversat din nou oraşul până la gară.

Câţiva cerşetori, vag ameninţători, tândă-leau prin hol; i-am ignorat şi mi-am notat plecările spre Paris.

A doua zi dimineaţa m-am sculat devreme şi am ajuns la timp ca să prind primul tren; mi-am cumpărat bilet, am aşteptat, dar nu am plecat; nu reuşesc să înţeleg de ce. Totul e cât se poate de neplăcut.

4

A doua zi seara m-am îmbolnăvit. După cină, Tisserand a vrut să mergem la bar; am refuzat invitaţia. Umărul stâng mă durea şi eram scuturat de frisoane. Revenit la hotel, am încercat să dorm; n-am izbutit : odată culcat, nu mai puteam să respir. M-am aşezat pe un scaun; tapetul era deprimant.

După o oră, am început să respir cu greutate, chiar şi aşezat. M-am dus la chiuvetă, m-am privit în oglindă. Aveam un ten cadaveric ; durerea începea să se deplaseze lent de la umăr spre inimă. Atunci mi-am spus că ar putea să fie ceva grav; fumasem mult prea mult în ultimul timp.

Timp de vreo douăzeci de minute am rămas sprijinit de chiuvetă, simţind cum durerea creştea progresiv. Ideea să ies din nou, să mă duc la spital şi aşa mai departe mă agasa.

Pe la unu noaptea, am trântit uşa şi am ieşit. Acum durerea se localizase chiar în

dreptul inimii. Fiecare respiraţie însemna un efort enorm şi se manifesta printr-un şuierat înăbuşit. Abia dacă izbuteam să înaintez, făceam doar paşi mici, de cel mult treizeci de centimetri. Eram silit adesea să mă sprijin de maşinile parcate lângă trotuar.

Câteva minute, rezemat de un Peugeot 104, m-am odihnit, apoi am început să urc pe o stradă ce părea să ducă la o intersecţie mai importantă. Mi-a trebuit cam jumătate de oră ca să fac cinci sute de metri. Durerea se stabilizase, dar se menţinea la un nivel ridicat. în schimb, respiram tot mai greu, asta mă îngrijora cel mai mult. Aveam impresia că, dacă o ţin aşa, aveam să mor rapid, în orele următoare, oricum înainte de zori. Această moarte subită mă şoca prin nedreptatea ei; totuşi, nu se putea spune că abuzasem de viaţă. De câţiva ani, e adevărat, treceam printr-o pasă proastă; dar ăsta nu era un motiv *să întrerup experienţa;* din contră, puteam crede că, pe drept, viaţa începea să-mi surâdă. Hotărât lucru, totul era organizat mizerabil.

în plus, din capul locului, oraşul ăsta şi locuitorii lui îmi fuseseră antipatici. Nu numai că nu voiam să mor, dar mai ales nu voiam să mor la Rouen. Ideea de a muri

la Rouen, printre locuitorii săi, mi se părea odioasă. Ar fi însemnat, îmi spuneam (deliram puţin, probabil din cauza durerii), să le fac prea mare cinste cretinilor ăstora, îmi amintesc cuplul acela de tineri, cu maşina, reuşisem să-i prind la stop; ieşeau probabil dintr-un local, cel puţin aşa lăsau impresia. îi întreb care e drumul spre spital; fata mi-1 arată cu un gest grăbit, oarecum agasată. Moment de tăcere. Abia reuşesc să vorbesc, abia reuşesc să mă ţin pe picioare, e clar că nu sunt în stare să ajung singur la spital. îi privesc, le cerşesc din priviri mila; în acelaşi timp mă întreb dacă sunt conştienţi de ceea ce sunt pe cale să facă. Semaforul trece pe verde, tipul demarează. Oare au schimbat, după aceea, măcar două cuvinte ca să-şi justifice comportamentul? Nu e prea sigur.

într-un sfârşit, nesperat, zăresc un taxi. îi spun şoferului că vreau să merg la spital ; încerc să mimez un aer dezinvolt, dar nu sunt prea convingător şi puţin lipseşte să fiu refuzat. Mizerabilul va avea totuşi grijă să-mi spună, înainte de a porni, că „speră să nu-i borăsc pe banchetă". De fapt, auzisem deja, gravidele păţesc la fel când trebuie să nască: taximetriştii, în afară de câţiva cambodgieni, refuză să le ia, de frică

să nu le păteze bancheta din spate cu scurgeri organice.

Ţineţi-o tot aşa, băieţi!

La spital, trebuie să recunosc, formalităţile sunt destul de rapide. Un intern se ocupă de mine, îmi face o serie de investigaţii. Vrea să se asigure, bănuiesc, că n-o să mor în mâinile lui peste un ceas.

Când termină, se apropie şi mă anunţă că am o pericardită, nu un infarct, cum crezuse mai întâi. îmi spune că primele simptome sunt absolut identice; dar că, spre deosebire de infarct, care e adesea fatal, pericardită este inofensivă, oricum nu moare nimeni din cauza ei. îmi spune: „Cred că v-a fost teamă". îi răspund că da, ca să nu-l contrazic; de fapt, nu mi-a fost frică deloc, pur şi simplu am avut sentimentul că voi muri în minutele următoare; nu e acelaşi lucru.

Apoi sunt dus la urgenţe. întins pe pat, încep să gem. Ajută un pic. Sunt singur în salon, nu am de ce să mă reţin. Din când în când, o asistentă bagă nasul pe uşă, se asigură că gemetele rămân mai mult sau mai puţin constante, apoi pleacă din nou.

în zori, în patul vecin e adus un beţiv. Eu continuu să gem, încet, regulat.

Pe la opt, vine un doctor. Mă anunţă că voi fi transferat la secţia de cardiologie şi că-mi vor face o injecţie pentru calmare, îmi spun c-ar fi putut să se gândească mai devreme la asta. Injecţia, într-adevăr, mă adoarme rapid.

Când mă trezesc, la căpătâiul meu stă Tisserand. Pare înfricoşat, dar şi fericit că mă vede; sunt mişcat de atenţia lui. Negă-sindu-mă în cameră, a intrat în panică, a telefonat peste tot: la Direcţia Agricolă, la Poliţie, la firma noastră, la Paris... pare încă puţin îngrijorat; e drept, cu faţa mea lividă şi cu perfuzia, nu pot să am un aer prea înfloritor. îi explic că e o pericardită, o nimica toată, şi că în cel mult două săptămâni voi fi pe picioare. Tisserand vrea să-i confirme cineva diagnosticul şi o întreabă pe o asistentă, care nu ştie despre ce-i vorba; apoi vrea să discute cu un doctor, cu şeful de secţie, cu oricine... Până la urmă, internul de gardă îi dă asigurările dorite.

Se întoarce spre mine. îmi promite că va ţine singur stagiul, că va telefona la firmă ca să-i anunţe, că se ocupă el de tot; mă-ntreabă dacă am nevoie de ceva. Nu, deocamdată nu. în sfârşit, pleacă, arborând un surâs prietenesc şi încurajator. Adorm din nou, aproape imediat.

5

„«Aceşti copii sunt ai mei, aceste bogăţii sunt ale mele.» Aşa vorbeşte nebunul şi îşi face o mie de griji. în fapt, nici noi nu ne aparţinem nouă înşine. De unde copii? De unde bogăţii?"

(Dhammapada, V)

Te obişnuieşti rapid cu spitalul. Timp de o săptămână m-am simţit rău, nu aveam nici un chef să mă mişc, să vorbesc; dar îi vedeam pe cei din jur pălăvrăgind, povestin-du-şi bolile cu acel interes febril, cu acea plăcere care celor sănătoşi li se par întotdeauna puţin deplasate; le vedeam de asemenea rudele, venite în vizită. Ei bine, pe ansamblu, nimeni nu se plângea; toţi păreau încântaţi de soarta lor, în ciuda modului de viaţă deloc natural care le era impus sau a primejdiei care-i păştea: într-o secţie de cardiologie, la urma urmelor, majoritatea pacienţilor îşi riscă pielea.

îmi amintesc de un muncitor de cincizeci şi cinci de ani, era pentru a şasea oară în spital: se saluta cu toţi, cu doctorul, cu asistentele... In mod vădit, era încântat să fie acolo. Asta deşi, în particular, era un om foarte activ: meşterea, îşi îngrijea grădina etc. I-am cunoscut soţia, părea foarte de treabă; chiar te înduioşau - să se iubească aşa, la peste cincizeci de ani. De îndată însă ce intra în spital, renunţa la orice voinţă proprie; îşi preda trupul, încântat, în mâinile ştiinţei. Doar totul era organizat ! Mai devreme sau mai târziu, avea să sfârşească aici, în spital, era clar; însă şi asta era organizat. II revăd întrebându-1 pe doctor cu un soi de nerăbdare avidă, folosind abrevieri familiare pe care eu nu le înţelegeam: „Atunci, îmi faceţi un RX şi o intravenoasă ?". Ţinea la ea, la intravenoasa lui; o pomenea în fiecare zi.

Prin comparaţie, mă simţeam un bolnav destul de nesuferit. într-adevăr, aveam probleme în efortul de a mă regăsi pe mine însumi. Era o experienţă stranie. Să-ţi vezi picioarele ca nişte obiecte separate, departe de mintea ta - de care-ţi par legate mai mult sau mai puţin întâmplător, şi cam de mântuială. Să te imaginezi, perplex, pe tine însuţi ca pe-o grămadă de membre

care se agită. Şi ai nevoie de ele, mare nevoie. Oricum, uneori ţi se par foarte stranii, foarte bizare. Picioarele, mai ales.

Tisserand a venit să mă vadă de două ori, a fost adorabil, mi-a adus cărţi şi prăjituri. Am simţit că voia neapărat să-mi facă plăcere; i-am spus atunci ce cărţi prefer. Dar nu aveam cu adevărat chef să citesc. Mintea îmi rătăcea, tulbure, puţin debu-solată.

Tisserand a făcut glume erotice despre asistente, era inevitabil, era natural, n-am putut să i-o reproşez. De altfel, e adevărat: din cauza căldurii din jur, asistentele sunt de obicei aproape goale sub halate - doar în sutien şi chiloţi, vizibili prin ţesătura Străvezie. Neîndoielnic, asta menţine o tensiune erotică, uşoară, dar constantă, mai ales că asistentele îi ating pe bolnavi, care la rândul lor sunt aproape goi etc. Iar trupul bolnav simte încă, vai, nevoia de plăcere. La drept vorbind, e un aspect pe care-1 semnalez mai mult aşa, *cu titlu de informaţie* ; în ce mă priveşte, eram într-o stare de insensibilitate erotică aproape totală, cel puţin în prima săptămână.

Am simţit că asistentele şi ceilalţi bolnavi se mirau că nu mai primesc vizite; pentru a-i lămuri pe toţi, le-am explicat că

mă aflam la Rouen în interes de serviciu; nu eram din partea locului, nu cunoşteam pe nimeni. Pe scurt, eram acolo din întâmplare.

Totuşi, nu era nimeni pe care să vreau să-l anunţ, să-l informez despre starea mea ? Ei bine, nu, nu era nimeni.

A doua săptămână a fost ceva mai dificilă; începeam să-mi revin, să manifest dorinţa de a ieşi. Viaţa îşi reintra în drepturi, cum se zice. Tisserand nu mai era acolo ca să-mi aducă prăjituri; probabil că-şi făcea numărul în faţa populaţiei din Dijon.

Luni dimineaţa, ascultând întâmplător la radio, am aflat că studenţii îşi terminaseră manifestaţiile şi că, desigur, obţinuseră tot ce voiau. In schimb, se declanşase o grevă la căile ferate, într-o atmosferă dură din start; sindicatele oficiale păreau depăşite de intransigenţa şi violenţa greviştilor. Lumea mergea aşadar mai departe. Lupta continua.

A doua zi, a telefonat cineva de la firmă, voia să vorbească cu mine; cea care primise ingrata misiune era o secretară. A fost ireproşabilă, luându-şi toate precauţiile obişnuite şi asigurându-mă că însănătoşirea mea conta pentru ei înainte de toate.

Totuşi, dorea să ştie dacă voi fi în măsură să merg la La Roche-sur-Yon, cum era prevăzut. I-am răspuns că nu ştiu, dar că **era** dorinţa mea cea mai fierbinte. A râs, puţin cam prosteşte; de fapt, chiar e o fată **cam** prostuţă, remarcasem deja.

6 Rouen-Paris

Peste două zile am ieşit din spital, puţin mai devreme, cred, decât ar fi vrut cu adevărat doctorii. De obicei, încearcă să te ţină cât mai mult, pentru a creşte coeficientul de ocupare a paturilor; probabil însă că perioada sărbătorilor de iarnă i-a îndemnat la clemenţă. De altfel, medicul-şef îmi promisese: „De Crăciun, o să fii acasă", astea au fost cuvintele lui. Nu ştiu dacă acasă, dar undeva voi fi, cu siguranţă.

Mi-am luat rămas-bun de la muncitor, care fusese operat în ajun. Operaţia reuşise, după doctori; cu toate astea, părea un om terminat.

Soţia lui a vrut neapărat să gust tarta cu mere pe care el nu mai avea putere s-o înghită" Am acceptat; era delicioasă.

„Curaj, flăcăule!", mi-a spus el la despărţire. I-am făcut aceeaşi urare. Avea

dreptate; curajul e o chestie' ce poate fi utilă oricând.

Rouen-Paris. Acum exact trei săptămâni, făceam acelaşi drum în sens invers. Ce s-a schimbat de atunci? Micile aşezări scot aburi şi acum în fundul văilor, ca un semn de fericire tihnită. Iarba e verde. E soare, există şi câţiva norişori, pentru contrast; e mai curând o zi primăvăratică. Insă, ceva mai departe, câmpul este inundat; se aude susurul lent al apei printre sălcii; îţi poţi imagina un noroi cleios, negricios, în care piciorul se cufundă brusc.

In vagon, nu departe de mine, un negru ascultă muzică la căşti, dând pe gât o sticlă de *J & B.* Se bâţâie pe culoar, cu sticla în mână. Un animal periculos, probabil. încerc să-i ocolesc privirea, relativ paşnică totuşi.

Un domn vine şi se aşază în faţa mea, deranjat pesemne de negru. Ce naiba caută aici? Ar fi trebuit să fie la clasa întâi. Niciodată nu ai linişte.

Domnul are un Rolex, un sacou din seersucker. Pe inelarul mâinii stângi, poartă o verighetă din aur, destul de fină. Figură pătrată, onestă, destul de simpatică; înjur de patruzeci de ani. Pe cămaşa alb-crem se disting dungi fine în relief, de un crem ceva mai închis. Cravată de lăţime medie. Şi,

bineînţeles, domnul citeşte *Les Echos.* Citeşte e puţin spus: îl devorează, ca şi cum, deodată, sensul vieţii lui ar depinde de cititul ăsta.

Ca să nu-l mai văd, sunt nevoit să privesc pe fereastră. Ciudat, acum mi se pare că soarele a redevenit roşu, ca la venire. Oricum, puţin îmi pasă; pot să fie şi cinci, şi şase sori roşii, nimic nu m-ar putea face să-mi schimb ideile.

Nu-mi place lumea asta. Hotărât lucru, nu-mi place. Societatea în care trăiesc mă dezgustă; publicitatea îmi face greaţă; informatica mă face să borăsc. Toată munca mea de informatician constă în a spori numărul referinţelor, al informaţiilor, al criteriilor de decizie raţională. O muncă fără nici un sens. Ca să vorbesc cinstit, e mai curând ceva negativ; o corvoadă inutilă pentru neuroni. Lumea are nevoie de orice -mai puţin de informaţii suplimentare.

Sosirea la Paris, la fel de sinistră. Blocurile cu ziduri leproase de la podul Cardinet, în spatele cărora, inevitabil, îţi imaginezi pensionari agonizând lângă pisica lor Pufi care le papă jumătate din pensie cu biscuiţii ei Friskies. Structurile metalice care se-ncalecă până la indecenţă

ca să formeze o reţea catenară. Şi publicitatea ce revine, inevitabilă, greţoasă şi pestriţă. „Un spectacol pe ziduri, vesel şi schimbător." Aiureli. Aiureli de doi bani.

7

Mi-am regăsit apartamentul fără mare entuziasm; corespondenţa se mărginea la o factură pentru un telefon erotic *(Nataşa, geamătul în direct)* şi o scrisoare lungă de la *Trois Suisses* care mă informa despre apariţia unui serviciu teleinformatic pentru comenzi rapide, *Le Chouchoutel.* In calitatea mea de client special, puteam deja să beneficiez de el; întreaga echipă de infor-maticieni (fotografii în medalion) muncise pe rupte pentru ca serviciul să fie operaţional de Crăciun; directoarea comercială de la *Trois Suisses* era fericită să-mi atribuie personal, chiar de acum, un cod *Chouchou.* Contorul de apeluri al robotului telefonic indica cifra 1, şi asta m-a surprins puţin; probabil era o greşeală. Ca răspuns la mesajul meu, o voce feminină blazată şi dispreţuitoare scuipase: „Imbecil amărât...", înainte de a închide telefonul. Pe scurt, nimic nu mă reţinea la Paris.

Oricum, aveam chef să plec în Vandeea. Vandeea îmi evoca numeroase amintiri din concedii (mai curând proaste, ce-i drept, dar aşa e mereu). Am descris câteva dintre ele sub pretextul unei ficţiuni animaliere intitulate *Dialoguri între un teckel şi un caniş,* un fel de autoportret de adolescent, în ultimul capitol al lucrării, unul dintre câini îi citea celuilalt un manuscris descoperit în biroul tânărului său stăpân:

„Anul trecut, în jurul zilei de 23 august, mă plimbam pe plaja de la Sables-d'Olonne, însoţit de canişul meu. în timp ce tovarăşul meu patruped părea să guste în voie briza marină şi strălucirea soarelui (deosebit de vie şi agreabilă în acea dimineaţă târzie), eu nu puteam împiedica menghina meditaţiei să-mi strângă fruntea diafană şi, apăsat de o povară prea grea, capul îmi cădea melancolic în piept.

în această împrejurare, mă oprii în faţa unei adolescente care putea să aibă vreo paisprezece ani. Juca badminton cu tatăl ei, badminton sau alt joc care se joacă cu rachete şi cu o minge prevăzută cu pene. Costumaţia ei era dintre cele mai simple şi libere, căci era în costum de baie, mai mult, avea sânii goi. însă întreaga ei atitudine (şi nu putem să nu aplaudăm atâta

perseverenţă) trăda o tentativă de seducţie neîntreruptă. Mişcarea ascendentă a braţelor atunci când rata mingea, pe lângă avantajul accesoriu de a sălta cele două emisfere gălbui care formau un piept mai mult decât înmugurit, era mai ales însoţită de un surâs amuzat şi totodată trist, plin totuşi de o intensă bucurie de a trăi, pe care-l adresa în chip evident tuturor adolescenţilor de sex masculin de pe o rază de cincizeci de metri. Iar asta, atenţie, în toiul unei activităţi cu caracter eminamente sportiv şi familial.

Micile ei manevre îşi produceau de altfel efectul, mi-am dat seama foarte curând: ajungând lângă ea, băieţii îşi legănau orizontal toracele, iar paşii lor îşi încetineau vizibil cadenţa. Atunci, întorcându-şi capul spre ei cu o mişcare vie ce provoca un soi de zburlire fugară a părului, nu fără o graţie poznaşă, ea îşi gratifica victimele mai interesante cu un surâs rapid, ce dispărea îndată, la o mişcare nu mai puţin fermecătoare ţintind, de data asta, să lovească mingea în plin.

Mă vedeam astfel, încă o dată, condus la o temă de meditaţie care, de ani de zile, n-a încetat să mă obsedeze: pentru ce, ajunşi la o anume vârstă, băieţii şi fetele îşi ocupă

timpul încercând să se «agate» şi să se seducă reciproc?

Unii vor spune, pe un ton amabil: «Este trezirea dorinţei sexuale, atât şi nimic mai mult». înţeleg acest punct de vedere; eu însumi l-am împărtăşit mult timp. Se poate lăuda că adună în juru-i multiplele direcţii de gândire care se împletesc, ca o brumă diafană, la orizontul nostru ideologic, dar şi robusta forţă centripetă a bunului-simţ, iar încercarea de a-i lovi direct bazele inconturnabile ar putea părea temerară sau chiar sinucigaşă. Nu asta vreau să fac. Nu vreau nici pe departe să neg existenţa şi forţa dorinţei sexuale la adolescenţii din specia umană. Până şi broaştele ţestoase o simt şi nu riscă, în acele zile tulburi, să-şi inoportu-neze tânărul stăpân. Nu-i mai puţin adevărat că anumite indicii serioase şi concordante, ca şi un şir de fapte stranii m-au făcut treptat să presupun existenţa unei forţe mai profunde şi mai ascunse, veritabilă nodo-zitate existenţială de unde va fi izvorând dorinţa. Până acum n-am vorbit nimănui despre asta, ca să nu-mi pierd, prin flecăreli inoportune, reputaţia de sănătate mentală pe care oamenii, în general, mi-au acordat-o în relaţiile noastre. Acum însă nu mai am îndoieli, a sosit momentul să spun totul.

Exemplul numărul 1. Să luăm un grup de tineri care sunt împreună la o petrecere sau într-o vacanţă în Bulgaria. Printre ei există un cuplu format dinainte; să-i numim, pe băiat, Francois, şi pe fată, Francoise. Vom obţine un exemplu concret, banal, uşor de observat.

Să-i lăsăm pe tineri să se distreze, iar noi să decupăm în prealabil, din trăirile lor, un eşantion de segmente temporale aleatorii pe care le vom filma cu un aparat de filmat de mare viteză, disimulat în decor. Dintr-o serie de măsurători, reiese că Francois şi Francoise îşi vor petrece circa 37% din timp sărutându-se, pipăindu-se şi mângâindu-se, pe scurt, acordându-şi semnele maximei afecţiuni reciproce.

Să repetăm acum experienţa suprimând mediul social menţionat, adică lăsându-i singuri pe Francois şi Francoise. Procentajul cade imediat la 17%.

Exemplul numărul 2. Vreau să vă vorbesc acum despre o biată fată pe nume Brigitte Bardot. Ei bine, da. Am avut cu adevărat, în ultima clasă de liceu, o colegă pe care o chema Bardot, pentru că aşa-l chema pe tatăl ei. Am cules despre el câteva informaţii: omul era negustor de fier vechi,

lângă Trilport. Soţia lui nu avea serviciu: era casnică. Oamenii ăştia nu mergeau la cinema, sunt sigur că nu au făcut-o deliberat ; poate chiar, în primii ani, s-au amuzat de coincidenţă... E greu de spus.

Atunci când am cunoscut-o, în floarea celor şaptesprezece ani ai ei, Brigitte Bardot era de-a dreptul hidoasă. Mai întâi, era foarte grasă, o purcea, o superpurcea, cu felurite şunci dizgraţioase la intersecţiile corpului obez. Iar dacă timp de douăzeci şi cinci de ani ar fi urmat cel mai dur regim de slăbire, nici atunci n-ar fi avut o soartă mai bună. Pentru că avea pielea roşie, grun-joasă şi plină de coşuri; obrazul lătăreţ, turtit şi rotund, cu ochii mici înfundaţi în grăsime, părul rar şi fără strălucire. Comparaţia cu o scroafă se impunea oricui, inevitabil şi natural.

Nu avea prietene şi, evident, nici prieteni ; era absolut singură. Nu vorbea nimeni cu ea, nici măcar despre un exerciţiu de fizică; toţi preferau întotdeauna să discute cu altcineva. Brigitte Bardot venea la şcoală, apoi se întorcea acasă; n-am auzit niciodată pe nimeni să spună că a văzut-o în altă parte decât la liceu.

La lecţii, unii se aşezau lângă ea; se obişnuiseră cu prezenţa-i masivă. N-o

observau, nici măcar nu râdeau de ea. Brigitte Bardot nu participa la discuţiile din ora de filozofie; nu participa la nimic. Nici pe planeta Marte n-ar fi fost mai puţin deranjată.

Presupun că părinţii ei o iubeau. Ce putea ea să facă, seara, când se întorcea acasă ? Avea desigur o cameră, cu un pat, cu ursuleţi de pluş din copilărie. Probabil se uita la televizor cu părinţii. O încăpere întunecată şi trei fiinţe sudate de fluxul fotonic; altceva nu pot să-mi imaginez.

Cât despre duminici, mi-o pot imagina în vizită la rudele apropiate, primită cu o căldură simulată. Mi le pot imagina pe verişoarele ei, probabil drăguţe. Dezolant.

Avea ea fantezii sexuale, şi dacă da, care? Romantice, d *la* Delly[1]? îmi vine greu să cred c-ar fi. putut să-şi imagineze în vreun fel, fie şi numai în vis, că un băiat de familie bună, student la medicină, va veni într-o zi cu maşina lui decapotabilă s-o ducă să viziteze mănăstirile de pe coasta normandă. Poate doar dacă, mai întâi,

1. Delly, pseudonimul sub care Jeanne-Marie (1875-1947) şi FrSdâric Petitjean de la Rosiăre (1876-1949), soră şi frate, au scris împreună peste o sută de romane siropoase (n. tr.).

r^-*'

Bardot şi-ar fi pus o cagulă, dând astfel aventurii o turnură misterioasă.

Mecanismele ei hormonale funcţionau probabil normal, nu am de ce să presupun contrariul. Ei şi? E suficient ca să ai fantasme erotice? îşi imagina ea o mână de bărbat întârziind între cutele burţii obeze? Coborând până la sex? întreb medicina, iar medicina nu-mi răspunde. Sunt multe lucruri relative la Bardot pe care n-am reuşit să le elucidez; oricum, am încercat.

Nu am ajuns să mă culc cu ea; dar am făcut primii paşi în demersul care, în mod normal, trebuia să ducă acolo. Mai exact, la începutul lui noiembrie am intrat în vorbă cu ea - câteva cuvinte la sfârşitul orelor, nimic mai mult - timp de vreo două săptămâni. Pe urmă, de vreo două-trei ori, am rugat-o să-mi explice nişte probleme de matematică; totul foarte prudent, evitând să ies în evidenţă. Pe la jumătatea lui decembrie am început să-i ating mâna, ca din întâmplare. De fiecare dată reacţiona ca la un şoc electric. Era destul de impresionant.

Punctul culminant al relaţiei noastre a fost atins chiar înainte de Crăciun, când am condus-o la tren (de fapt, o cursă locală). Gara era la mai bine de opt sute de metri,

nu era deci o iniţiativă măruntă; am şi fost văzuţi atunci împreună. în general, colegii mă considerau mai mult sau mai puţin un handicapat, aşa că, în fond, imaginea mea socială n-a avut mare lucru de suferit.

Pe peron, în seara aceea, am sărutat-o pe obraz. N-am sărutat-o pe gură. De altfel, cred că, paradoxal, nici nu mi-ar fi permis : deşi buzele şi limba ei nu cunoscuseră nicicând contactul cu o limbă masculină, cred că avea o idee foarte precisă despre momentul şi locul acestei operaţiuni pe parcursul arhetipal al flirtului adolescentin, aş spune chiar o idee cu atât mai precisă cu cât nu avusese nicicând ocazia să fie corectată şi îmblânzită de beţia fluidă a clipei trăite.

Imediat după vacanţa de Crăciun am încetat să-i vorbesc. Tipul care mă zărise la gară cu ea părea să fi uitat incidentul; cu toate astea, intrasem în panică. Să ieşi cu Bardot în oraş cerea oricum o forţă morală mult superioară celei cu care mă puteam lăuda eu, chiar şi pe vremea aceea. Căci Bardot nu era doar urâtă, era şi foarte rea. Lovită în plin de eliberarea sexuală (era la începutul anilor '80, înainte de SIDA), nu putea face caz de nu ştiu ce etică a virginităţii, în plus, era mult prea inteligentă şi

lucidă ca să-şi justifice situaţia printr-o «cenzură iudeo-creştină» (oricum părinţii ei nu erau credincioşi). Orice pretext îi era aşadar interzis. Nu putea decât să asiste, cu o ură mută, la eliberarea celorlalţi; să-i vadă pe băieţi fojgăind, ca nişte crabi, în jurul trupurilor celorlalte fete; să simtă cum se leagă relaţiile, cum se decid experienţele, cum explodează orgasmele; să trăiască deplin o autodistrugere mută lângă plăcerea afişată a celorlalţi. Aşa trebuia să-i treacă adolescenţa, aşa a şi trecut: frustrarea şi invidia au dospit încet, transformân-du-se într-un abces de ură paroxistică.

în fond, nu prea sunt mândru de povestea asta; totul era mult prea burlesc ca să fie lipsit de cruzime. Mă revăd, de pildă, într-o dimineaţă, întâmpinând-o cu aceste cuvinte: «O, ai o rochie nouă, Brigitte...» Era greţos, dar adevărat, incredibil şi totuşi real: *îşi schimba rochiile,* îmi amintesc chiar că o dată şi-a pus *în păr o panglică* : o, Doamne! Părea un caltaboş cu vinişoare de grăsime, în numele întregii omeniri, mă rog pentru iertarea ei.

Dorinţa de iubire e profundă la om, rădăcinile ei ajung la adâncimi nebănuite, iar o mulţime de mici ramificaţii pătrund chiar în substanţa inimii. în ciuda avalanşei de

umilinţe care formau rutina vieţii ei, Brigitte Bardot spera şi aştepta. La ora asta, continuă probabil să spere şi să aştepte. în locul ei, o viperă s-ar fi sinucis de mult. Pe oameni însă nu-i descurajează nimic.

După ce am parcurs cu o privire lentă şi rece diversele apendice ale funcţiei sexuale, cred c-a sosit momentul să expun teorema centrală a analizei mele. Aţi putea încerca să opriţi implacabilul mers al raţionamentului meu cu această obiecţie pe care, mărinimos, vă las s-o formulaţi: «îţi alegi toate exemplele din adolescenţă, perioadă importantă a vieţii, desigur, dar care totuşi nu ocupă decât o parte destul de scurtă a ei. Nu te temi că până la urmă concluziile tale, oricât le-am admira fineţea şi rigoarea, se vor dovedi parţiale şi limitate?» La această amabilă obiecţiune, voi răspunde că adolescenţa este nu doar o perioadă crucială a vieţii, ci şi singura în care putem vorbi de viaţă în sensul deplin al cuvântului. Atractorii pulsionali se dezlănţuie pe la vârsta de treisprezece ani, apoi se potolesc puţin câte puţin şi se resorb în modele de comportament care, la urma urmei, nu sunt decât forţe sclerozate. Dată fiind violenţa exploziei iniţiale, sfârşitul

conflictului poate rămâne incert mulţi ani; e ceea ce, în electrodinamică, numim regim tranzitoriu. însă treptat oscilaţiile devin tot mai lente, până se sting în lungi valuri melancolice şi blânde; din acel moment, jocurile sunt făcute, iar viaţa nu mai e decât o pregătire pentru moarte. Altfel spus, cu o formulă mai brutală şi mai puţin exactă, omul este un adolescent decrepit.

Aşadar, după ce am parcurs cu o privire lentă şi rece diversele apendice ale funcţiei sexuale, cred c-a sosit momentul să expun teorema centrală a analizei mele. O voi face folosind pârghia unei formulări concentrate, dar suficiente; iat-o :

Sexualitatea este un sistem de ierarhizare socială.

Ajuns la această fază, va trebui, mai mult ca oricând, să-mi drapez formularea în austerele vestigii ale rigorii. Adesea inamicul ideologic se ascunde aproape de sfârşit, la intrarea pe ultima turnantă, de unde, cu un urlet de ură, îl atacă pe gânditorul imprudent care, ameţit de primele raze ale adevărului ce-i mângâie fruntea lividă, a neglijat prosteşte să-şi asigure spatele. Nu voi repeta această greşeală şi, lăsând să se

aprindă singure candelabrele uimirii în minţile voastre, voi continua să-mi desfăşor raţionamentul cu prudenţa tăcută a unui crotal. Astfel, mă voi feri să ignor obiecţia pe care nici un cititor atent nu va întârzia s-o formuleze: în cel de-al doilea exemplu, am introdus pe furiş conceptul de *iubire,* deşi până atunci demonstraţia mea se sprijinea pe sexualitatea pură. Contradicţie? Incoerenţă? Ha, ha, ha!

Marthe şi Martin au patruzeci şi trei de ani de căsnicie. S-au căsătorit la douăzeci şi unu de ani, deci acum au şaizeci şi patru. Sunt la pensie sau foarte aproape de ea, în funcţie de reglementările sociale ce se aplică în cazul lor. Cum se spune, or să-şi sfârşească viaţa împreună. In aceste condiţii, e sigur că se formează o entitate «cuplu», pertinentă în afara oricărui contact social şi care, sub anumite aspecte minore, ajunge chiar să fie la fel sau mai importantă decât bătrâna gorilă individuală. Iată, după părerea mea, cadrul în care putem reconsidera posibilitatea de a atribui un sens cuvântului «iubire».

După ce mi-am confruntat ideea cu diferitele obiecţii, pot să adaug că acest concept de iubire, în ciuda fragilităţii sale ontologice, deţine sau deţinea până de curând

toate atributele unei prodigioase forţe operaţionale. Deşi elaborat în grabă, s-a bucurat rapid de un larg interes şi, până în zilele noastre, puţini sunt cei ce renunţă în mod clar şi conştient să iubească. Acest real succes ar tinde să confirme o misterioasă relaţie cu nu ştiu ce nevoie constitutivă a naturii umane. Totuşi - şi aici analistul vigilent se desparte de simplul palavragiu -mă voi feri să formulez vreo ipoteză cât de succintă privind natura sus-numitei nevoi. *Cum-necum, iubirea există, de vreme ce putem să-i observăm efectele.* Iată o frază demnă de Claude Bernard, căruia ţin de altfel să i-o dedic. O, savant infailibil! Nu e o întâmplare că observaţiile cele mai străine (în aparenţă) de scopul pe care ţi-l propuneai iniţial vin rând pe rând să se adune, ca nişte prepeliţe durdulii, sub luminoasa glorie a nimbului tău protector! Cât de solid poate fi protocolul experimental pe care cu rară clarviziune îl formulai în 1865, de vreme ce faptele cele mai bizare nu pot trece tenebroasa barieră a validării ştiinţifice decât acceptând rigoarea legilor tale inflexibile. Fiziolog eminent! Mă înclin în faţa ta şi declar răspicat că nu voi face nimic din ceea ce ar putea scurta, oricât de puţin, dăinuirea domniei tale!

înălţând cu prudenţă coloanele unei axiomatici irefutabile, voi observa în al treilea rând că vaginul, contrar a ceea ce ne poate sugera aspectul său, e mult mai mult decât o gaură într-o halcă de carne (ştiu bine că măcelarii se masturbează cu fleici... n-au decât, să continue, eu tot o să-mi duc la capăt ideea!). în realitate, vaginul serveşte sau servea până de curând la reproducerea speciilor. A speciilor, da.

Unii scriitoraşi din trecut au crezut de cuviinţă, evocând vaginul şi dependinţele sale, să arboreze aerul stupid şi uimirea holbată a unei borne kilometrice. Alţii, din contră, asemeni saprofitelor, s-au bălăcit în josnicie şi cinism. Ca un pilot cu experienţă, voi naviga la egală distanţă de aceste primejdii simetrice, mai mult, urmând traiectoria medianei lor, îmi voi deschide o cale a mea, largă şi riguroasă, către idilicele ţinuturi ale raţionamentului exact. Cele trei nobile adevăruri care încep să vă aprindă privirile trebuie aşadar socotite triedrul generator al unei piramide de înţelepciune, care, nouă minune a lumii, va survola cu aripi uşoare oceanele învinse ale îndoielii. Dar le-am subliniat îndeajuns importanţa. Ce-i drept, la ora asta, prin dimensiunile şi caracterul lor abrupt, ele

evocă mai degrabă trei coloane de granit înălţate în plin deşert (precum acelea, bunăoară, care se pot vedea în câmpia Tebei). Aş fi însă ingrat şi aş trăda spiritul acestui tratat dacă mi-aş părăsi cititorul în faţa verticalităţii lor rebarbative. De aceea, în jurul acestor prime axiome, vor veni să-şi împletească voioasele spirale diverse postulate adventice, pe care le voi detalia în cele ce urmează..."

Firește, lucrarea era neterminată. De altfel, teckelul adormea înainte ca prietenul său, canişul, să-şi încheie discursul; dar anumite indicii lăsau să se înţeleagă că deţinea adevărul şi că acesta putea fi exprimat în câteva fraze sobre. în fine, eram tânăr, mă amuzam. Toate acestea au fost înainte de Veronique; erau vremuri bune. îmi amintesc că la vârsta de şaptesprezece ani, pe când emiteam opinii aberante şi tulburi despre lume, o femeie de vreo cincizeci de ani întâlnită într-un bar Corail îmi spusese: „O să vezi, cu vârsta, lucrurile devin foarte simple". Câtă dreptate avea!

8

înapoi la vaci

La ora cinci şi cincizeci şi dquă de minute, pe un frig pătrunzător, trenul a intrat în La Roche-sur-Yon. Oraşul era tăcut, liniştit, de un calm absolut. „Ei bine! mi-am spus, am ocazia să fac o mică plimbare la ţară..."

Am mers pe străzile pustii, sau aproape pustii, ale unui cartier de vile. Am încercat o vreme să compar caracteristicile caselor, însă era cam greu, încă nu se luminase de ziuă; am renunţat destul de repede.

în ciuda orei matinale, câţiva locuitori erau treji şi, de lângă garajele lor, mă priveau trecând. Păreau că se întreabă ce caut acolo. Dacă mi-ar fi pus efectiv întrebarea, mi-ar fi fost foarte greu să le dau un răspuns, într-adevăr, nimic nu justifica prezenţa mea aici. Şi nici în altă parte, la drept vorbind.

Pe urmă am ajuns la câmpurile pro-priu-zise. Erau împrejmuite, iar după

garduri erau vaci. Zarea se colora uşor în vineţiu, anunţând zorile.

Am privit vacile. Cele mai multe nu dormeau; începuseră să pască. Aveau dreptate, mi-am spus; le era probabil frig, puţină mişcare le făcea bine. Le-am privit cu bunăvoinţă, fără vreo intenţie să le tulbur tihna matinală. Câteva s-au apropiat de gard şi m-au privit la rândul lor, fără să mugească. Şi ele mă lăsau în pace. Era bine.

Mai târziu, am luat-o spre Direcţia Agricolă. Tisserand era deja acolo; mi-a strâns mâna cu o căldură care m-a surprins.

Directorul ne aştepta în biroul lui. S-a dovedit destul de simpatic de la bun început; un om de treabă, era clar. în schimb, era total opac la mesajul tehnologic pe care -se putea presupune - i-1 aduceam noi. Informatica, ne-a declarat direct, nu era pentru el. Nu avea nici un chef să-şi schimbe deprinderile de muncă doar ca să pară modern. Lucrurile merg bine aşa cum sunt, şi vor merge în continuare, cel puţin cât va fi el acolo. A acceptat venirea noastră doar ca să aibă pace cu ministerul, dar de îndată ce vom pleca o să bage programul într-un dulap şi-o să-1 uite acolo.

In aceste condiţii, stagiul apărea ca o glumă amabilă, un mod de a discuta ca să treacă timpul. Pe mine nu mă deranja deloc.

în zilele următoare, observ că Tisserand începe să derapeze. După Crăciun, o să plece la schi, într-un club pentru tineri, gen „interzis boşorogilor", cu seri dansante şi mic dejun luat târziu; pe scurt, genul „aici se regulează". Dar Tisserand evocă perspectiva fără mare entuziasm; simt că nu mai crede în chestia asta. Din când în când, în spatele ochelarilor, privirea lui începe să alunece în gol, pe lângă mine. Parcă i-a făcut cineva farmece. Cunosc starea asta; am trăit-o şi eu în urmă cu doi ani, după despărţirea de Vâronique. Ai impresia că poţi să te tăvăleşti pe jos, să-ţi tai venele ori să te masturbezi în metrou, nimeni nu-ţi va da nici o atenţie; nimeni nu va face un gest. Parcă te-ar separa de lume o peliculă transparentă, inviolabilă, perfectă. De altfel, Tisserand mi-a spus alaltăieri (băuse): „Am senzaţia că sunt un copan de găină ambalat în celofan, pe un raft de supermarket". A mai spus: „Ani senzaţia că sunt o broască într-un borcan; de altfel, semăn cu o broască, nu-i aşa?". I-am răspuns încet, pe un ton de reproş: „Raphael ...". A tresărit; era întâia oară când îi spuneam pe nume. S-a tulburat şi n-a mai spus nimic.

A doua zi, la micul dejun, s-a uitat îndelung la ceaşca de Nesquik; apoi, pe un ton

aproape visător, a suspinat: „Băga-mi-aş, am douăzeci şi opt de ani şi încă sunt virgin!...". M-am mirat totuşi; mi-a explicat atunci că un rest de orgoliu îl oprise mereu *să meargă la curve.* L-am mustrat; poate puţin cam violent, pentru că a ţinut să-mi mai explice o dată punctul lui de vedere, în aceeaşi seară, chiar înainte de a pleca în weekend la Paris. Eram în parcarea de la Direcţia Agricolă; felinarele răspândeau un halou gălbui destul de nesuferit; aerul era umed şi rece. Mi-a spus: „Ştii, mi-am făcut un calcul; am cu ce să-mi plătesc o târfă pe săptămână; sâmbăta seara ar fi cel mai bine. Până la urmă, poate am s-o fac. Dar ştiu că unii bărbaţi pot avea asta pe gratis, *şi în plus cu iubire.* Prefer să încerc; deocamdată, prefer să mai încerc". Evident, n-am putut să-i răspund nimic; dar, revenit la hotel, am cam rămas pe gânduri. E limpede, îmi spuneam, în societăţile noastre sexul reprezintă un al doilea sistem de diferenţiere, total independent de ban; şi funcţionează ca un sistem de diferenţiere cel puţin la fel de feroce. Efectele acestor două sisteme sunt de altfel strict echivalente. La fel ca liberalismul economic sălbatic şi din raţiuni analoage, liberalismul sexual produce efecte de

pauperizare absolută. Unii fac dragoste în fiecare zi; alţii, de cinci-şase ori într-6 viaţă, sau niciodată. Unii fac dragoste cu zeci de femei; alţii cu nici una. E ceea ce se cheamă „legea pieţei". într-un sistem economic în care concedierea este prohibită, toţi izbutesc, mai mult sau mai puţin, să-şi găsească un loc. într-un sistem sexual în care adulterul este prohibit, toţi izbutesc, de bine de rău, să-şi găsească un tovarăş de pat. într-un sistem economic sută la sută liberal, unii adună averi uriaşe; alţii lâncezesc în şomaj şi mizerie. într-un sistem sexual sută la sută liberal, unii au o viaţă erotică variată şi pasionantă; alţii sunt condamnaţi la masturbare şi singurătate. Liberalismul economic reprezintă extinderea domeniului luptei, extinderea sa la toate vârstele vieţii şi la toate clasele societăţii. La fel, liberalismul sexual este extinderea domeniului luptei, extinderea sa la toate vârstele vieţii şi la toate clasele societăţii, în plan economic, Raphael Tisserand aparţine taberei învingătorilor; în plan sexual, celei a învinşilor. Unii câştigă la amândouă mesele de joc; alţii pierd la amândouă, întreprinderile îşi dispută anumiţi tineri specialişti; femeile îşi dispută anumiţi bărbaţi tineri; bărbaţii îşi dispută anumite

femei tinere; confuzia şi agitaţia sunt enorme.

Ceva mai târziu am ieşit iar din hotel, cu scopul foarte precis de a mă îmbăta. Am găsit un local deschis în faţa gării; câţiva adolescenţi se jucau la flipper, în rest nu mai era nimeni. După al treilea coniac, am început să mă gândesc din nou la G6rard Leverrier.

Gărard Leverrier era administrator la Adunarea Naţională, la aceeaşi direcţie cu Văronique (care era secretară). Gârard Leverrier avea douăzeci şi şase de ani şi câştiga treizeci de mii de franci pe lună. Cu toate astea, Gărard Leverrier era timid şi depresiv. într-o seară de vineri din decembrie (nu trebuia să vină luni la serviciu; îşi luase, cam fără voia lui, două săptămâni de concediu „pentru sărbători"), Gărard Leverrier s-a întors acasă şi şi-a tras un glonţ în cap.

La serviciu, vestea morţii lui nu a surprins cu adevărat pe nimeni; colegii îl cunoşteau mai ales pentru dificultăţile pe care le avea în încercarea de a-şi cumpăra un pat. Se hotărâse să-şi cumpere unul în urmă cu câteva luni; dar materializarea acestui proiect se dovedea imposibilă. De

obicei, istoria era povestită cu un uşor surâs ironic; totuşi, nu e nimic de râs; cumpărarea unui pat, în zilele noastre, prezintă efectiv dificultăţi enorme şi are de ce să te împingă la sinucidere. Mai întâi, trebuie programată livrarea, drept care, în general, îţi iei o jumătate de zi de concediu, cu toate neplăcerile de rigoare. Uneori, hamalii nu vin sau nu reuşesc să care patul pe scări, şi eşti silit să ceri o jumătate de zi de concediu în plus. Aceste probleme se repetă cu orice mobilă şi aparat menajer, iar acumularea de stres e suficientă ca să zdruncine grav o fiinţă sensibilă. Dintre toate mobilele, patul pune însă o problemă specială, mai dureroasă decât altele. Dacă vrei să-ţi păstrezi respectul vânzătorului, eşti obligat să cumperi un pat de două persoane, indiferent că ai sau nu nevoie, indiferent că ai sau nu loc pentru el. A cumpăra un pat de o persoană înseamnă a recunoaşte public că nu ai viaţă sexuală, că nu prevezi să ai una în viitorul apropiat şi nici măcar îndepărtat (căci în zilele noastre paturile ţin mult, mult peste perioada de garanţie; îl cumperi pentru cinci, zece, chiar douăzeci de ani; este o investiţie serioasă, care practic te angajează pentru restul zilelor; un pat rezistă în medie mult

mai mult decât o căsătorie, o ştim prea bine). Chiar şi un pat lat de 140 de centimetri te face să treci drept un burghez meschin şi mărginit; în ochii vânzătorilor, patul de 160 e singurul care. merită să fie cumpărat; atunci ai dreptul la respectul lor, la consideraţia lor şi chiar la un uşor surâs complice; toate acestea, evident, doar pentru patul de 160.

în seara morţii lui Gerard Leverrier, tatăl său a telefonat la biroul fiului; acesta fiind absent din birou, i-a răspuns Vâronique. Mesajul tatălui consta doar în rugămintea ca Gerard Leverrier să-şi sune tatăl, cât mai urgent; Veronique a uitat să-1 transmită. Aşadar, Gerard Leverrier s-a întors acasă la ora şase fără să fi primit mesajul şi şi-a tras un glonţ în cap. Veronique mi-a povestit întâmplarea în seara zilei când colegii au aflat de moartea lui; a adăugat că povestea asta o „cam seca"; au fost cuvintele ei. Mi-am imaginat că avea să simtă un soi de vinovăţie, de remuşcări; nici vorbă: a doua zi, uitase totul.

Veronique era „în analiză", cum se spune; acum regret că am cunoscut-o. In general, nu se mai poate face nimic cu o femeie „în

analiză". O femeie căzută în mâinile psihanaliştilor nu mai e bună la nimic (şi asta definitiv), am constatat-o adesea. Fenomenul nu trebuie considerat un efect secundar al psihanalizei, ci chiar scopul ei principal. Sub pretextul reconstruirii eului, psihanaliştii operează de fapt o scandaloasă distrugere a fiinţei umane. Inocenţă, generozitate, puritate... toate sunt zdrobite rapid în mâinile lor grosolane. Plătiţi gras, vanitoşi şi stupizi, psihanaliştii lichidează definitiv la aşa-zişii lor pacienţi orice capacitate de iubire, atât mentală, cât şi psihică; în fapt, se poartă ca nişte adevăraţi duşmani ai omenirii. Necruţătoare şcoală de egoism, psihanaliza îşi alege victimele, cu un cinism total, printre fetele cumsecade, dar mai slabe de înger, şi le transformă în putori odioase, de un egocentrism delirant, care nu mai pot inspira decât o silă îndreptăţită. Nu trebuie să ai nici o încredere, în nici un caz, într-o femeie trecută prin mâinile psihanaliştilor. Meschinărie, egoism, prostie arogantă, absenţă totală de simţ moral, incapacitate cronică de a iubi - iată portretul complet al femeii „analizate".

Veronique, trebuie s-o spun, corespundea punct cu punct acestei descrieri. Am

iubit-o, atât cât îmi stătea în puteri - ceea ce înseamnă multă iubire. Această iubire a fost risipită absolut de pomană, acum o ştiu; mai bine-i rupeam braţele. Veronique avea probabil dintotdeauna, ca toate depresivele, o predispoziţie pentru egoism şi insensibilitate; dar psihanaliza a transformat-o ireversibil într-o adevărată scârbă, fără suflet şi conştiinţă - un gunoi ambalat în hârtie lucioasă. îmi amintesc că avea o tablă pe care de obicei scria chestii de genul „de cumpărat mazăre" sau „rufe de călcat". într-o seară, venind de la *şedinţă,* notase această frază de Lacan: „Cu cât vei fi mai josnic, cu atât mai bine". Atunci, am surâs; greşeam profund. Fraza nu era încă, în faza aceea, decât un *program* ; dar ea avea să-l pună în aplicare, punct cu punct.

într-o seară, când Veronique era absentă, am înghiţit un flacon de Largactyl. Apoi, cuprins de panică, am chemat pompierii. Au trebuit să mă ducă de urgenţă la spital, să-mi facă o spălătură stomacală etc. Pe scurt, a fost cât pe ce să dau colţul. Ei bine, scârba (cum altfel să-i spun?) nici n-a venit la spital să mă vadă. Când m-am întors „acasă", dacă pot spune aşa, singurele vorbe de bun-venit au fost că eram un egoist şi un ratat; interpretarea dată de

ea evenimentului era că mă străduiam să-i fac griji în plus, ei, „care şi aşa avea destule pe cap cu problemele de la slujbă". Jigodia a adăugat chiar că încerc să practic un soi de „şantaj afectiv"; când mă gândesc la asta, regret că nu i-am crestat ovarele. în fine, sunt lucruri din trecut.

îmi amintesc şi seara când a chemat poliţia, ca să mă dea afară din casa ei. De ce „a ei" ? Pentru că apartamentul era închiriat pe numele ei şi pentru că plătea chiria mai des decât mine. Iată primul efect al psihanalizei: dezvoltă la victimele sale o zgârcenie şi o meschinărie groteşti, aproape incredibile. Nu încerca să mergi la cafenea cu o persoană aflată în „analiză": inevitabil, va începe să purice nota de plată şi până la urmă vei avea probleme cu chelnerul. Pe scurt, tontălăii de poliţai erau acolo, dotaţi cu *walkies-talkies* şi cu aerul de a cunoaşte viaţa mai bine ca oricine. Eram în pijama şi tremuram de frig; sub faţa de masă, mâinile îmi erau încleştate de picioarele mesei; eram hotărât să-i silesc să mă ia cu forţa. în acest timp, putoarea le arăta chitanţe ca să-şi demonstreze drepturile asupra apartamentului; probabil aştepta ca poliţaii să-şi scoată bastoanele de cauciuc. Chiar în seara aia fusese la o

„şedinţă" şi ieşise cu toate rezervele de josnicie şi egoism refăcute; însă eu n-am cedat, am cerut o anchetă suplimentară, iar idioţii de poliţai au fost nevoiţi să plece. De altfel, a doua zi am plecat singur, pe bune.

9 Reşedinţa Piraţilor

„Faptul de a fi sau nu modern mi-a devenit, dintr-o dată, indiferent."

(Roland Barthes)

Sâmbătă dimineaţa devreme, în Piaţa Gării, găsesc un taxi dispus să mă ducă la Sables-d'Olonne.

Ieşind din oraş, traversăm zone de ceaţă succesive, apoi, după o ultimă răspântie, ne cufundăm într-un lac de pâclă opac, absolut. Drumul şi peisajul sunt complet înecate. Nu se vede nimic, cel mult, din când în când, câte un copac sau o vacă, apariţii fugare, incerte. Este foarte frumos.

Ajunşi pe malul mării, vremea se limpezeşte brusc, dintr-o dată. E vânt, un vânt puternic, dar cerul e aproape albastru; norii se deplasează rapid către est. Cobor din

taxi după ce-i las şoferului un bacşiş, drept care îmi urează „O zi bună", cam cu jumătate de gură, am impresia. Pesemne îşi închipuie că vreau să pescuiesc crabi, ceva de genul ăsta.

Mai întâi, mă plimb efectiv de-a lungul plajei. Marea e plumburie, destul de agitată. Nu simt nimic special. Merg aşa multă vreme.

Pe la ora unsprezece, încep să iasă oamenii, cu copii şi cu câini. O iau în direcţia opusă.

La capătul plajei de la Sables-d'Olonne, în prelungirea digului care închide portul, se află câteva case vechi şi o biserică în stil romanic. Nimic spectaculos: sunt construcţii din piatră robuste, grosolane, făcute să reziste furtunilor - şi care rezistă furtunilor, de sute de ani. îţi poţi uşor imagina viaţa de altădată a pescarilor de aici, cu slujbele duminicale în mica biserică, comunitatea credincioşilor când afară şuieră vântul, iar oceanul se sparge de stâncile coastei. Era o viaţă fără distracţii şi fără evenimente, în care o muncă grea şi primejdioasă ocupa primul loc. O viaţă simplă şi rustică, plină de nobleţe. O viaţă, de asemenea, destul de stupidă.

La câţiva paşi de casele vechi se află clădiri moderne, albe, făcute pentru turişti. E un întreg ansamblu cu blocuri de zece-douăzeci de etaje. Blocurile sunt amplasate pe o esplanadă cu mai multe niveluri, cel inferior fiind amenajat ca parcare. Am umblat mult timp de la un bloc la altul şi pot să afirm că, prin diferite artificii arhitecturale, majoritatea apartamentelor par să aibă vedere spre mare. în acest anotimp totul era pustiu, iar şuieratul vântului printre structurile din beton avea ceva de-a dreptul sinistru.

M-am îndreptat apoi spre o clădire mai nouă şi mai luxoasă, înălţată chiar lângă ocean, la doar câţiva metri. Se numea Reşedinţa Piraţilor. Parterul era format dintr-un supermarket, o pizzerie şi o discotecă, toate trei închise. O pancartă îi îndemna pe turişti să viziteze apartamentul expus ca model.

A început să mă apese un sentiment neplăcut. îmi imaginam o familie de vile-giaturişti sosind în apartamentul lor din Reşedinţa Piraţilor, mi-i imaginam înfulecându-şi friptura cu sos pirat, mi-o imaginam pe mezina familiei plecând să şi-o tragă într-un local gen „La Bătrânul Lup

de Mare"... Toate astea începeau să mă sece; dar nu puteam face nimic.

Puţin mai târziu, mi s-a făcut foame. Lângă taraba unui vânzător de clătite, am simpatizat cu un dentist. Mă rog, simpatizat e mult spus; să zicem că am schimbat câteva cuvinte aşteptând să vină vânzătorul. Nu ştiu de ce a găsit cu cale să mă informeze că e dentist. în general, îi detest pe dentişti; îi consider creaturi profund venale al căror unic scop în viaţă e să scoată cât mai mulţi dinţi, ca să-şi cumpere Mercedes decapotabil. Iar ăsta nu părea să facă excepţie de la regulă.

Fără vreo logică, am crezut necesar să-mi justific, iarăşi, prezenţa şi i-am povestit o întreagă istorie, cum că aveam intenţia să cumpăr un apartament la Reşedinţa Piraţilor. Interesul i s-a trezit pe dată şi, cu clătita în mână, a cântărit îndelung argumentele pro şi contra, trăgând concluzia că „investiţia i se pare valabilă". Trebuia să-mi imaginez.

10

Escala

„O, da, să posezi valori!..."

Revenit în La Roche-sur-Yon, am cumpărat de la Unico un cuţit de măcelărie; începeam să întrevăd ideea unui plan.

Duminica a fost nulă; lunea, anostă şi mohorâtă. Simţeam, fără a trebui să-1 mai întreb, că Tisserand petrecuse un weekend infect; nu mă mira deloc. Eram deja în 22 decembrie.

A doua zi seara, ne-am dus să mâncăm la o piţerie. Chelnerul avea efectiv un aer de italian; ţi-1 imaginai păros şi berbant; mă dezgusta profund. De altfel, ne-a pus spaghetele pe masă grăbit, neatent. O, dacă am fi purtat fuste despicate, ar fi fost altceva !...

Tisserand dădea pe gât pahar după pahar; eu îi vorbeam despre diversele

tendinţe ale muzicii de dans contemporane. Nu-mi răspundea; cred că de fapt nici nu asculta. Totuşi, când am descris într-o frază vechea alternanţă rock-slow, ca să subliniez caracterul rigid impus de ea procedurilor de seducţie, interesul i-a revenit (avusese deja, personal, prilejul să danseze un slow? - nu era deloc sigur). Am trecut la atac:

— Presupun că faci ceva de Crăciun. Probabil în familie...

— Noi nu facem nimic de Crăciun. Sunt evreu, m-a informat el cu un strop de orgoliu. Apoi a precizat, sobru: Mă rog, părinţii mei sunt evrei.

Preţ de câteva secunde, această destăinuire m-a lăsat fără replică. Dar, în definitiv, evreu sau nu, asta schimba ceva? Dacă da, eram incapabil să văd ce anume. Am continuat:

— Ce-ar fi să facem ceva, în noaptea de 24? Ştiu un local, la Sables, Escala. Foarte simpatic...

Aveam senzaţia că vorbele mele sunau fals; îmi era ruşine. Dar Tisserand nu mai era capabil să remarce asemenea subtilităţi.

— Crezi c-o să fie lume? Am impresia că pe 24 toţi stau mai mult pe-acasă...

A fost sărmana, jalnica lui obiecţie. Am acceptat că, firește, pe 31 ar fi fost mult mai bine:

— Fetelor le place să *şi-o tragă* pe 31, am afirmat cu autoritate. Dar, în privinţa asta, nici 24 nu-i de lepădat: fetele mănâncă stridii cu părinţii şi cu bunica, îşi primesc cadourile; dar după miezul nopţii ies la distracţie, în discoteci.

Mă înfierbântam, credeam în propria mea poveste; Tisserand s-a dovedit, cum bănuisem, uşor de convins.

A doua zi seara, s-a gătit timp de trei ceasuri. L-am aşteptat în hol, jucând domino singur; jucam pentru amândoi adversarii, pe rând : era cât se poate de plicticos; simţeam totuşi o uşoară angoasă.

Tisserand a apărut într-un costum negru, cu o cravată aurie; cred că trudise mult să-şi aranjeze părul; acum se fabrică tot soiul de geluri, dau rezultate uimitoare. Până la urmă, costumul negru parcă îl aranja cât de cât; bietul băiat...

Ne rămânea cam un ceas; dar înainte de ora unsprezece şi jumătate nici vorbă să mergem la discotecă, asupra acestui punct eram categoric. După o scurtă discuţie, am mers să dăm o raită la slujba de

Crăciun: preotul vorbea despre imensa speranţă ce răsărise în sufletul oamenilor; nu aveam nimic de obiectat. Tisserand se plictisea, era cu gândul aiurea; începeam să mă simt puţin dezgustat, dar trebuia să rezist. Pusesem cuţitul într-o pungă de plastic, în torpedoul maşinii.

Nu mi-a fost greu să regăsesc Escala; trebuie spus că petrecusem acolo nişte seri mizerabile. Asta fusese cu peste zece ani în urmă; dar amintirile proaste se uită mai greu decât crezi.

Localul era pe jumătate plin: mai ales tineri între cincisprezece şi douăzeci de ani, ceea ce anula din start modestele şanse ale lui Tisserand. Multe minijupe, bustiere decoltate; pe scurt, prospătură. I-am văzut ochii holbaţi violent în timp ce privea ringul de dans; m-am dus la bar să comand un whisky. Când m-am întors, era deja, ezitant, la marginea roiului de dansatori. Am mormăit confuz: „Vin şi eu imediat..." şi m-am dus la o masă care, prin poziţia ei, îmi oferea o perspectivă excelentă asupra teatrului de operaţiuni.

Mai întâi, Tisserand a părut interesat de o brunetă de vreo douăzeci de ani, probabil o secretară. Nu era o alegere proastă.

Pe de o parte, fata nu era chiar o frumuseţe şi probabil nu va fi prea curtată; sânii, destul de mari, erau puţin lăsaţi, iar fesele păreau cam moi; simţeai că, în câţiva ani, totul avea să se năruie. Pe de altă parte, costumaţia ei, foarte îndrăzneaţă, exprima fără echivoc intenţia de a-şi găsi un partener sexual: rochia din tafta uşoară se rotea la orice mişcare, descoperind port-jartierul şi un slip minuscul din dantelă neagră ce lăsa fesa complet dezgolită. în fine, expresia gravă, chiar puţin îndărătnică, părea să indice un caracter prudent: iată o fată care, cu siguranţă, avea prezervative în poşetă.

Câteva minute, Tisserand a dansat nu departe de ea, azvârlindu-şi brusc braţele înainte ca să arate că trăieşte muzica, iar de vreo două-trei ori a bătut chiar din palme; dar fata nu părea să-1 bage în seamă. Profitând de o scurtă pauză muzicală, Tisserand a luat iniţiativa de a-i vorbi. Ea s-a întors, i-a aruncat o privire dispreţuitoare şi a trecut în cealaltă parte a ringului, ca să fie cât mai departe de el. Zău, nu era nimic de făcut.

Totul se petrecea cum prevăzusem. M-am dus să comand un al doilea whisky la bar.

Când m-am întors, am simţit că se schimbase ceva. La masa vecină se aşezase o fată, singură. Era cu mult mai tânără decât Văronique, să fi avut vreo şaptesprezece ani; cu toate astea, îi semăna îngrozitor. Rochia simplă, destul de largă, dintr-o stofă bej, nu-i sublinia cu adevărat formele; nici nu era nevoie. Şoldurile ample, fesele tari şi netede; talia suplă pe care mâinile urcă până la sânii rotunzi, generoşi, catifelaţi; talia pe care mâinile o cuprind cu încredere, nobila rotunjime a şoldurilor... Da, le ştiam pe toate; era destul să închid ochii ca să mi le amintesc. Apoi faţa, plină şi candidă, exprimând calma seducţie a femeii naturale, sigură de frumuseţea ei. Calmul senin al iepei tinere, încă jucăuşă, gata să-şi încerce membrele într-un galop rapid. Siguranţa calmă a Evei, îndrăgostită de propria-i goliciune, ştiin-du-se irezistibil, etern seducătoare. Mi-am dat seama că doi ani de separare nu putuseră şterge nimic; mi-am golit paharul până la fund. In acel moment s-a întors Tisserand; era uşor transpirat. Mi-a vorbit; cred că voia să ştie dacă am de gând să-mi încerc şansa cu fata de alături. Nu i-am răspuns; simţeam că-mi vine să vomit; în plus, mi se sculase; nu mă simţeam bine deloc. Am

spus: „Scuză-mă o clipă..." şi am traversat discoteca până la toalete. Am intrat, mi-am vârât în gât două degete, dar n-am vomat mare lucru. Pe urmă, cu mai mult succes, m-am masturbat: la început, desigur, mă gândeam un pic la Veronique, apoi m-am concentrat asupra vaginului în general şi m-am calmat. In două minute am ejaculat, recăpătându-mi încrederea şi siguranţa.

Revenit la masă, am văzut că Tisserand intrase în vorbă cu falsa Veronique; ea îl privea calm şi fără dezgust. Fata asta era o comoară, aveam certitudinea intimă; dar nu era prea grav, abia mă răcorisem. Din punct de vedere sexual, Vâronique aparţinea, ca noi toţi, unei *generaţii de sacrificiu.* Neîndoielnic, fusese capabilă de iubire; şi-ar fi dorit să mai fie, pun mărturie pentru ea; dar nu mai era cu putinţă. Fenomen rar, artificial şi tardiv, iubirea poate înflori doar în condiţii mentale speciale, rareori întrunite, total opuse moravurilor relaxate ce caracterizează epoca modernă. Veronique cunoscuse prea multe discoteci şi prea mulţi amanţi; un asemenea mod de viaţă sărăceşte fiinţa umană, pricinuindu-i pierderi uneori grave şi întotdeauna ireversibile. Iubirea ca inocenţă şi capacitate de iluzie, ca aptitudine de a reduce totalitatea

sexului opus la o singură fiinţă iubită rezistă rareori la un an de vagabondaj sexual, niciodată la doi. In realitate, experienţele sexuale succesive acumulate în adolescentă slă-besc şi distrug rapid orice şansă de proiecţie de ordin sentimental şi romantic; treptat (şi în fapt destul de rapid), devii la fel de capabil de iubire ca o târfă bătrână. Iar după asta, fireşte, duci o viaţă de târfă, îmbătrânind, devii mai puţin atrăgător, şi de aceea acrit. îi invidiezi pe tineri, şi de aceea îi urăşti. Această ură, condamnată să rămână ascunsă, se-nvenineaza şi devine tot mai intensă; apoi pierde din violenţă şi se stinge, cum se stinge orice. Rămân amărăciunea şi sila, boala şi aşteptarea morţii. Am cumpărat de la bar o sticlă de whisky cu şapte sute de franci. întorcându-mă, m-am ciocnit de un tânăr electrician de doi metri. Mi-a spus, pe un ton mai curând cordial: „Hei! Nu prea pari în formă!"; am răspuns, privindu-1 pieziş: „Mierea dulce a iubirii de semeni..." Mi-am zărit chipul în oglindă; era strâmbat de un rictus de-a dreptul hidos. Electricianul a clătinat din cap, resemnat; cu sticla în mână, am înaintat pe ringul de dans; chiar înainte să ajung la masă, mi-am pierdut echilibrul şi am căzut. Nu m-a ridicat nimeni. Vedeam

picioarele dansatorilor care se agitau deasupra mea; îmi venea să le tai cu lovituri de secure. Luminile erau violente, insuportabile ; eram în infern.

Un grup de băieţi şi de fete se aşezaseră la masa noastră; colegi de clasă ai falsei Veronique, probabil. Tisserand se ţinea scai, dar începea să fie depăşit; treptat, era scos din discuţia lor, era evident; iar când unul dintre băieţi s-a oferit să plătească un rând, Tisserand, în mod tacit, era deja exclus. A schiţat totuşi gestul de a se ridica, a încercat să capteze privirea falsei Veronique; fără succes. Resemnându-se, s-a lăsat să cadă greoi pe banchetă; s-a năruit complet, nici măcar de prezenţa mea nu mai era conştient; mi-am mai turnat un pahar.

Un minut şi mai bine, Tisserand a rămas neclintit; pe urmă s-a produs o tresărire, pesemne datorată aşa-numitei „energii a disperării". Ridicându-se brusc, a trecut pe lângă mine şi a pornit spre ringul de dans ; avea o expresie surâzătoare şi hotărâtă; totuşi, era la fel de urât.

Fără să şovăie, s-a oprit în faţa unei puştoaice de cincisprezece ani, blondă şi foarte sexy. Purta o rochie scurtă şi strâmtă, de un alb imaculat; transpiraţia i-o lipise de corp şi, în mod vizibil, n-avea nimic pe

dedesubt; fesele mici şi rotunde erau mulate cu precizie; se distingeau clar areo-lele brune ale sânilor, umflate de excitaţie; DJ-ul tocmai anunţa un sfert de oră de muzică retro.

Tisserand a invitat-o la un rock; luată prin surprindere, fata a acceptat. De la primele măsuri ale cunoscutului *Come on everybody,* am simţit că Tisserand începe să derapeze. îşi mânuia partenera cu brutalitate, cu dinţii încleştaţi, cu o expresie rea; de fiecare dată când o trăgea spre el, profita ca să-i pună mâna pe fund. îndată după ultimele acorduri, puştoaica a zbughit-o spre un grup de fete de vârsta ei. Tisserand rămânea în mijlocul ringului, cu o figură îndârjită; în colţul gurii îi curgeau bale. Puştoaica arăta spre el şi le spunea ceva prietenelor, care, privindu-1, pufneau în râs.

în acel moment, falsa Veronique s-a întors de la bar cu grupul ei de prieteni; purta o discuţie însufleţită cu un tânăr negru, mai curând un metis. Era puţin mai în vârstă decât ea; putea să aibă douăzeci de ani. Au venit şi s-au aşezat la masa vecină; în treacăt, i-am făcut falsei Văronique un mic semn amical cu mâna. M-a privit surprinsă, dar nu a reacţionat.

După al doilea rock, DJ-ul a pus un slow. Era *Le Sud,* al lui Nino Ferrer; un slow superb, să recunoaştem. Metisul a atins-o uşor pe umăr pe falsa V6ronique; înţeleşi din priviri, cei doi s-au ridicat. în acelaşi moment, s-a ridicat şi Tisserand; s-a proptit în faţa tipului,'a desfăcut braţele, a deschis gura, dar nu cred c-a mai apucat să spună ceva. Metisul 1-a dat la o parte calm, cu blândeţe, iar în câteva clipe era cu fata pe ringul de dans.

Formau o pereche superbă. Falsa Veronique era destul de înaltă, poate un metru şaptezeci, iar el o depăşea cu un cap. Ea îşi lipise trupul, cu încredere, de al lui. Tisserand s-a aşezat lângă mine; tremura din toate mădularele. îi privea, hipnotizat, pe cei doi. Am aşteptat aproape un minut; slow-ul acela, îmi amintesc, era interminabil. Pe urmă l-am scuturat uşor de umăr, repetând:

— Raphael...

— Ce pot să fac? a întrebat el.

— Du-te şi fă o labă.

— Crezi că nu mai e nici o speranţă ?

— Vezi bine. De mult nu mai e; de la bun început. Nu vei fi niciodată, Raphael, visul erotic al unei puştoaice. Trebuie să-ţi accepţi soarta; lucrurile astea nu sunt

pentru tine. Oricum, e prea târziu. Eşecul sexual trăit din adolescenţă, frustrarea care te urmăreşte de la treisprezece ani vor lăsa în tine o urmă de neşters, Raphael. Chiar dacă, să presupunem, de-acum înainte vei avea femei - ceea ce, foarte sincer, nu cred-, tot nu va fi suficient: nimic nu va mai fi suficient, niciodată. Vei rămâne orfan pe veci de iubirile adolescentine pe care nu le-ai cunoscut. Rana, în tine, e dureroasă; va fi din ce în ce mai dureroasă. O amărăciune cumplită, fără leac, îţi va umple până la urmă sufletul. Nu va exista pentru tine nici mântuire, nici uşurare. Asta e. Ceea ce nu înseamnă, însă, că orice şansă de revanşă ţi-ar fi interzisă. Poţi şi tu să posezi aceste femei pe care le doreşti atâta. Poţi chiar să posezi ceea ce e mai de preţ în ele. Care este, Raphael, lucrul cel mai de preţ în ele?

— Frumuseţea?... a încercat el.

— Nu, nu e frumuseţea, nu te amăgi; şi nici vaginul, şi nici măcar iubirea lor: toate astea dispar o dată cu viaţa. Dar poţi, chiar din acest moment, să posezi viaţa lor. Lan-seazâ-te, începând din seara asta, în cariera de ucigaş; crede-mă, prietene, e singura şansă care-ţi rămâne. Când le vei simţi tremurând sub cuţit, implorându-te să le

cruţi tinereţea, atunci vei fi, cu adevărat, stăpânul acestor femei; le vei poseda, trup şi suflet. Poate chiar vei obţine, înainte de a le sacrifica, oarece mângâieri savuroase; un cuţit, Raphael, este un aliat important. Tisserand continua să fixeze cuplul înlănţuit, care se rotea încet pe ringul de dans; cu o mână, falsa Veronique cuprindea talia metisului, cealaltă era pe umărul lui. încet, aproape sfios, Tisserand mi-a spus:

— Aş prefera să-1 ucid pe tip...

Am simţit atunci că am câştigat; m-am relaxat brusc şi am umplut paharele.

— Ei bine! am exclamat, ce te opreşte s-o faci?... Chiar aşa! Fă-ţi mâna pe negro-tei!... Oricum vor pleca împreună, pare evident. Dar ca să ajungi la trupul femeii, va trebui desigur să-1 ucizi pe tip. A, da, am un cuţit în maşină.

Peste zece minute, într-adevăr, cei doi au plecat împreună. M-am ridicat şi, din mers, am luat şi sticla de whisky; Tisserand m-a urmat cu docilitate.

Afară, noaptea era straniu de blândă, aproape caldă. în parcare, fata şi negrul au şuşotit puţin; apoi s-au îndreptat spre un scuter. Am urcat în maşină, m-am aşezat în faţă, am scos cuţitul din punga de

plastic; tăişul zimţat lucea în lumina lunii, înainte de a urca pe scuter, cei doi s-au sărutat îndelung; era frumos şi înduioşător. Lângă mine, Tisserand tremura încontinuu; aveam senzaţia că-i simt sperma clocită care urca în sex. Umblând febril la comenzi, a aprins farurile; fata a clipit din ochi, orbită. S-au hotărât atunci să plece; maşina noastră a pornit încet în urma lor. Tisserand m-a întrebat:

— Unde or s-o facă ?

— Acasă la fată, probabil; e cel mai frecvent. Va trebui să-i oprim înainte. De îndată ce intră pe un drum secundar, lovim scuterul. Probabil vor fi puţin ameţiţi; o să fie simplu să-1 termini pe tip.

Maşina înainta uşor pe un drum paralel cu ţărmul mării; în faţă, în lumina farurilor, fata îl ţinea de talie pe metis. După un timp de tăcere, am spus:

— Am putea să-i călcăm, ca să fie mai sigur.

— Nu par să bănuiască nimic... a remarcat el pe un ton visător.

Brusc, scuterul a cotit-o la dreapta, pe un drumeag care ducea spre ţărm. Nu prevăzusem asta; i-am spus lui Tisserand să încetinească. Puţin mai departe, scuterul s-a oprit; am observat că, înainte de a

pleca spre dune cu fata, tipul punea grijuliu dispozitivul antifurt.

Trecând de primul rând de dune, am înţeles mai bine. La picioarele noastre se întindea marea, aproape plată, formând o curbă imensă; lumina lunii pline dansa uşor pe suprafaţa apei. Mergând de-a lungul ţărmului, cuplul se depărta către sud. Temperatura aerului era din ce în ce mai caldă, nefiresc de caldă; parcă era în iunie. In aceste condiţii, înţelegeam, vezi bine: voiau să facă dragoste pe malul mării, sub splendoarea stelelor; înţelegeam prea bine; în locul lor, aş fi făcut exact la fel. I-am întins lui Tisserand cuţitul; a plecat fără o vorbă.

M-am întors la maşină; m-am aşezat pe nisip, cu spatele sprijinit de capotă. Am băut câteva înghiţituri de whisky din sticlă, apoi m-am suit la volan şi am pornit maşina în direcţia mării. Era cam imprudent, dar zgomotul motorului îmi părea surd, abia auzit; noaptea era vrăjită, catifelată. Simţeam o poftă teribilă să merg direct spre ocean. Absenţa lui Tisserand se prelungea.

Când s-a întors, n-a scos un cuvânt. Ţinea cuţitul în mână; lama lucea uşor; nu distingeam pe ea pete de sânge. Dintr-o dată, m-am simţit puţin trist. In sfârşit, a vorbit.

— Când am ajuns, erau între două dune. El îi scosese deja rochia şi sutienul. în lumina lunii, sânii ei erau nespus de fru moşi, de rotunzi. Apoi s-a întors către el. L-a descheiat la pantaloni. Când a început să i-o sugă, n-am mai putut suporta.

A tăcut. Aşteptam. Apa era neclintită, parcă era un lac.

— M-am întors, am mers printre dune. Aş fi putut să-i ucid; nu auzeau nimic, nu existam pentru ei. M-am masturbat. Nu aveam poftă să-i ucid; sângele nu schimbă nimic.

— Sângele e peste tot.

— Ştiu. Şi sperma e peste tot. Acum, gata, mi-ajunge. Mă întorc la Paris.

Nu mi-a propus să vin cu el. M-am ridicat, am mers către mare. Sticla de whisky era aproape goală; am băut ultima înghiţitură. Când m-am întors, plaja era pustie; nici nu auzisem maşina pornind.

Nu aveam să-1 revăd niciodată pe Tisserand; a murit în maşină, în noaptea aceea, în drum spre Paris. In apropiere de Angers era ceaţă; Tisserand conducea nebuneşte, ca de obicei. Maşina lui, un 205 GTI, a lovit în plin un camion care derapase în mijlocul şoselei. A murit pe loc, puţin

înaintea zorilor. Urma o zi liberă, pentru a celebra naşterea lui Isus; ai săi au anunţat la firmă abia după trei zile. înmormântarea se făcuse în aceeaşi zi, după ritul mozaic; orice idee de coroană, de delegaţie a căzut. S-au rostit câteva cuvinte despre mâhnirea provocată de această moarte şi despre riscul de a conduce pe ceaţă, apoi ne-am continuat treaba, asta a fost tot.

Cel puţin a luptat până la capăt, mi-am spus aflând vestea. Clubul pentru tineri, vacanţa de schi... Cel puţin n-a abdicat, n-a încrucişat braţele. Până la capăt şi în ciuda eşecurilor succesive, a căutat iubirea. Strivit în maşina lui, în costumul lui negru şi cu cravata lui aurie, pe autostrada aproape pustie, ştiu că, în sufletul lui, nu încetase lupta, că îşi păstrase dorinţa şi voinţa de a lupta.

Partea a treia

I.

1

„A, da, era la *figurat*! Ce uşurare..."

După plecarea lui Tisserand, am căzut într-un somn chinuit; probabil că m-am masturbat. Când m-am trezit, eram lipicios, nisipul era umed şi rece; mă săturasem, zău. Regretam că Tisserand nu-l terminase pe negru; se lumina de ziuă.

Eram departe de orice aşezare omenească. M-am ridicat şi am pornit la drum. Ce altceva să fac? Ţigările erau umezite, dar încă se puteau fuma.

Revenit la Paris, am găsit o scrisoare trimisă de asociaţia foştilor studenţi din facultatea mea de ingineri; îmi propuneau să cumpăr vin şi pateu de gâscă la un tarif excepţional, special pentru sărbători. *Mailing-ul,* mi-am spus, fusese făcut cu o întârziere inadmisibilă.

A doua zi, nu m-am dus la serviciu. Fără un motiv precis; nu aveam chef, pur şi

simplu. Ghemuit pe mochetă, am frunzărit nişte cataloage de vânzări prin corespondenţă, într-o broşură scoasă de Galeriile Lafayette, am găsit o interesantă descriere a fiinţelor umane, sub titlul *Contemporanii: După o zi activă, se odihnesc pe canapele adânci, cu linii sobre* (Steiner, Roset, Cinna). *Ascultând o muzică dejazz, savurează desenele covoarelor* Dhurries, *voioşia pereţilor tapetaţi* (Patrick Frey). *Seturi de prosoape în culori vii îi aşteaptă în sala de baie* (Yves Saint-Laurent, Ted Lapidus). *Apoi, la o cină cu prietenii, în bucătăriile lor realizate de* Daniel Hechter *sau* Primrose Bordier, *vor pune lumea la cale.*

Vineri şi sâmbătă n-am făcut mare lucru; să zicem că am meditat, dacă ceea ce am făcut se poate numi în vreun fel. îmi amintesc că m-am gândit la sinucidere, la paradoxala-! utilitate. Puneţi un cimpanzeu într-o cuşcă prea strâmtă, închisă cu bare de beton. Animalul îşi va ieşi din minţi, se va izbi de pereţi, îşi va smulge părul, se va muşca singur, iar în 73% din cazuri va reuşi să moară. Să facem acum, într-unui dintre pereţi, o deschizătură ce dă spre o prăpastie fără fund. Simpaticul cvadruman se va apropia de margine, va privi în jos, va

rămâne pe margine îndelung, va reveni de mai multe ori, însă de regulă nu se va arunca în hău; oricum, furia lui se va calma în chip radical.

Meditaţia asupra cimpanzeilor s-a prelungit până târziu în noaptea de sâmbătă spre duminică şi am sfârşit prin a schiţa o ficţiune animalieră intitulată *Dialoguri între un cimpanzeu şi o barză,* de fapt un pamflet politic de o violenţă extremă. Capturat de un trib de berze, cimpanzeul se arăta la început îngrijorat şi absent. într-o dimineaţă, făcându-şi curaj, cerea s-o vadă pe barza cea mai bătrână. Adus în faţa ei, el îşi arunca braţele spre cer, apoi rostea acest discurs disperat:

„Dintre toate sistemele economice şi sociale, capitalismul este neîndoielnic cel mai natural. De unde putem deduce că va fi cel mai rău. Odată trasă această concluzie, nu ne rămâne decât să dezvoltăm un aparat argumentativ operaţional şi non-deviant, a cărui funcţionare mecanică va permite, pornind de la fapte introduse aleatoriu, generarea unor dovezi multiple care vor întări postulatul prestabilit, cam la fel cum barele de grafit întăresc structura unui reactor nuclear. Este o sarcină simplă, la nivelul unui maimuţoi foarte

E

S

tânăr; cu toate astea, nu m-aş ierta dacă aş neglija-o.

Cu ocazia migrării valului spermatic spre colul uterin, fenomen impresionant, respectabil şi crucial pentru reproducerea speciilor, se observă uneori comportamentul aberant al anumitor spermatozoizi. Ei privesc înainte, privesc în urmă, uneori, preţ de câteva secunde, înoată chiar împotriva curentului, iar mişcarea accelerată a cozii pare atunci să exprime un scepticism ontologic. Dacă această surprinzătoare indecizie nu e compensată de o velocitate ieşită din comun, în general ajung prea târziu ca să participe la marea sărbătoare a recombinării genetice. La fel se întâmpla, în august 1793, cu Maximilien Robespierre, dus de valul istoriei ca un cristal de calcedonie prins de o avalanşă în pustiu, sau şi mai bine ca o barză tânără cu aripi prea slabe, născută printr-o întâmplare nefericită chiar în pragul iernii şi care întâmpină mari dificultăţi - lucru de înţeles - în a ţine direcţia corectă în timpul traversării curenţilor de aer subtropicali. Căci aceşti curenţi devin, cum se ştie, deosebit de violenţi în apropierea Africii; însă voi încerca să-mi exprim ideea şi mai precis.

în ziua execuţiei sale, Maximilien Robespierre avea falca ruptă. Era susţinută de un bandaj. înainte de a-i pune capul sub lama ghilotinei, călăul i-a smuls bandajul; Robespierre a scos un urlet de durere, sângele a ţâşnit din rană, dinţii sparţi i s-au împrăştiat pe jos. Apoi călăul a ridicat bandajul sus, ca pe un trofeu, ca să-1 arate mulţimii adunate în jurul eşafodului. Lumea râdea, striga măscări.

De obicei, în acest stadiu, cronicarii adaugă: «Revoluţia luase sfârşit». Ceea ce este absolut exact.

în acel moment precis când călăul, în aclamaţiile gloatei, a ridicat bandajul picurând de sânge, aş vrea să cred că în mintea lui Robespierre a fost şi altceva decât suferinţa. Altceva decât sentimentul eşecului. O speranţă. Sau poate sentimentul că făcuse ce trebuia să facă. Maximilien Robespierre, te iubesc".

Barza cea bătrână a răspuns simplu, cu o voce lentă şi fioroasă: *Tat twam asi.* Puţin după aceea, cimpanzeul era executat de tribul de berze; murea în chinuri groaznice, străpuns şi scopit de ciocurile lor ascuţite. Pentru că pusese în discuţie ordinea lumii, cimpanzeul trebuia să piară;

într-adevăr, era de înţeles, într-adevăr, aşa era.

Duminică dimineaţa am ieşit puţin în cartier; am cumpărat un cozonac cu stafide. Ziua era călduţă, dar un pic tristă, cum e adesea duminica la Paris, mai ales când nu crezi în Dumnezeu.

2

Lunea următoare m-am întors la slujbă, mai mult aşa, pentru orice eventualitate. Ştiam că şeful meu era plecat între Crăciun şi Anul Nou; probabil la munte, la schi. Aveam sentimentul că nu va mai fi nimeni, că nimeni nu va avea nici o treabă cu mine, că-mi voi petrece ziua în faţa unui computer oarecare. Din păcate, pe la unsprezece şi jumătate, tocmai când credeam că am scăpat, un tip mă descoperă. Mi se prezintă ca un şef ierarhic nou; n-am nici un chef să-i pun cuvântul la îndoială. Pare să fie mai mult sau mai puţin la curent cu activităţile mele, chiar dacă nu foarte precis. Aşadar, tipul încearcă să stabilească legătura, să simpatizeze; nu-l încurajez.

La prânz, mai mult din disperare, am mers să mănânc împreună cu un cadru comercial şi o secretară. Mă gândeam să stau de vorbă cu ei, dar nu s-a ivit ocazia; cei doi păreau să continue o discuţie mai veche:

— Pentru radioul din maşină, a atacat cadrul comercial, am cumpărat până la urmă boxe de douăzeci de waţi. Zece waţi mi se păreau prea puţin, treizeci prea scump. Nu cred că merită, pentru maşină.

— Eu, a răspuns secretara, am montat patru boxe, două în faţă şi două în spate.

Cadrul comercial a afişat un surâs ştrengăresc. în fine, asta era, totul mergea înainte.

Mi-am petrecut după-amiaza în birou, făcând diverse lucruri; de fapt, aproape nimic. Din când în când mă uitam în agendă: eram în 29 decembrie. Trebuia să fac ceva pe 31. De regulă, oamenii fac ceva, pe 31.

Seara, am telefonat la *SOS Amitie,* dar suna ocupat, ca de obicei în perioada sărbătorilor. Pe la unu noaptea, iau o conservă de mazăre şi-o arunc în oglinda din baie. Sar cioburi de toată frumuseţea. In timp ce le adun, mă tai şi încep să sângerez. îmi face plăcere. Este exact ce voiam.

A doua zi, la ora opt, sunt la serviciu. Noul meu şef ierarhic e deja acolo; dobitocul a dormit la birou ? O ceaţă murdară, nesuferită, pluteşte peste esplanadă, printre blocurile-turn. Personalul de întreţinere

trece din birou în birou, pentru curăţenie; neoanele se aprind şi se sting rând pe rând, creând o senzaţie de viaţă încetinită. Şeful ierarhic îmi oferă o cafea; se pare că vrea neapărat să-mi câştige simpatia. Accept ca un prost, drept care în următoarele minute îmi încredinţează o sarcină destul de delicată : să detectez erorile dintr-un *package* cumpărat recent de Ministerul Industriei. Există, pare-se, nişte erori. îmi pierd două ceasuri verificând şi, în ce mă priveşte, nu găsesc nici una; e drept, nu prea îmi stă mintea la asta.

Pe la ora zece, ne vine vestea morţii lui Tisserand - un telefon din partea familiei. O secretară transmite ştirea întregului personal ; vom primi, spune ea, un ferpar. Nu ştiu, nu-mi vine să cred; prea seamănă cu un element suplimentar dintr-un coşmar. Ei bine, nu: totul este adevărat.

Ceva mai târziu în aceeaşi dimineaţă, primesc un telefon de la Catherine Lechardoy. Nu are ceva anume să-mi spună. „Poate ne mai vedem...", zice ea; eu unul m-aş cam

mira.

Pe la prânz, ies din nou în oraş. într-o librărie de pe esplanadă, cumpăr harta Michelin Nr. 80 *(Rodez-Albi-Nîmes).* întors în birou, o studiez cu atenţie. Pe la ora

şaptesprezece, ajung la o concluzie: trebuie să plec la Saint-Cirgues-en-Montagne. Numele apărea distinct, într-o splendidă izolare, printre păduri şi mici triunghiuri marcând vârfuri muntoase; treizeci de kilometri înjur, nici o aşezare omenească. Simt că sunt pe punctul de a face o descoperire esenţială: că acolo, între 31 decembrie şi 1 ianuarie, în momentul precis când anul se schimbă, mă aşteaptă o revelaţie supremă. Las un bilet pe birou: „Plecat mai devreme, motiv grevă SNCF". Mă mai gândesc, apoi scriu un al doilea bilet anunţând, cu majuscule: „SUNT BOLNAV". După care mă întorc acasă, nu fără probleme: greva RATP începută dimineaţa luase amploare; metroul nu mai mergea, doar câteva autobuze, pe trasee mai mult sau mai puţin întâmplătoare.

Gara pentru Lyon era aproape în stare de asediu; în holul de intrare şi de-a lungul liniilor patrulau poliţişti; comandouri de grevişti „duri" hotărâseră să blocheze toate plecările, aşa se spunea. Cu toate astea, trenul a fost aproape gol, iar călătoria absolut paşnică.

La gara Lyon-Perrache, se organiza un dispozitiv impresionant de autocare cu

destinaţia Morzine, La Clusaz, Courchevel, Val-d'Isere... Nimic, însă, pentru Ardeche. Am luat un taxi până la gara Part-Dieu, unde m-am chinuit un sfert de oră consultând un afişaj electronic dereglat, ca să descopăr până la urmă că singurul autobuz spre Aubenas pleca abia a doua zi, la ora şase patruzeci şi cinci; m-am uitat la ceas: era douăsprezece şi jumătate noaptea. Am hotărât să petrec cele câteva ore în autogara Part-Dieu; a fost o greşeală, probabil. Deasupra autogării propriu-zise se înalţă o structură ultramodernă din oţel şi sticlă, pe patru-cinci niveluri, legate prin scări rulante nichelate care pornesc de îndată ce te apropii de ele; înăuntru, doar magazine de lux (parfumerie, îmbrăcăminte de firmă, gadgeturi...) cu vitrine agresive, absurde; nici unul care să vândă ceva folositor. Peste tot, monitoare video ce difuzează clipuri publicitare; şi, bineînţeles, ca fundal sonor permanent, ultimele hituri din Top 50. Noaptea, locul este invadat de o bandă de boschetari şi cerşetori. Creaturi murdare şi rele, brutale, total stupide, care trăiesc în sânge, ură şi în propriile excremente. Se strâng acolo, în noapte, ca nişte muşte grase de căcat, în jurul vitrinelor de lux pustii. Se deplasează în bande, în

mediul lor singurătatea fiind aproape fatală. Rămân în faţa monitoarelor, absorbind apatici imaginile publicitare. Uneori se ceartă, scot cuţitele. Din când în când, dimineaţa, câte unul e găsit mort, spintecat de congenerii săi.

întreaga noapte, am rătăcit printre creaturi. Nu-mi era teamă deloc. Din spirit de provocare, ostentativ, mi-am scos chiar, la un bancomat, restul de bani de pe cârd. O mie patru sute de franci, numerar. O pradă consistentă. M-au privit, m-au privit îndelung, însă nici unul n-a încercat să-mi vorbească, şi nici măcar să se apropie la mai puţin de trei metri.

Pe la şase dimineaţa, am renunţat la proiectul meu; după-amiază, am luat un TGV spre Paris.

Noaptea de 31 decembrie va fi dificilă. Simt că, în mine, ceva se sparge, ca nişte pereţi de sticlă care se fac ţăndări. Umblu de colo colo furios, simt nevoia să fac ceva, dar nu pot face nimic pentru că orice tentativă îmi pare sortită eşecului. Eşec, eşec pe toată linia. Doar sinuciderea licăreşte undeva deasupra, inaccesibilă.

Spre miezul nopţii, simt un fel de schimbare surdă; ceva dureros şi lăuntric se produce. Nu mai înţeleg nimic.

Netă ameliorare pe 1 ianuarie. Starea mea se apropie de prostraţie; nu-i chiar aşa de rău.

După-amiază, mă programez la un psihiatru. Există un sistem de programări de urgenţă prin Minitel: tastezi orele între care poţi merge, iar ei îţi găsesc un specialist. E foarte practic.

Pe doctorul meu îl cheamă Nepote. Locuieşte în arondismentul VI; ca mulţi psihiatri, am impresia. Ajung la el la 19.30. Este uluitor ce faţă de psihiatru poate să aibă. Biblioteca e aranjată impecabil, fără măşti africane şi fără *Sexus,* ediţia prin-ceps; aşadar, nu e psihanalist. In schimb, pare abonat la *Synapse.* Totul mi se pare de foarte bun augur.

Episodul cu călătoria ratată în Ardeche pare să-1 intereseze. Insistând puţin, reuşeşte să-mi smulgă mărturisirea că părinţii mei erau originari din Ardeche. Iată-1 lansat pe o pistă: după părerea lui, sunt în căutarea unor „repere identitare". Toate deplasările mele, generalizează el cu aplomb, sunt „căutări identitare". Se poate; totuşi, mă îndoiesc puţin. Deplasările mele profesionale, de pildă, îmi sunt impuse, e limpede. Dar nu vreau să-1 contrazic. Nepote are o teorie, e bine. Una peste alta, e preferabil să ai o teorie.

Pe urmă, ciudat, îmi pune întrebări despre munca mea. Nu înţeleg; este o întrebare pe care nu izbutesc s-o cred cu adevărat importantă. Nu acolo e miza, e cât se poate de clar.

Nâpote îşi precizează ideea vorbindu-mi despre „posibilităţile de relaţii sociale" oferite de muncă. Izbucnesc în râs, ceea ce-l surprinde puţin. Mă programează din nou pentru luni.

A doua zi, telefonez la serviciu ca să-i anunţ că am făcut o „mică recidivă". Nu pare să le pese prea mult.

Weekend fără incidente; dorm mult. Sunt uimit că am doar treizeci de ani; mă simt mult mai bătrân.

3

Primul incident, lunea următoare, s-a produs pe la ora paisprezece. L-am văzut pe tip de departe. M-am întristat puţin. Era un ins pe care îl simpatizam, un tip cumsecade, destul de nefericit. Ştiam că era divorţat mai de mult şi că locuia împreună cu fiică-sa. Mai ştiam că bea cam mult. Nu aveam nici un chef să-l amestec în povestea mea.

S-a apropiat de mine, mi-a dat bună ziua şi m-a întrebat ceva despre un program pe care ar fi trebuit să-l cunosc, pare-se. Am izbucnit în plâns. S-a retras imediat, descumpănit, puţin înfricoşat; cred chiar că şi-a cerut scuze. Bietul om, chiar nu avea pentru ce.

Evident, ar fi trebuit să plec chiar atunci; în birou eram doar noi doi, nu fuseseră martori, încă se putea rezolva totul într-un mod relativ decent.

Al doilea incident s-a produs peste vreun ceas. De data asta, biroul era plin de lume.

O colegă a intrat, ne-a aruncat o privire indignată, apoi m-a ales pe mine ca să-mi spună că fumez prea mult, că nu se mai poate, că, hotărât lucru, nu am nici un respect pentru ceilalţi. Am replicat cu o pereche de palme. M-a privit, puţin descumpănită şi ea. Evident, nu era obişnuită; nu prea primise palme în tinereţe, bănuiam. O clipă, m-am întrebat dacă o să mă pălmuiască şi ea; ştiam că, dacă ar fi făcut-o, aş fi izbucnit în plâns, imediat.

Trece un timp, apoi ea spune: „Aşa...". Falca de jos îi atârnă, stupid. Toţi s-au întors spre noi, acum. în birou s-a lăsat o tăcere adâncă. Mă întorc pe călcâie şi, fără să mă adresez cuiva anume, spun cu o voce puternică: „Am programare la un psihiatru!", apoi ies din birou. Moartea unui cadru.

De altfel, e adevărat, sunt programat la psihiatru, însă mai am de aşteptat vreo trei ceasuri. Le voi petrece într-un fast-food, rupând în bucăţele ambalajul de carton de la hamburger. Nu prea metodic - rezultatul se dovedeşte jalnic. II rup în bucăţele, pur şi simplu.

îi povestesc micile mele fantezii psihiatrului, care îmi dă o săptămână de concediu medical. Mă-ntreabă chiar dacă nu vreau să stau câteva zile într-o casă de

sănătate. Răspund că nu, pentru că mă tem de nebuni.

Peste o săptămână, merg din nou la psihiatru. Nu am mare lucru să-i spun; rostesc totuşi câteva fraze. Trag cu coada ochiului la carneţelul lui, văd că notează: „încetinire ideatorie". O! O! Vasăzică, după el, sunt pe cale să devin idiot. E o ipoteză.

Din când în când, aruncă o privire la ceas (curea din piele arămie, cadran rectangular aurit); nu am impresia că îl interesez peste măsură. Mă întreb dacă are un revolver în sertar, pentru pacienţii în criză violentă. După o jumătate de oră, rosteşte câteva fraze generale despre perioadele de scădere a tonusului, îmi prelungeşte concediul medical şi îmi măreşte dozele de medicamente, îmi dezvăluie, de asemeni, că starea mea are un nume: depresie. Am făcut aşadar, oficial, o depresie. Formula mi se pare inspirată. Nu că m-aş simţi foarte jos : mai curând lumea din jur mi se pare înaltă.

A doua zi dimineaţa, mă întorc la birou; şeful de serviciu a dorit să mă vadă, să „facem bilanţul". Aşa cum mă aşteptam, s-a întors din concediu foarte bronzat; disting însă câteva riduri fine în colţul ochilor;

parcă e mai puţin frumos decât în amintirea mea. Cred că sunt puţin dezamăgit.

Din capul locului, îl informez că am *o depresie;* este şocat, apoi îşi revine. Discuţia decurge agreabil timp de o jumătate de oră, dar ştiu că între noi, de-acum înainte, s-a ridicat un soi de zid invizibil. N-o să mai vadă nicicând în mine un egal, un succesor posibil; în ochii lui, nici nu mai exist cu adevărat; sunt un om terminat. Oricum, ştiu că după cele două luni legale de concediu medical, or să mă dea afară; asta fac de fiecare dată, în cazuri de depresie; am destule exemple.

E o situaţie ingrată, dar şeful reacţionează destul de bine, încearcă să-mi găsească scuze. La un moment dat, spune:

— în meseria noastră, suportăm uneori nişte presiuni teribile...

— O, nu cine ştie ce, răspund eu.

Tresare ca trezit din somn, pune punct conversaţiei. Va face efortul suprem să mă conducă până la uşă, păstrând însă o distanţă de siguranţă de doi metri, parcă s-ar teme să nu încep deodată să borăsc pe el.

— Ei bine, odihniţi-vă, aveţi tot timpul, a încheiat el.

Ies din birou. Iată-mă un om liber.

4

Confesiunea lui Jean-Pierre Buvet

Săptămânile următoare mi-au lăsat amintirea unei năruiri lente, întrerupte de faze atroce. în afară de psihiatru, nu mai vedeam pe nimeni; la căderea nopţii, ieşeam să-mi cumpăr ţigări şi pâine. Totuşi, într-o sâmbătă seara, am primit un telefon de la Jean-Pierre Buvet; părea crispat.

— Cum merge ? Tot popă eşti ? am spus eu ca să dezgheţ atmosfera.

— Trebuie să te văd.

— Da, am putea să ne vedem...

— Acum, dacă poţi.

Nu fusesem niciodată la el acasă; ştiam doar că locuia în Vitry. HLM-ul[1], altminteri,

1. HLM - *Habitation a Loyer Modere,* locuinţe sociale pentru cei cu venituri modeste (n. tr.).

era destul de îngrijit. Doi arabi tineri m-au urmărit cu privirea, unul a scuipat pe jos la trecerea mea. Cel puţin nu m-au scuipat în obraz.

Apartamentul era plătit din fondurile diecezei, ceva de genul ăsta. Prăbuşit în fotoliu, Buvet urmărea la televizor, cu o privire posacă, emisiunea *Seri super.* Se pare că băuse mai multe beri aşteptân-du-mă.

— Ei, care-i treaba ? am spus eu cu bună voinţă.

— Ţi-am spus că Vitry nu e o parohie uşoară; de fapt, este mai rău decât îţi poţi imagina. De când am venit aici, am încer cat sa organizez nişte grupuri de tineri; nu a venit nici unul, niciodată. Sunt trei luni de când n-am mai avut un botez. La slujbe, n-am izbutit niciodată să adun mai mult de cinci persoane: patru negrese şi o bătrână originară din Bretagne, o fostă angajată de la căile ferate; cred că avea optzeci şi doi de ani. Era văduvă de mult timp; avea copii, dar nu mai veneau s-o vadă, nici ea nu mai avea adresele lor. într-o duminică, n-a mai apărut la slujbă. Am trecut pe la ea, locuia într-un bloc, pe acolo... (a făcut un gest vag cu mâna în care ţinea berea, stropind câteva picături pe

mochetă). Vecinii mi-au spus că fusese agresată ; au dus-o la spital, dar nu avea decât fracturi uşoare. Am vizitat-o: fracturile aveau nevoie de timp ca să se prindă, dar nu era în pericol. Peste o săptămână, când am revenit, murise. Am cerut explicaţii, dar medicii au refuzat să discute cu mine. Fusese deja incinerată; nu venise nimeni din familie. Sunt sigur că şi-ar fi dorit o înmormântare religioasă; nu mi-a vorbit despre asta, nu vorbea niciodată despre moarte; dar sunt sigur că asta şi-ar fi dorit. A băut o înghiţitură, apoi a continuat: — Peste trei zile, m-a vizitat Patricia. A făcut o pauză. Am aruncat o privire la ecranul televizorului, care mergea fără sonor; o cântăreaţă în string din lame negru părea înconjurată de şerpi - pitoni, poate anaconde. Apoi l-am privit din nou pe Buvet, încercând să schiţez o grimasă de simpatie. A continuat:

— Voia să se spovedească, dar nu ştia cum se face, nu cunoştea procedura. Patricia era asistentă la spitalul unde fusese dusă bătrâna; îi auzise pe doctori vorbind între ei. Nu voiau s-o lase să ocupe un pat timp de câteva luni, câte erau necesare vindecării; era un efort inutil, spuneau ei. Aşa că au decis să-i injecteze un cocteil

letal: un amestec de tranchilizante în doze puternice care provoacă o moarte rapidă şi nedureroasă. Au discutat două minute, nu mai mult; apoi şeful de secţie a venit şi i-a spus Patriciei să facă injecţia. A făcut-o, în aceeaşi noapte. Era prima dată când practica o eutanasie; însă colegele ei o fac frecvent. Bătrâna a murit repede, în somn. De atunci, Patricia nu mai putea să doarmă; o visa pe bătrână.

— Şi ce-ai făcut ?

— M-am dus la arhiepiscopie; erau la curent. La ea în spital se fac destule euthanasii, se pare. Reclamaţii nu au fost niciodată; în orice caz, până acum, toate procesele s-au terminat cu achitări.

A tăcut, şi-a terminat berea dintr-o înghiţitură, a desfăcut încă o sticlă; apoi, destul de curajos, a vorbit:

— Timp de o lună, m-am întâlnit cu Patricia aproape-n fiecare noapte. Nu ştiu ce mi-a venit. După seminar, nu am avut tentaţii. Dar ea era atât de drăguţă, de naivă. Despre religie nu ştia nimic; era curioasă, voia să afle totul. Nu pricepea de ce preoţii n-au voie să facă dragoste; se întreba dacă au o viaţă sexuală, dacă se masturbează. îi răspundeam la toate întrebările, nu simţeam nici o jenă. Mă rugam

mult în perioada aceea, reciteam tot timpul Scripturile; nu aveam sentimentul că fac ceva rău; simţeam că Hristos mă înţelege, că îmi este alături.

A tăcut din nou. Pe ecranul televizorului se dădea acum un clip publicitar pentru Renault Clio; părea o maşină foarte încăpătoare.

— Lunea trecută, Patricia mi-a spus că a cunoscut alt băiat. într-o discotecă, Metropolis. Că n-o să ne mai întâlnim, dar că se bucură că m-a cunoscut; îi place să schimbe băieţii; are doar douăzeci de ani. în fond, mă simpatiza şi nimic mai mult; o excita mai ales ideea că se culcă cu un preot, i se părea amuzant; dar mi-a promis că nu va spune nimic, nimănui.

De data asta, tăcerea a durat două minute lungi. Mă întrebam ce ar fi spus în locul meu un psiholog; probabil că nimic. Până la urmă, mi-a venit o idee bizară:

— Ar trebui să te spovedeşti.

— Mâine trebuie să ţin slujba. N-o să izbutesc. Nu cred că pot să izbutesc. Nu mai simt prezenţa.

— Care prezenţă?

Pe urmă nu ne-am mai spus mare lucru. Din când în când rosteam fraze de genul: „Ei, lasă, lasă..."; el continua, în acelaşi

ritm, să golească sticle de bere. Nu puteam face nimic pentru el, era limpede. în cele din urmă, am chemat un taxi.

Când am ieşit pe uşă, mi-a spus: „La revedere...". Nu cred, nu cred deloc; am sentimentul clar că nu ne vom revedea niciodată.

Acasă e frig. îmi amintesc că mai devreme, seara, chiar înainte de a pleca, am spart un geam cu pumnul. Cu toate astea, ciudat, mâna e neatinsă; nici o tăietură.

Mă culc totuşi, şi dorm. Coşmarurile vor veni abia mai târziu, în timpul nopţii. La început, fără să pară coşmaruri; aproape plăcute.

Planez deasupra catedralei din Chartres. Am o viziune mistică legată de catedrala din Chartres, ce pare să ascundă şi să reprezinte o taină - una supremă. în acest timp, în grădini, lângă intrările laterale, se formează grupuri de călugăriţe care întâmpină bătrâni şi chiar muribunzi, explicându-le că urmează să dezvălui o mare taină.

Deocamdată, merg pe coridoarele unui spital. Un bărbat mi-a dat întâlnire, dar nu a venit. Un timp, trebuie să aştept într-o hală frigorifică, apoi ajung la un alt coridor. Bărbatul care m-ar putea scoate din

spital tot n-a venit. Asist atunci la o expoziţie. Totul a fost organizat de Patrick Leroy, de la Ministerul Agriculturii. A tăiat capete de personaje din reviste ilustrate, le-a lipit pe tablouri oarecare (reprezentând, de pildă, flora din Triasic) şi îşi vinde micile lucrări foarte scump. Am impresia că vrea să-i cumpăr şi eu una; pare plin de sine şi aproape ameninţător.

Apoi, din nou, zbor deasupra catedralei din Chartres. E foarte frig. Sunt absolut singur. Aripile mă poartă uşor.

Mă apropii de turnuri, dar nu mai recunosc nimic. Acum, turnurile sunt imense, negre, malefice, făcute din marmură neagră cu reflexe dure, iar marmura e incrustată cu figurine viu colorate în care irump ororile vieţii organice.

Mă prăbuşesc, mă prăbuşesc între turnuri. Chipul meu, care se va zdrobi, se acoperă cu vinişoare de sânge marcând precis liniile de ruptură. Nasul este o gaură căscată prin care materia organică se scurge ca un puroi.

Acum sunt în Champagne, pe câmpul pustiu. Mici fulgi de zăpadă zboară peste tot, o dată cu paginile unei reviste ilustrate, tipărite cu litere groase, agresive. Revista pare să dateze de la 1900.

Sunt reporter, sunt ziarist? Aşa s-ar părea, căci stilul articolelor îmi este familiar. Sunt scrise pe tonul de jelanie sadică drag anarhiştilor şi suprarealiştilor.

O mică fermă din Vosges. Octavie Leoncet, nouăzeci şi doi de ani, a fost găsită în hambarul ei, asasinată. Sora ei, Leontine Leoncet, optzeci şi şapte de ani, e încântată să le arate ziariştilor cadavrul. Armele crimei sunt acolo, la vedere: un ferăstrău şi un burghiu. Totul pătat de sânge, bineînţeles.

Iar crimele se înmulţesc. Victime - alte bătrâne izolate în fermele lor. De fiecare dată, asasinul, tânăr şi imposibil de prins, îşi lasă uneltele la loc vizibil: uneori un cosor, uneori un foarfece de grădină, alteori un simplu ferăstrău de mână.

Totul are un aer magic, aventuros, anarhist.

Mă trezesc. E frig. Mă cufund iar în vis.

De fiecare dată, în faţa uneltelor pătate de sânge, simt în detaliu suferinţele victimelor, în scurt timp, am o erecţie. Pe noptiera de lângă pat e un foarfece. Ideea se impune: să-mi tai sexul. Mă imaginez cu foarfecele în mână, îmi imaginez uşoara rezistenţă a ţesuturilor, apoi, brusc, ciotul însângerat, leşinul previzibil.

Sexul tranşat, pe mochetă. Lipicios de sânge.

Pe la ora unsprezece, mă trezesc din nou. Am două foarfece, unul în fiecare cameră. Le strâng şi le ascund sub nişte cărţi. E un efort de voinţă insuficient, se pare. Dorinţa persistă, creşte şi se transformă. Ideea, acum, este să iau un foarfece, să mi-l vâr în ochi şi să-i smulg. Mai precis în ochiul stâng, într-un loc pe care-l ştiu bine, acolo unde pare atât de înfundat în orbită.

Pe urmă iau calmante si totul se aranjează. Totul se aranjează.

5

Venus si Marte

La sfârşitul acelei nopţi, am crezut necesar să reconsider propunerea doctorului Nepote privind internarea într-o casă de sănătate. M-a felicitat călduros. Era, după el, drumul cel drept spre o restabilire deplină. Faptul că iniţiativa îmi aparţinea era extrem de pozitiv; începeam să-mi asum propriul proces de vindecare. Era bine; era chiar foarte bine.

Cu trimiterea de la el, m-am prezentat aşadar la Rueil-Malmaison. Stabilimentul avea un parc, iar mesele se luau în comun. La drept vorbind, într-o primă fază, mi-a fost imposibil să înghit alimente solide; le vomam imediat, cu icneli dureroase; aveam senzaţia că-mi pierd şi dinţii o dată cu ele. A trebuit să mi se facă perfuzii.

Medicul-şef, columbian de origine, mi-a fost de puţin ajutor. Cu gravitatea

imperturbabilă a nevrozaţilor, îi prezentam argumente imbatabile pentru a renunţa să mai trăiesc; cel mai mărunt dintre ele îmi părea suficient ca să justifice o sinucidere imediată. Părea să asculte; oricum, nu mă întrerupea; cel mult, uneori, îşi reprima un căscat uşor. Abia după câteva săptămâni mi-a sărit în ochi adevărul: eu vorbeam destul de încet, iar insul ştia o franceză foarte aproximativă; de fapt, nu pricepea o iotă din istoriile mele.

In schimb, mi-a fost de un real ajutor asistenta lui, ceva mai în vârstă şi de origine socială mai modestă. E drept că pregătea un studiu despre angoasă şi, firește, avea nevoie de material. Folosea un reportofon Radiola; îmi cerea voie să-l pornească. Evident, acceptam. îmi plăceau mâinile ei crăpate, unghiile roase, când apăsa pe clapa *Record.* Studentele la psihologie nu mi-au plăcut niciodată; le consider nişte mici scârbe. Pe când această femeie mai în vârstă (ţi-o imaginai lângă un cazan de fiert rufele, cu capul înfăşurat într-un turban) aproape că îmi inspira încredere.

Totuşi, relaţiile noastre n-au fost uşoare de la început. îmi reproşa că vorbesc în termeni prea generali, prea sociologici. După părerea ei, aşa nu progresam deloc;

trebuia, din contră, să mă implic, să încerc să mă „regăsesc pe mine însumi".

— Ştiţi, m-am cam săturat de mine însumi..., obiectam eu.

— Ca psiholog, nu pot să accept un asemenea discurs, nici să-l încurajez în vreun fel. Vorbind despre societate, ridicaţi o barieră în spatele căreia vă ascundeţi; sarcina mea e să distrug această barieră, ca să ne putem concentra asupra problemelor dumneavoastră personale.

Acest dialog de surzi a continuat mai bine de două luni. în fond, cred că mă simpatiza. îmi amintesc o dimineaţă, era deja la începutul primăverii; pe fereastră se vedeau păsările ţopăind pe peluză. Ea părea proaspătă, relaxată. Mai întâi, a fost o scurtă discuţie despre dozele de medicamente pe care le luam; apoi, într-un mod direct, spontan, foarte neaşteptat, m-a întrebat:

— în fond, de ce sunteţi atât de nefericit? Era destul de neobişnuită francheţea aceea. Şi am făcut, la rândul meu, ceva neobişnuit: i-am întins un mic text, scris în noaptea precedentă ca să-mi suport mai uşor insomnia.

— Aş prefera să vă ascult..., a spus ea.

— Citiţi-l totuşi.

Era, cu siguranţă, bine dispusă; a luat foaia pe care i-o întindeam şi a citit frazele următoare:

„Anumite fiinţe simt foarte devreme o teribilă neputinţă de a trăi prin ele însele; în fond, nu suportă să-şi privească viaţa în faţă, s-o vadă în totalitate, fără zone de umbră, fără fundaluri. Existenţa lor, recunosc, este o excepţie de la legile naturii, nu doar pentru că această fractură de inadap-tare funciară e străină de orice finalitate genetică, ci şi din cauza excesivei lucidităţi pe care-o presupune, luciditate care, evident, transcende schemele perceptive ale existenţei comune. E suficient uneori să le pui în faţă o altă fiinţă, cu condiţia de a o presupune la fel de pură, de transparentă ca şi ele, pentru ca această insuportabilă fractură să devină o aspiraţie lucidă, intensă şi continuă spre inaccesibilul absolut. Astfel, dacă o oglindă reflectă mereu aceeaşi imagine descurajantă, două oglinzi paralele proiectează şi construiesc o reţea clară şi densă care conduce privirea umană pe o traiectorie infinită, fără limite, infinită în puritatea ei geometrică, dincolo de suferinţe şi de lume".
Mi-am ridicat ochii, am privit-o. Părea **puţin** surprinsă. In cele din urmă, a spus: — Interesantă, chestia cu oglinda...

Probabil citise ceva în Freud sau în *Mickey-Parade*[1]. Mă rog, făcea şi ea ce putea, încerca să fie drăguţă. Prinzând curaj, a adăugat:

— Insă aş prefera să-mi vorbiţi direct despre problemele dumneavoastră. încă o dată, vă pierdeţi în abstract.

— Poate. Problema e că nu înţeleg, con cret, cum pot oamenii să trăiască. Am impre sia că toată lumea ar trebui să fie neferi cită ; vă daţi seama, trăim într-o lume atât de simplă. Există un sistem bazat pe domi naţie, pe bani şi pe teamă - un sistem mai curând masculin, să-1 numim Marte; şi un sistem feminin bazat pe seducţie şi pe sex, să-1 numim Venus. Asta e tot. Oare putem trăi crezând că nu există nimic altceva? La fel ca scriitorii realişti de la sfârşitul secolului al XlX-lea, Maupassant a crezut că nu există nimic altceva; iar asta 1-a dus la cămaşa de forţă.

— Vă înşelaţi. Nebunia lui Maupassant nu e decât un stadiu clasic în evoluţia sifilisului. Orice fiinţă umană normală acceptă cele două sisteme despre care vorbiţi.

— Nu. Maupassant a înnebunit pentru că era foarte conştient de materie, de neant

1. Revistă ilustrată pentru copii (n. tr.).

şi de moarte - dar nu era conştient de nimic altceva. Asemenea contemporanilor noştri, el separa strict existenţa lui individuală de restul lumii. Astăzi, e singurul mod în care putem concepe lumea. De exemplu, un glonţ de Magnum 45 poate să treacă milimetric pe lângă faţa mea, apoi să muşte zidul din spatele meu; voi scăpa neatins, în caz contrar, glonţul îmi va sfârteca ţesuturile, iar suferinţa fizică va fi cumplită; la sfârşit, faţa îmi va fi mutilată; poate că-mi voi pierde şi ochiul, iar atunci voi fi şi mutilat, şi fără un ochi; de acum înainte, ceilalţi oameni mă vor privi cu repulsie. La un mod mai general, suntem cu toţii supuşi îmbătrânirii şi morţii. Dar individul uman nu poate accepta ideea de îmbătrânire şi de moarte; în civilizaţiile actuale, ea se extinde, suverană şi absolută, umple treptat câmpul conştiinţei, nu lasă loc pentru nimic altceva. Astfel, puţin câte puţin, apare certitudinea limitării lumii. Dispare până şi dorinţa; rămân amărăciunea, resentimentul şi frica. Amărăciunea, mai ales; o amărăciune imensă, inimaginabilă. Nici o civilizaţie, nici o epocă de până acum nu le-au putut provoca atâta amărăciune celor care-au trăit în ele. Din acest punct de vedere, trăim o epocă fără

precedent. Dacă ar fi să rezumăm starea mentală contemporană într-un singur cuvânt, neîndoielnic l-aş alege pe acesta:

amărăciunea.

Mai întâi nu mi-a răspuns nimic, s-a gândit câteva secunde, apoi m-a întrebat:

— Când aţi avut relaţii sexuale ultima dată?

— Acum mai bine de doi ani.

— Aha! a exclamat ea aproape triumfător, păi vedeţi? In condiţiile astea, cum aţi vrea să iubiţi viaţa?...

— Aţi accepta să faceţi dragoste cu mine?

S-a tulburat, cred chiar că a roşit puţin. Avea patruzeci de ani, era uscăţivă şi cam trecută; dar în dimineaţa aceea îmi părea de-a dreptul fermecătoare. Păstrez acelui moment o amintire duioasă. Ea surâdea, mai mult involuntar; am crezut că avea să accepte. Până la urmă, şi-a revenit:

— Nu este rolul meu. Ca psiholog, rolul meu e să vă readuc în stare să iniţiaţi proceduri de seducţie, ca să puteţi avea, din nou, relaţii normale cu femei tinere. Pentru şedinţele următoare, a cerut să fie înlocuită de un coleg bărbat.

Cam în aceeaşi perioadă, am început să mă interesez de tovarăşii mei de mizerie. Erau aduşi puţini nebuni deliranţi, mai

mult depresivi şi angoasaţi; bănuiesc că aşa se voia. Oamenii care ajung în asemenea stări renunţă repede să facă pe isteţii. în general, rămân culcaţi toată ziua cu tranchilizantele lor; din când în când se învârt pe culoar, fumează patru-cinci ţigări la rând şi se întorc în pat. Mesele erau totuşi un moment colectiv; asistenta de gardă spunea: „Serviţi-vă". Nu se rostea nici un alt cuvânt; fiecare îşi mesteca mâncarea. Uneori, unul dintre convivi era scuturat de o criză cu tremurături sau începea să geamă; se întorcea atunci în camera lui, şi asta era tot. încetul cu încetul, mi-a venit ideea că toţi acei oameni - bărbaţi sau femei - nu erau câtuşi de puţin nebuni; pur şi simplu le lipsea afecţiunea. Gesturile, atitudinile, mimica lor trădau o sfâşietoare dorinţă de contacte fizice şi mângâieri; dar, firește, asta nu era cu putinţă. Aşa că gemeau, urlau, îşi sfâşiau carnea cu unghiile; pe timpul internării mele, a fost o tentativă reuşită de autocastrare.

Săptămână după săptămână, creştea în mine convingerea că eram acolo pentru a împlini un plan prestabilit - cumva ca Hristos, care, în Scripturi, împlineşte ceea ce prevestiseră profeţii. în acelaşi timp, eram tot mai convins că internarea de acum

nu era decât prima dintr-un şir de internări tot mai lungi, în instituţii psihiatrice tot mai închise şi mai dure. Această perspectivă mă întrista profund. Uneori, pe coridoarele spitalului, am revăzut-o pe psihologă, dar nu s-a mai legat nici o discuţie adevărată; relaţiile noastre deveniseră destul de formale. Studiul despre angoasă avansa, mi-a spus ea; avea de dat nişte examene în iunie.

Probabil că astăzi îmi continuu o vagă existenţă într-o teză de doctorat, printre alte cazuri concrete. Sentimentul că am devenit un element într-un dosar mă liniştește, îmi imaginez volumul, legătura broşată, coperta puţin cam tristă; încetişor, sunt strivit între pagini; nu mă opun.

Am ieşit din clinică într-o zi de 26 mai; îmi amintesc soarele, căldura, atmosfera de libertate de pe străzi. Era insuportabil.

Am fost conceput tot pe un 26 mai, după-amiaza târziu. Coitul avusese loc în salon, pe un covor persan (de fapt, o imitaţie), în clipa când tata o pătrundea pe la spate, mama a avut ideea inoportună de a întinde mâna să-i mângâie coaiele, astfel că ejacularea s-a produs. Mama simţise plăcere, dar n-a avut orgasm veritabil. Puţin

mai târziu, mâncaseră friptură rece de pui. Au trecut de atunci treizeci şi doi de ani; pe vremea aia, se mai găseau pui adevăraţi.

După ieşirea din clinică, nu mi-au stabilit reguli de viaţă precise; trebuia doar să mă prezint la control o dată pe săptămână, în rest, de-acum înainte, trebuia să am singur grijă de mine.

6 Saint-Cirgues-en-Montagne

„Oricât ar părea de paradoxal, există un drum de parcurs, şi trebuie parcurs, dar nu există călător. Faptele sunt împlinite, dar nu există făptaş."

(Sattipathana-Sutta, XLII, 16)

în ziua de 20 iunie a aceluiaşi an, m-am trezit la ora şase şi am deschis radioul, mai precis Radio-Nostalgie. Era un cântec de Marcel Amont care vorbea despre un mexican ars de soare: uşurel, fără griji, puţin tembel; exact ce-mi trebuia. M-am spălat ascultând radioul, apoi mi-am adunat câteva lucruri. Hotărâsem să mă întorc la Saint-Cirgues-en-Montagne; mă rog, să mai încerc o dată.

înainte de a pleca, termin tot ce rămâne de mâncat în casă. îmi vine cam greu, pentru că nu mi-e foame. Din fericire, nu e mare lucru: patru biscuiţi şi o conservă de sardele în ulei. Nu ştiu de ce fac asta, e clar că sunt produse cu termen lung de conservare. Dar sensul acţiunilor mele a încetat de mult să-mi fie clar; mai exact, cel mai adesea îmi scapă. In rest, mă aflu mai mult sau mai puţin *într-o poziţie de observator.*

Intrând în compartiment, îmi dau totuşi seama că sunt pe cale s-o iau razna; trec peste asta, mă aşez pe banchetă. La gara din Langogne, închiriez o bicicletă; am rezervat dinainte prin telefon, am organizat totul temeinic. încalec deci pe bicicletă şi imediat devin conştient de absurditatea proiectului : nu am mai mers cu bicicleta de zece ani, până la Saint-Cirgues sunt patruzeci de kilometri, pe un drum de munte, pieptiş, iar eu abia dacă mă simt în stare să fac doi kilometri pe teren drept. Mi-am pierdut orice aptitudine - şi de altfel orice gust - pentru efortul fizic.

Drumul va fi un supliciu permanent, însă puţin abstract, dacă pot spune aşa. Regiunea e total pustie; te afunzi, din ce în ce mai adânc, în munte. Sufăr, mi-am

supraestimat grav capacitatea fizică. Iar scopul ultim al călătoriei nu-mi mai este prea clar, se risipeşte lent pe măsură ce escaladez aceste coaste inutile, pe care totuşi mă încăpăţânez să le urc, fără măcar să privesc peisajul.

La mijlocul acestui urcuş chinuitor, în timp ce gâfâi ca un canar asfixiat, zăresc o pancartă: „Atenţie! Explozii!". Nu-mi vine să cred. Cine să mă urmărească şi aici, cu-atâta îndârjire?

Explicaţia vine puţin mai târziu. De fapt, e vorba de o carieră; sunt aruncate în aer nişte stânci, atâta tot. Aşa mai merge.

Terenul devine mai drept; ridic capul. Pe partea dreaptă a drumului văd o movilă din criblură, ceva intermediar între pietricele şi praf. Suprafaţa în pantă este cenuşie, de o planeitate geometrică, absolută. Şi atrage ca un magnet. Sunt convins că dacă ai pune piciorul pe ea, te-ai scufunda pe dată, câţiva metri.

Din când în când, mă opresc pe marginea drumului, fumez o ţigară, plâng puţin şi plec mai departe. Ar vrea să fiu mort. Insă „există un drum de parcurs, şi trebuie parcurs".

Ajung la Saint-Cirgues într-o stare de epuizare jalnică şi trag la hotelul Parfumul

codrilor. Fac o pauză de odihnă, apoi mă duc să beau o bere la barul hotelului. Oamenii din sat par primitori, drăguţi; îmi spun „Bună ziua".

Sper că nu-mi vor pune întrebări mai precise - dacă sunt turist, de unde vin cu bicicleta, dacă îmi place locul etc. Din fericire, nu mă întreabă nimic.

Spaţiul meu de manevră în viaţă s-a redus dramatic. Mai întrevăd câteva posibilităţi, care însă nu diferă decât prin detalii. Masa nu va rezolva nimic. între timp, am luat totuşi trei pastile de Tercian[1]. Stau singur la masă, am comandat un meniu gastronomic. Eabsolut savuros; chiar şi vinul e bun. Mănânc şi plâng, cu gemete slabe.

Mai târziu, în cameră, voi încerca să dorm; nu izbutesc nici de data asta. Tristă rutină cerebrală; curgerea nopţii ce pare încremenită; imaginile care defilează, tot mai rare. Minute în şir, privesc fix cuvertura.

Pe la patru dimineaţa, totuşi, noaptea devine diferită. In adâncul fiinţei mele, ceva zvâcneşte şi vrea să se elibereze. Până

1. Neuroleptic şi antidepresiv utilizat în boli psihice (psihoze acute sau cronice, schizofrenie, depresii severe) şi pentru combaterea agresivităţii (n. tr.).

şi caracterul acestei călătorii începe să se transforme şi dobândeşte, în mintea mea, ceva decisiv, aproape eroic.

Pe 21 iunie, spre ora şapte, mă scol, iau micul dejun şi plec cu bicicleta în pădurea Mazas. Masa de ieri mi-a redat, se pare, puterile: înaintez uşor, fără efort, printre brazi.

Este un timp minunat, călduţ, primăvăratic. Pădurea e superbă - şi totodată profund liniştitoare. O adevărată pădure de ţară, cu drumeaguri pieptişe, cu luminişuri, cu soarele care pătrunde peste tot. Pajiştile sunt pline de narcise galbene. Te simţi bine, eşti fericit; nu există oameni. Ceva pare posibil, aici. Ai sentimentul că eşti într-un punct de plecare.

Apoi, brusc, totul dispare. O teribilă palmă mentală mă readuce în adâncul fiinţei mele. Mă observ, mă ironizez, dar totodată mă respect. Cât de capabil mă simt, până la capăt, de grandioase reprezentări mentale! Cât de clară e, încă, imaginea pe care mi-o fac despre lume! Bogăţia a ceea ce va muri în mine e de-a dreptul prodigioasă; nu am de ce să-mi fie ruşine; măcar am încercat. Mă întind pe o pajişte, la soare. Iar acum sufăr, lungit pe pajiştea atât de calmă, în

mijlocul peisajului atât de prietenos, de liniştitor. Tot ceea ce putea să fie sursă de participare, de plăcere, de inocentă armonie senzorială a devenit izvor de suferinţă şi de nefericire. In acelaşi timp, cu o violentă tulburătoare, simt că fericirea este posibilă. De ani de zile, păşesc lângă o fantomă care-mi seamănă şi care trăieşte într-un paradis teoretic, în strânsă legătură cu lumea. Mult timp am crezut că trebuie să-i fiu alături. Acum, s-a terminat.

înaintez încă puţin în pădure. Dincolo de colină, anunţă harta, se află izvoarele râului Ardeche. Nu mă mai interesează; merg totuşi mai departe. Nici nu mai ştiu unde sunt izvoarele; totul, acum, e la fel. Peisajul e din ce în ce mai calm, binevoitor, radios; şi mă face să-mi simt, dureros, pielea. Sunt în centrul prăpastiei. îmi simt pielea ca pe o limită, iar lumea exterioară, ca pe o greutate ce mă striveşte. Senzaţia de separare e totală; de-acum înainte, sunt prizonier în mine însumi. Contopirea sublimă nu va avea loc; ţelul vieţii a fost ratat. Este ora două după-amiază.

ÎN COLECŢIA „BIBLIOTECA POLIROM'

au apărut:

Nikos Kazantzakis - *Zorba Grecul*
F.M. Dostoievski - *Idiotul*
Gustave Flaubert - *Doamna Bovary*
Boris Pasternak - *Doctor Jivago*
*** - *Dulcea mea DoamnăIEminul meu iubit. Corespondenţă inedită Mihai Eminescu* - *Veronica Miele* Oscar Wilde - *Portretul lui Dorian Gray* D.H. Lawrence - *Amantul doamnei Chatterley* F. Scott Fitzgerald - *Blândeţea nopţii* Mihail Bulgakov - *Cupa vieţii* Salman Rushdie - *Ruşinea* Saul Bellow - *Ravelstein* J.D. Salinger - *Nouă povestiri* Ian McEwan - *Amsterdam* Andrei Makine - *Crima Olgăi Arbelina* Jonathan Coe - Casa *somnului* J.D. Salinger - *De veghe în lanul de secară* John Fowles - *Iubita locotenentului francez* Jose Saramago - *Toate numele* Peter Ackroyd - *Documentele lui Platou* D.H. Lawrence - *Fii şi îndrăgostiţi* F. Scott Fitzgerald - *Marele Gatsby* Antonio Tabucchi - *Capul pierdut al lui Damasceno Monteiro* Ernst Jiinger - *Grădini şi drumuri* I.S. Turgheniev - *Prima iubire* Mika Waltari - *Etruscul* Bernhard Schlink - *Cititorul*